

Col·lecció *Llengua, immigració i ensenyament del català*, núm. 10

EL TAGAL

**ESTUDI COMPARATIU
ENTRE LA GRAMÀTICA DEL CATALÀ I LA DEL TAGAL**

Lluïsa Gràcia

**Grup de Lèxic i Gramàtica
Gabinet d'Assessorament Lingüístic per a la Immigració
Universitat de Girona**

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família

Gràcia i Solé, Lluïsa

El Tagal : estudi comparatiu entre la gramàtica del català i la del tagal. – (Llengua, immigració i ensenyament del català ; 10)

ISBN 84-393-6711-2

I. Catalunya. Departament de Benestar i Família II. Títol III. Col·lecció: Llengua, immigració i ensenyament del català ; 10.

1. Català – Gramàtica comparada – Tagàlog 2. Tagàlog – Gramàtica comparada – Català 3. Català –

Ensenyament – Estudiants estrangers

804.99-5:809.921.11-5

El projecte “Llengua, immigració i ensenyament del català” ha estat finançat pel Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya a través de dos convenis de col·laboració amb la Universitat de Girona (2000-2001 i 2002-2003).

Els investigadors que han treballat en la redacció dels resultats d'aquests projectes són:

Lluïsa Gràcia Solé (coordinadora)	Grup de Lèxic i Gramàtica (UdG)
Joan Miquel Contreras Heras	Grup de Lèxic i Gramàtica (UdG)
Jordi Farrés Nierga	SEDEC, Girona
Olga Fullana Noell	Grup de Lèxic i Gramàtica (UdG) - IEC
Xavier Lamuela Garcia	Grup de Lèxic i Gramàtica (UdG)
Juan Carlos Moreno Cabrera	Universidad Autónoma de Madrid
Marcos Orozco Pairet	Becari del projecte (UdG)
Francesc Roca Urgell	Grup de Lèxic i Gramàtica (UdG)
Raquel Sánchez Avendaño	Estudiant de màster (UdG)
Josep M. Serra Bonet	Grup de Cultura i Educació (UdG)
Elisabet Serrat Sellabona	Grup de Cultura i Educació (UdG)

Han participat en l'elaboració d'aquest volum com a becaris, col·laboradors o revisors:

Berta Crous Castañé	Grup de Lèxic i Gramàtica (UdG)
Olga Fullana Noell	Grup de Lèxic i Gramàtica (UdG) - IEC
Rosa Irasusta	Barcelona
Cristina Molas Casacuberta	Becària del projecte (UdG)
Marcos Orozco Pairet	Becari del projecte (UdG)
Laura Riera Casellas	Grup de Lèxic i Gramàtica (UdG)
Àngel Roca Centeno	Palamós

© Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família

Primera edició: abril de 2005
Tiratge: 1.000 exemplars
ISBN: 84-393-6711-2
Dipòsit legal: B. 17306-05
Disseny i producció: gama, sl

PRESENTACIÓ

Em plau presentar-vos quatre volums més de la col·lecció “Llengua, immigració i ensenyament del català” que el Departament de Benestar i Família edita amb la voluntat d’ajudar a conèixer la nostra societat i d’acollir les persones que arriben d’arreu del món. L’èxit que els sis volums anteriors han tingut entre els professionals de l’educació ha estat clau per a continuar aquesta iniciativa amb l’edició de quatre llengües més: el tagal, l’ucraïnès, el romanès i el panjabi. Cadascun dels volums és fruit d’un estudi destinat a fer notar els aspectes lingüístics que poden afavorir o dificultar l’aprenentatge del català. Contenen una descripció gramatical de la llengua i un apartat dels errors i dels problemes lingüístics més freqüents, i, a més, uns estudis comparatius breus del sistema gramatical català amb els sistemes gramaticals de cadascuna de les llengües.

El Govern de la Generalitat de Catalunya aposta fermament per garantir una acollida adequada a totes les persones que han escollit el nostre país per a viure-hi. Cal posar els instruments necessaris per a fer-ho possible. Conèixer el català, per a aquestes persones, és un element important que tenen per a socialitzar-se. Però aprendre el català no ha de ser només una decisió personal i un dret, sinó que tota la ciutadania els ho hem de facilitar: els qui ens hi relacionem, els qui hi convivim, els professionals de les administracions, entre els quals hi ha els responsables de l’ensenyament.

Una de les tasques que podem fer, i volem fer, des de la Generalitat de Catalunya és facilitar que aquest aprenentatge es faci, i es faci al més ràpidament possible. Per això, cal que els diferents nivells de formació i els professionals que hi treballen estiguin prou preparats i adaptats a la nova realitat. L’edició d’aquesta col·lecció és una eina que ha de permetre als professionals de l’ensenyament identificar les dificultats i els progressos en l’aprenentatge del català derivats de les diferències fonètiques, gramaticals i lèxiques amb la seva llengua materna.

Desitgem que aquests manuals us facilitin la feina, una feina important per a garantir la igualtat d'oportunitats i articular l'acolliment també a partir d'un concepte inclusiu i vertebrador socialment com ha de ser l'aprenentatge de la nostra llengua pròpia.

ANNA SIMÓ I CASTELLÓ
Consellera de Benestar i Família

Artikulo 1

Ang lahat ng tao'y isinilang na malaya at pantay-pantay sa karangalan at mga karapatan. Sila'y pinagkalooban ng katwiran at budhi at dapat magpalagayan ang isa't isa sa diwa ng pagkakapatiran.

Article 1

Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets. Són dotats de raó i de consciència, i han de comportar-se fraternalment els uns amb els altres.

(Declaració Universal dels Drets Humans)

INTRODUCCIÓ

La idea de fer un estudi sobre les llengües dels immigrants que resideixen a Catalunya va sorgir de la constatació dels problemes que suposava el fet d'integrar a les aules i a la societat unes persones que parlaven una altra llengua de la qual la comunitat educativa del nostre país, en la majoria dels casos, no tenia cap coneixement. La situació, doncs, és ben diferent de la que es dóna amb els immigrants que parlen castellà, perquè els educadors sí que poden entendre i parlar la seva llengua i, per tant, no es dóna la impossibilitat de comprensió i de relació verbal.

L'objectiu d'aquests treballs és proporcionar als mestres i professors que han d'ensenyar català als nostres immigrants una eina que els serveixi per apropar-se una mica a la llengua que parlen els seus alumnes. No es tracta, evidentment, que aprenguin àrab, xinès o mandinga, per exemple. Només pretenem que tinguin una idea general del funcionament de la gramàtica d'aquestes llengües que els permeti valorar i entendre les dificultats i els progressos dels aprenents. És obvi que no tots els problemes lingüístics provenen de la interferència amb la primera llengua: alguns són generals en qualsevol aprenentatge d'una segona o, fins i tot, d'una primera llengua. Però sí que hi ha determinats errors que s'entenen més bé si es compara la gramàtica del català amb la de l'altra llengua. Nosaltres no pretenem, en aquests estudis, donar solucions ni material didàctic per als problemes concrets. Això es podrà fer en una segona fase, ara que tenim identificades les diferències entre les dues llengües i que hem pogut detectar els errors més freqüents. El treball que presentem ara hauria d'ajudar l'ensenyant a deduir d'on vénen o d'on poden venir els problemes i hauria d'estimular-lo a trobar estratègies didàctiques adequades a cada cas.

La idea que hi ha al darrere d'aquest projecte és que, perquè els immigrants s'integrin, cal que la societat d'acollida tingui algun coneixement de la cultura dels que hi arriben. I la cultura, entre d'altres coses, inclou la llengua. I potser és el factor més important, perquè és el que permet la transmissió de coneixements, d'experiències i de sentiments. La llengua, i per raons històriques els catalans ho podem entendre molt bé,

és un tret molt lligat a la persona i a la comunitat, que mereix un respecte especial per part dels altres i que en cap cas no s'ha de menystenir o ignorar.

Poder demostrar als immigrants que sabem alguna cosa de la seva llengua, encara que només sigui que en coneixem l'existència i el nom o la manera de dir *bon dia* o *gràcies*, manifestar que hi estem interessats i ensenyar-los que tenim un llibret que ens pot ajudar a saber-ne més, són coses que ells agrairan, com ho agrairíem nosaltres si ens trobéssim en les seves circumstàncies. En molts casos, especialment per als parlants d'algunes llengües africanes, aquest interès pot tenir encara un altre efecte beneficiós: evitar que ells s'avergonyeixin de la seva pròpia llengua i, per tant, reduir el sentiment d'inferioritat que de vegades senten envers ells mateixos i la seva cultura quan són aquí. Només quan ens acceptem i ens sentim acceptats som capaços d'acceptar els altres. Un procés d'integració no pot anar desvinculat del coneixement mutu. Integrar no vol dir fagocitar. Integrar-se no pot implicar haver de renunciar a la pròpia cultura. Si fos així seria un empobriment... per a les dues parts.

Estructura del llibre

Aquest llibre consta de sis parts. En la primera, *Identificació de la llengua*, es donen unes nocions bàsiques sobre el lloc on es parla, el nombre de parlants, la situació sociolingüística i les principals característiques gramaticals del tagal.

La segona part, *Descripció gramatical*, presenta algunes qüestions de l'estructura de la gramàtica del tagal, especialment aquelles que són més diferents del català o que poden ser la font d'alguns errors. Està organitzada internament en quatre subapartats: fonologia i fonètica, morfologia, sintaxi i lèxic. Aquest capítol no s'ha de veure com una "gramàtica del tagal": és només un conjunt d'informacions gramaticals sobre aquesta llengua comparades amb les estructures corresponents del català. Sempre que ens ha estat possible hem relacionat la comparació gramatical amb els errors que hem detectat en la parla catalana de persones tagals. Hem intentat sempre deixar de banda els tecnicismes i hem simplificat els problemes al màxim. Possiblement un lingüista hi trobarà mancances, problemes interessants poc explicats i sense cap proposta de solució. I tindrà raó. Però es tracta d'un treball amb una finalitat pràctica molt clara: ajudar els educadors (que no necessàriament són lingüistes). És per això que

hem cregut convenient deixar de banda les disquisicions que podrien ser molt interessants per a un lingüista però que no aportarien res significatiu a l'obra tal com l'hem concebuda des del començament.

La tercera part inclou una llista amb els tipus d'errors que hem trobat, amb alguns exemples i la referència a l'apartat del segon capítol en què es tracta la qüestió. Els errors provenen de parlants tagals que hem entrevistat quan parlaven català. En algun cas, l'informant parlava castellà, perquè ha estat difícil trobar adults tagals que parlessin català. En tot cas, els resultats no varien dels que tindriem si haguessin parlat en català: els tipus d'errors són gairebé els mateixos perquè les dues llengües són molt similars. S'ha de tenir en compte que cap dels nostres informants no era en els primers estadis d'aprenentatge de la llengua. Això vol dir que no hem pogut detectar alguns dels errors que, probablement, es donen en els primers moments.

El quart apartat correspon a dos breus vocabularis, un de català - tagal i un altre de tagal - català. S'han triat els conceptes que es consideren més o menys universals en la bibliografia especialitzada i s'hi han afegit aquells que ens semblava que podien ser d'ús més freqüent en la nostra societat o en la seva cultura.

Finalment, el cinquè punt és una breu bibliografia que inclou referències assequibles des de Catalunya i adreces de pàgines web relacionades amb el tema, i el sisè apartat conté els apèndixs: el quadre de l'alfabet fonètic internacional, el quadre de sons del català, un quadre de formes verbals del tagal i un mapa de les llengües de les Filipines.

Agraïments

Tot aquest projecte no hauria estat possible sense el finançament del Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya. Agraïm, doncs, la confiança que ens han demostrat els responsables del Departament i la col·laboració de les persones que hi treballen.

La redacció d'aquest volum s'ha beneficiat de la col·laboració de diverses persones. En primer lloc agraïm la feina que han fet els becaris i els col·laboradors que

han treballat directament o indirectament en aquest projecte, entrevistant informants, transcrivint els enregistraments, i fent tot el que calia: M. Orozco, C. Molas, B. Crous i L. Riera. A O. Fullana devem les pautes i totes les indicacions necessàries per a l'estructuració del vocabulari final. Agraïm la disponibilitat de tots els informants que s'han avingut a deixar-se entrevistar i les facilitats que ens han donat algunes escoles per accedir als seus alumnes, concretament, l'Escola Labouré (Barcelona), l'IES La Bisbal (La Bisbal d'Empordà) i el TAE de Palafrugell. Donem les gràcies a la *International Phonetic Association (c/o Department of Linguistics, University of Victoria, Victoria, British Columbia, Canadà)* per permetre la reproducció del quadre de sons que apareix a la secció d'apèndixs. Finalment, volem donar les gràcies a dues persones parlants de tagal, Rosa Irasusta i Àngel Roca, que ens han aportat diverses informacions i han contestat amb paciència totes les preguntes que els hem fet sobre la seva llengua.

Agraïm per endavant tots els suggeriments, observacions i correccions que els lectors ens pugueu fer arribar a l'adreça de correu electrònic gali@udg.es. La vostra col·laboració ens podrà ser molt útil per a millorar el nostre treball.

ABREVIATURES USADES EN LA DESCRIPCIÓ GRAMATICAL

ACT.	actor
A.P.	argument principal
ASP.	aspecte
BEN.	benefactiu
COMP.	comparatiu
DIR.	direccional
GER.	gerundi
INS.	instrumental
INT.	interrogatiu
M.F.	marcador de funció
NEG.	negació
PAC.	pacient
PART.	partícula
PART.P/E	partícula possessiva/existencial
PERF.	perfectiu
PL.	plural
PREF.	prefix
PREV.	previst
SUP.	superlatiu

ABREVIATURES USADES EN EL VOCABULARI

adj.	adjectiu
adv.	adverbi
conj.	conjunció
fem.	femení
intr.	intransitiu
masc.	masculí
n.	nom
num.	numeral
prep.	preposició
pron.	pronom / pronominal
tr.	transitiu
v.	verb

1. IDENTIFICACIÓ DE LA LLENGUA

1.1. FAMÍLIA LINGÜÍSTICA, SITUACIÓ GEOGRÀFICA, NOMBRE DE PARLANTS I SITUACIÓ SOCIOLINGÜÍSTICA

El tagal és una llengua malaiopolinèsica de la família austronèsica que es parla a les Filipines. És originària de la regió de Manila, al sud de Luzon, i de l'illa de Mindoro (vg. el mapa de l'apèndix 4) i ha estat la base de la llengua nacional, que sovint s'anomena *pilipino*. El nom *tagal* (o *tagàlog*)¹ està format pel prefix *taga-*, que forma noms que indiquen lloc de naixement, i el nom *ilog* ('riu'). Així, el mot vol dir "els habitants del riu", i es refereix, segons Pottier (1999: 82), al riu Pasig, al costat del qual viuen molts parlants d'aquesta llengua.

Les Filipines, però, és un territori lingüísticament molt ric en què es parlen més d'un centenar de llengües, gairebé totes de la mateixa família lingüística i amb propietats gramaticals relativament semblants (vg. Constantino, s.d.). El tagal, però, és la llengua comuna, la que s'ensenya a totes les escoles i que, juntament amb l'anglès, és la pròpia dels mitjans de comunicació. La tenen com a llengua materna entre 15 i 20 milions de persones (aproximadament un 25% de la població), però si s'hi inclouen les persones que la tenen com a segona llengua, té uns 50 milions de parlants.² Segons Pottier (1999: 85), actualment un 90% de la població de les Filipines és capaç de parlar el tagal. És per això, i perquè tampoc no ens era fàcil saber quines eren les llengües maternes dels filipins que viuen a Catalunya, que l'hem agafada com a llengua representant d'aquest país en aquest llibre. Hem de tenir en compte, a més, que la majoria de les altres llengües que es parlen a la zona són de la mateixa família i comparteixen moltes propietats gramaticals, cosa que vol dir que les dificultats que poden trobar els parlants a l'hora d'aprendre català són molt semblants.

Algunes de les altres llengües de les Filipines que tenen més parlants són les següents (dades de del Moral, 2002):

¹ En aquest treball, seguint el *Diccionari de la Llengua Catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, hem adoptat el mot *tagal* per referir-nos a aquesta llengua. En d'altres obres, però, també es fa servir *tagàlog* (vg. el *Diccionari de la Llengua Catalana* d'Enciclopèdia Catalana).

² Totes les dades referides al nombre de parlants són aproximades, perquè les xifres varien força segons la font d'informació.

cebuà (17.390.000)
ilocà (6.960.000)
hiligainon (6.810.000)
bicola (4.250.000)
waray (2.850.000)
pampangà (2.230.000)
pangasinà (1.350.000)

Els parlants d'aquestes vuit llengües (incloent-hi el tagal) són un 80% de la població del país, cosa que significa que les altres més de cent llengües tenen molt pocs parlants i que algunes estan en perill d'extinció. D'aquestes vuit llengües, a més del tagal –que ha passat a ser la llengua nacional–, el cebuà i l'ilocà han esdevingut llengües “franques” regionals; l'altra llengua amb aquest estatus que no apareix a la llista anterior és el tangsug. Segons Constantino (s.d.), gairebé tots els filipins són capaços d'usar, a més de la seva primera llengua, com a mínim una llengua regional i el tagal. Molts filipins, doncs, són trilingües.

Però a més a més de les llengües autòctones, a les Filipines es parlen –o s'hi han parlat– altres llengües. A part de les relacions històriques que les Filipines van tenir amb l'Índia, la Xina i amb el món àrab, des del 1521 i fins al 1898 la presència espanyola a les illes va deixar moltes empremtes en aquesta llengua, especialment en el lèxic. Actualment, però, l'espanyol ja ha desaparegut gairebé del tot d'aquest territori.³ Posteriorment, i fins al 1946, deixant de banda un breu període de dominació japonesa, les Filipines van pertànyer als Estats Units. Aquesta presència americana ha fet que avui l'anglès tingui un fort arrelament en aquest país i que el tagal tingui molts préstecs de l'anglès. Segons del Moral (2002: 419-420), des del 1957 l'educació va començar a ser bilingüe en tagal i en la llengua regional, i des del 1974, trilingüe amb la introducció de l'anglès.

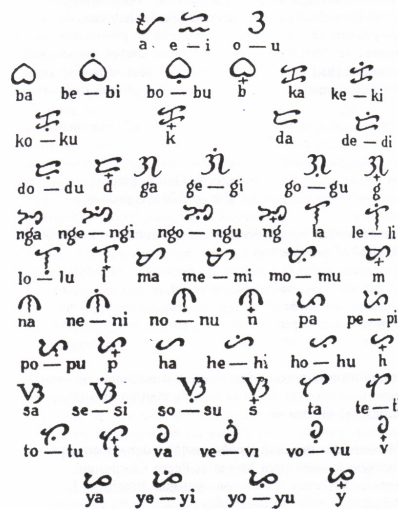
El 1959 el filipí esdevé llengua nacional oficial, juntament amb l'anglès i l'espanyol, que també es consideraven llengües nacionals. El 1973 es va reconèixer com a tal a la constitució (del Moral) i el 1987, una esmena a la constitució declarava el

³ Avui només el fa servir la població benestant d'una certa edat com a llengua per a les relacions socials.

pilipino única llengua oficial, però es permetia l'ús de l'anglès “fins que el filipí es desenvolupi prou per ser usat exclusivament” (Pottier, 1999: 85). El 1988, la presidenta Corazón Aquino va donar l'ordre a tots els funcionaris de donar preferència al filipí.⁴

1.2. L'ESCRITURA

Si bé actualment per escriure el tagal es fa servir el mateix alfabet que utilitzem nosaltres, quan el 1521 els espanyols van arribar a les Filipines, els seus habitants ja tenien un sistema propi d'escriptura sil·làbica anomenat *baybayin*, probablement d'origen sànscrit. El reproduïm a continuació, extret de Pottier (1999: 88):

Le « baybayin », ancien syllabaire philippin

Photo de « Kasaysayan »,
National Historical Commission, Manila

L'actual alfabet del tagal, anomenat *abakada*, té vint lletres, que segueixen l'ordre següent: *a, b, k, d, e, g, h, i, l, m, n, ng, o, p, r, s, t, u, w, y*. Algunes de les

⁴ Segons Constantino (s.d.: 2), a començament dels anys 90, la Universitat de Filipines «adopted a language policy which aims to promote Filipino as the sole medium of instruction from kindergarten to college. It may take at least one generation for this to spread to other schools».

equivalències que es fan servir per adaptar els préstecs de l'anglès i del castellà són aquestes (vg. Ramos, 1971: XII):

j	[ʒ]	(ang.)	dy	jeep	→	dyip
ch	[tʃ]	(ang./cast.)	ts	coche	→	cotse
z	[z]	(ang.)	s	zipper	→	siper
ll	[ʎ]	(cast.)	ly	silla	→	silya
f	[f]	(cast.)	p	fábrica	→	pabrika
ñ	[ɲ]	(cast.)	ny	baño	→	banyo
x	[ks]	(cast./ang.)	ks	exacto	→	eksakto
v	[v/b]	(cast.)	b	verde	→	berde
qu	[k]	(cast.)	k	queso	→	keso
c	[k]	(cast.)	k	cadena	→	kadena
j/g	[x]	(cast.)	h	trabajo	→	trabaho
rr	[r]	(cast.)	r	barrio	→	baryo
c/z	[θ]	(cast.)	s	venganza	→	bengansa

Els diftongs *ia, ie, io, ua, ue, ui, uo* corresponen a les grafies *ya, ye, yo, wa, we, wi, wo*. De vegades, però, es manté la vocal *i / u* (*kwento / kuwento*).

1.3. PROPIETATS TIPOLÒGIQUES

En el primer apartat d'aquest capítol hem classificat el tagal des del punt de vista genètic, és a dir, del seu origen. L'hem situat dintre del grup malaiopolinèsic de la família austronèsica. No hem dit res, però, de les seves propietats gramaticals. En aquest apartat exposarem molt breument algunes de les característiques més sobresortints de la gramàtica del tagal que, en bona part, són comunes o semblants a les que tenen la majoria de les llengües de la zona que són del mateix grup.

Pel que fa a la fonologia, un dels trets més rellevants és que el seu sistema vocàlic originari constava només de tres vocals (com el de l'àrab o el del berber, per exemple): /a/, /i/ i /u/. Tot i que el contacte amb el castellà va fer que s'hi incorporessin les dues vocals mitjanes /e/ i /o/, com es veurà en el segon capítol, el sistema originari encara es manifesta de diverses maneres: en alguns canvis de vocals en els processos morfològics, en l'adaptació de préstecs, etc.

Des del punt de vista morfològic, s'ha dit que el tagal, com les altres llengües de la zona, és una llengua aglutinant (Constantino, s.d.: 1). A les llengües aglutinants, les paraules solen constar de diversos morfemes invariables cada un dels quals aporta una única informació, a diferència del que passa a les llengües flectives o fusionants com el català, en què un sol morfema –que pot ser variable: *cant+ava* vs. *sort+ia*: imperfet d'indicatiu– pot contenir més d'una informació gramatical (*cant+o*: primera persona singular del present d'indicatiu).

El caràcter aglutinant del tagal és relativament clar a la flexió verbal:⁵ a partir d'una arrel simple es van construir diverses formes derivades o flexionades del verb adjuntant-hi un morfema al costat o enmig d'un altre.⁶ Tanmateix, creiem que no es pot dir el mateix de la flexió nominal. En aquest sentit, el tagal té característiques que l'acosten més a una llengua aïllant, com el xinès, que no pas a una d'aglutinant. A les llengües aïllants els mots no varien per indicar formes gramaticals diferents (gènere, nombre, cas, etc.), és a dir, no tenen flexió. Això és exactament el que passa amb els noms i adjectius del tagal: tenen una única forma i per indicar els diferents valors gramaticals es fan servir partícules independents. Per fer el plural d'un nom, per exemple, no s'afegeix cap morfema a l'arrel sinó que s'introdueix la partícula *mga* abans del nom: *aso / mga aso* 'gos / gossos'.

Una de les característiques del tagal que a nosaltres ens pot cridar més l'atenció és que cada argument d'un verb (el subjecte i els complements) va precedir d'una partícula que expressa la seva funció semàntica (agent, pacient, direcció, etc.). A cada frase, qualsevol d'aquests arguments es pot agafar com a “argument principal” (A.P.); aleshores porta una partícula especial (*ang*) per distingir-lo dels altres. El verb, que no té marca de persona, concordarà sempre amb l'argument principal de la frase i tindrà un afix diferent segons quina sigui la funció semàntica de l'argument. En parlarem més detalladament als apartats 2.2.1.3 i 2.2.2.4.

⁵ Diem *relativament* clar perquè en tagal els morfemes verbals sovint són variables (tenen formes diferents segons el tipus de verb), cosa que és típica de les llengües flectives o fusionants, no de les aglutinants.

⁶ Com veurem, el tagal és una llengua que té infixos, és a dir, afixos que se situen enmig de l'arrel: *sulat / s+um+ulat* 'arrel d'*escriure* / haver escrit'.

Si ens centrem en la sintaxi, l'ordre dels constituents de la frase també és força diferent del nostre. El català és una llengua en què l'ordre sintàctic està lligat en bona part a les funcions sintàctiques. Així, en una frase transitiva primer apareix el subjecte, després el verb i, finalment, el complement directe; és el que s'anomena una llengua SVO (subjecte – verb – objecte: *La Maria estima en Pere*). En tagal les coses funcionen d'una altra manera i l'ordre dels arguments és força més lliure perquè les partícules de què hem parlat abans ja permeten interpretar correctament qui és l'agent i qui és el pacient, per exemple. El català, que no té aquesta mena de partícules, té un ordre més estricte i el significat de la frase canvia si es canvien de posició el subjecte i l'objecte: *El gos mossega el gat* no vol dir el mateix que *El gat mossega el gos*.

La restricció més clara que imposa el tagal pel que fa a l'ordre dels elements de la frase és que, habitualment, l'element que és el nucli del predicat (el verb, per exemple) sempre apareix al davant de la frase, abans de qualsevol argument. Després del predicat, l'ordre dels altres elements és relativament lliure, tot i que, com veurem a l'apartat 2.3.1, certs ordres són més freqüents que d'altres. A continuació donem un exemple de frase del tagal (TG: 93s):

- (1) a. **Pumatay** [ng elepante] [**ang** dentista]
 matar (ACTOR) PACIENT elefant A.P. (ACTOR) dentista
- b. **Pinatay** [ng dentista] [**ang** elepante]
 matar (PACIENT) ACTOR dentista A.P. (PACIENT) elefant
- 'El dentista va matar l'elefant'

Com es pot veure a (1), la partícula que marca l'actor i la que marca el pacient són idèntiques (*ng*). En aquesta frase es pot veure que l'ordre dels arguments és irrellevant i que el que ens permet determinar la funció semàntica és precisament la forma verbal, que sempre concorda amb l'argument principal i que té formes diferents en tots dos casos: si l'infix és *-um-*, l'argument principal és un actor (i, per tant, l'altre és el pacient); si l'infix és *-in-*, l'argument principal és el pacient i l'altre és l'actor.

Deixant de banda l'ordre dels constituents a la frase, l'ordre intern dels sintagmes no és gaire diferent del nostre: el complement del nom i el de l'adjectiu solen

anar després del nucli (el nom o l'adjectiu), i té preposicions que, per tant, precedeixen el sintagma nominal que les complementa.

Finalment, algunes altres propietats sintàctiques del tagal són la impossibilitat d'elidir el pronom de subjecte (dit en els nostres termes), fet que es pot relacionar amb la manca de morfemes de persona en el verb, que són els que permetrien recuperar un subjecte el·líptic, i l'absència de verbs equivalents als nostres verbs copulatius en present (les frases atributives, per exemple, estan formades per un atribut seguit d'un subjecte, sense cap verb d'unió).

2. DESCRIPCIÓ GRAMATICAL

2.1. FONOLOGIA I FONÈTICA

2.1.1. EL SISTEMA VOCÀLIC

El sistema vocàlic actual del tagal consta de cinc fonemes, com el del castellà, tot i que originàriament només en tenia tres:

(2)	sistema vocàlic actual		sistema vocàlic originari
	i	u	i
	e	o	u
	a		a

L'ampliació del sistema vocàlic és una conseqüència de la convivència del tagal amb el castellà. Els sons [e] i [o], però, també existien en la llengua com a variants dels fonemes /i/ i /u/, respectivament. En un principi les dues vocals mitjanes només apareixien en préstecs del castellà, però ara ja són en mots autòctons i, com es pot veure a (3), amb valor contrastiu (Schachter, 1987: 209):

(3)	a.	iwan	/ʔiwan/	‘abandonar’
		aywan	/ʔewan/	‘desconegut’
	b.	babuy	/ba:buy/	‘porc (persona)’
		baboy	/ba:boy/	‘porc (animal)’

Els exemples anteriors ens mostren que la distinció *i/e*, *u/o* pot servir per distingir paraules i, per tant, que les quatre vocals tenen valor fonemàtic. Tot i això, és molt freqüent trobar paraules preses del castellà en què la /e/ s'ha substituït per /i/, i la /o/ per /u/, com en els exemples de (4a); en alguns processos morfològics també s'observen alternances *o/u*, com a (4b):

- (4) a. pipino (pepino)
 lunes/lunis (lunes)
 kusina (cocina)
 kurtina (cortina)
- b. sino ('qui' sg.) sinu-sino ('qui' pl.)
 bago (arrel de *canviar*) baguhin (forma del verb)

En la parla catalana de persones que tenen el tagal com a primera llengua hem observat sovint que pronuncien [i] algunes [e/ɛ/ə] del català, seguint el que hem descrit de la seva llengua; en alguns casos, però, també hem detectat algunes confusions en el sentit contrari, cosa que ens indicaria que tenen algunes dificultats per a la perfecta identificació d'aquests sons:⁷

- (5) a. dibuix[e]m → dibuix[i]m
 t[e] → t[i]
 [e]s → [i]s
 prof[ə]ssors → prof[i]ssors
 cr[ə]mallera → cr[i]mallera
- b. f[i]lipines → p[e]lipines
 nat[u]rals → nat[o]rals
 ed[u]cació → ed[o]cació

Els cinc fonemes vocàlics que té actualment el tagal tenen dos al·lòfons, és a dir, dues maneres diferents de realitzar-se fonèticament (vg. Schachter i Otanes, 1972). Els fonemes /e/ i /o/ tenen les variants obertes i tancades [e], [ɛ] i [o], [ɔ], però sembla que poden aparèixer lliurement en qualsevol posició, segons els parlants, i fins i tot en un mateix parlant es poden donar vacil·lacions. Pel que fa a /i/ i a /u/, tenen la realització [i] i [u] generalment quan són vocals llargues (vg. més endavant) i [ɪ] i [ʊ], una mica més

⁷ Els casos de vocal neutra que és pronunciada [i] probablement estan influenciats per la [e] que aquestes paraules contenen en castellà, que és la llengua de l'estat en què s'expressen habitualment aquests parlants. Quan els tagals parlen castellà també tenen el mateix problema. Hem detectat errors com *in* 'en', *mi* 'me', etc.

obertes que les altres, quan són breus.⁸ El fonema /a/ es pot realitzar com a [a] quan és llarga o apareix a la síl·laba final de sintagma, i com a [ə] quan és breu i no és a la síl·laba final de sintagma.

Així doncs, des del punt de vista de la fonètica, el tagal té els mateixos vuit sons que té el català i, a més, [i] i [u].

En tagal les vocals poden ser llargues o breus. Quan la vocal no és a final de mot, la llargada pot servir per distingir dos mots formats pels mateixos sons. En la transcripció, les vocals llargues es marquen amb el símbol de la vocal seguit de dos punt (ex. /a:/) (Schachter, 1987: 209):

(6)	a.	aso	/ʔa:soh/	‘gos’
		aso	/ʔasoh/	‘fum’
	b.	maglalakbay	/magla:lakbay/	‘viatjarà’
		maglalakbay	/maglalakbay/	‘viatjar molt’

En els exemples de (6) hem vist casos en què la llargada de la vocal té valor distintiu. Quan la vocal és a la síl·laba final d’un mot autòcton, la vocal es pronuncia llarga si el mot és l’últim d’un sintagma, com a (7a), i breu en els altres casos, com a (7b) (R. Irasusta, comunicació personal, i Schachter, 1987: 209):

(7)	a.	[[malaki] [ang sibat]]	/malaki aŋ sibat/	[malaki:h aŋ siba:t]
		‘La llança és gran’		
	b.	[sibat ba]?	/sibat ba/	[sibat ba:h]
		‘És una llança?’		

⁸ El so [ɪ] és el mateix que el de la *i* anglesa a *bit* i [ʊ] correspon a la *oo* anglesa a *good*.

2.1.2. EL SISTEMA CONSONÀNTIC

El sistema consonàntic del tagal està format per setze fonemes autòctons més dos que només apareixen en préstecs (els marquem entre parèntesis) (Schachter i Otones, 1972: 18):

(8)

	bilabial		labiodental		dentoalveol.		palatal		velar		glotal	
	sord.	son.	sord.	son.	sord.	son.	sord.	son.	sord.	son.	sord.	son.
oclusiva	p	b			t	d			k	g	ʔ	
fricativa			(f)		s						h	
africada							(tʃ)					
nasal		m				n				ŋ		
bategant						r						
líquida						l						
aproximant							j		w			

El tagal, a diferència del català, no té els sons fricatius corresponents a les oclusives sonores ([β, ð, ɣ] a *roba*, *cada* i *vaga*). De consonants palatals només té la semivocal [j] i, en préstecs, l'africada sorda [tʃ]; no té, doncs, ni l'africada sonora [dʒ] ni les dues fricatives, [ʃ] i [ʒ], ni tampoc, la nasal [ɲ] ni la lateral [ɬ]. En tagal, el so [f] només apareix en els préstecs i sovint és reemplaçat per [p] (*pilipino* 'filipí', *cape* 'cafè', *pebrero* 'febrer'); tampoc no té la *s* sonora ([z]). Pel que fa a les *r*, habitualment són bategants (*cara*), però una mica més fortes que la catalana.⁹ Aquestes diferències entre les dues llengües poden ser a la base dels errors següents:

⁹ Segons Schachter i Otones (1972: 25), probablement els sons [r] i [d] originàriament eren realitzacions diferents d'un únic fonema, /d/, i encara es poden trobar alternances entre els dos sons condicionades pel context:

(i) tawad 'perdó' patawarin 'perdonar'
 dalita 'pobresa' maralita 'pobre'

En la parla catalana d'aquestes persones, la nostra [r] sovint és pronunciada [r], o una mica menys vibrant que la nostra. També hem trobat alguns casos de substitució de la [r] per [d] o per [l]: *dodona* 'rodona', *talda* 'tarda'.

- (9)
a.	dibu[ʃ]em	→	dibu[s]em
b.	[ʒ]ugar	→	[s]ugar
	[ʒ]elat	→	[j]elat
c.	verme[ʎ]	→	verme[l] / verme[j]
	[ʎ]op	→	[l]op / [j]op
d.	peque[n]ita	→	peque[n]ita (cast.)
e.	[f]inal	→	[p]inal
	[f]ilipines	→	[p]ilipines
f.	quin[z]e	→	quin[s]e
	si[z]è	→	si[s]è

El tagal, en canvi, té tres fonemes que no té el català. Un, la nasal velar [ŋ], també existeix en català com a al·lòfon de /n/. És a dir, és la manera com pronunciem una /n/ quan va seguida d'una altra consonant velar (*encara, un got*). En tagal, en canvi, pot aparèixer en qualsevol posició i la seva presència no està determinada pel fet que tingui una consonant velar al costat (ortogràficament aquest so es representa amb el dígraf *ng*, però això no vol dir que sigui una /n/ seguida d'una /g/):

- (10)
bango	[baŋo]	‘olor’
nga	[ŋa]	‘realment’

Notem que en cap de les dues posicions anteriors (intervocàlica o principi de mot) en català no és possible el so [ŋ].

Paral·lelament al que passa en català, les nasals /n/ i /ŋ/ del tagal s'assimilen al punt d'articulació de la consonant següent (Schachter i Otones, 1972: 21):

- (11)
a.	San	[san]		
	San Blas	[sam blas]	n + b	→ mb
	San Francisco	[sam fransi:skoh]	n + f	→ mf
	San Gabriel	[saŋ gabrijel]	n + g	→ ŋg

b.	ang	[aŋ]			
	ang pader	[am pader]	‘la paret’	ŋ + p →	mp
	ang mangga	[am maŋgah]	‘el mango’	ŋ + m →	mp
	ang tatay	[an ta:taj]	‘el pare’	ŋ + t →	nt
	ang lapis	[an la:pis]	‘el llapis’	ŋ + l →	nl

L'assimilació de /ŋ/ només es dona en alguns afixos i partícules, com ara la partícula *ang* de (11b) o d'altres que veurem en l'apartat de morfologia. /ŋ/ es pronuncia [m] quan va seguida d'una labial o labiodental i es realitza com a /n/ quan la consonant següent és dentoalveolar o palatal.

Pel que fa a les consonants glotals /ʔ/ i /h/, que el català no té, l'ortografia no marca /ʔ/, que molt sovint no es pronuncia, i només marca /h/ quan és la primera consonant d'una síl·laba.¹⁰

(12)	pala	[pa:lah]	‘pala’
	palahin	[pala:hin]	‘moure amb una pala’

Aquest fonema es realitza com una aspiració, semblant a la pronunciació de la *s* final de mot o de síl·laba en algunes varietats de l'espanyol d'Amèrica ([reβéh] ‘revés’, [móhka] ‘mosca’). El fonema /h/ s'elideix a final de mot quan la paraula no és l'última del sintagma. Quan s'elideix /ʔ/ a final de mot normalment s'allarga la vocal anterior.

També s'ha de tenir present que les oclusives sonores /b, d, g/ a final de mot, a diferència del que passa en català, no esdevenen sordes [p, t, k]. Per tant, en tagal podem trobar sons oclusius sonors a final de mot.

¹⁰ En alguns textos, però, la /h/ final es representa posant un accent circumflex a la vocal anterior: *hindī* ‘no’, *walā*, ‘res’ (Pottier, 1999: 96) o bé amb una cometa simple al final: *hindī'*, *wala'* (TD). Nosaltres no marcarem la /h/ final.

2.1.3. ESTRUCTURA SIL·LÀBICA

El tagal és una llengua en què les paraules autòctones acostumen a estar formades per síl·labes que consten d'una consonant seguida d'una vocal (CV), o per una consonant, una vocal i una consonant (CVC), però també poden formar síl·laba una sola vocal (V) o una vocal seguida d'una consonant (VC):

- (13) a. pu – sa ‘gat’ c. a – bo ‘cendra’
ri – to ‘aquí’ ta – o ‘persona’
ma – ka – ta ‘poeta’ i – tim ‘negre’
- b. ta – **nim** ‘planta’ d. is – da ‘peix’
bi – **yak** ‘trecat’ am – bon ‘dutxa’
pa – ma – **gat** ‘títol’
ma – **lag – lag** ‘caure’
lag – nat ‘febre’

Si bé en les paraules autòctones no es donen grups consonàntics dintre d'una mateixa síl·laba (CCV, VCC, etc.), en els préstecs sí que se'n poden trobar:¹¹

- (14) a. **gri** – po ‘aixeta’
pla – to ‘plat’
a – **tra** – sa – do ‘endarrerit’
- b. [**bri:ds**] (bridge) ‘pont’
[dim – **pols**] (dimples) ‘clots’
[**desk**] (desk) ‘escriptori’

En alguns casos, i especialment en préstecs, també és possible trobar síl·labes acabades en consonant i seguides per una altra síl·laba que també comença en consonant, de manera que es formen grups consonàntics al mig de la paraula:

¹¹ Sovint, però, els grups consonàntics finals perden l'última consonant: [de:sk] / [de:s], [ko:mpakt] / [ko:mpak] (Schachter i Otones, 1972: 28).

- (15) a. ma – lag – lag ‘caure’
lag – nat ‘febre’
pag – pa – naw ‘desaparició’
han – tong ‘finalitat’
- b. Pas – ko ‘Nadal’
pul – se – ras ‘braçalet’
gwan – tes ‘guants’
di:m – pols ‘clots’

El fet que les paraules autòctones del tagal no permetin grups consonàntics dintre de les síl·labes fa que els seus parlants tinguin certes dificultats a l’hora de pronunciar algunes paraules del català, que és una llengua en què són molt freqüents aquestes estructures sil·làbiques:

- (16) fra – ses → fa – ses
gran → gan
des – prés → des – pés
parts → pats / pas
ulls → us

2.1.4. L’ACCENT

En tagal l’accent està molt lligat a la llargada de les vocals. Les vocals inherentment llargues sempre són tòniques, com es pot veure a (17a), i les que són llargues perquè es troben a final de sintagma també són tòniques si la paraula final del sintagma no conté cap vocal inherentment llarga, com a (17b) (Pottier, 1999 i Schachter, 1987: 210):

- (17) a. plato /pla:to/ [plá:to] ‘plat’
sagip /sagi:p/ [sagí:p] ‘socórrer’
- b. magaling /magaliŋ/ [magalí:ŋ] ‘excel·lent’
magaling na /magaliŋ nah/ [magaliŋ ná:h] ‘és excel·lent ara’

En alguns casos, l'accent també pot tenir valor distintiu, és a dir, pot servir per distingir paraules (Ramos, 1971):

(18)	páko	'clau'	pakó	'falguera'
	báta	'nen'	batá	'immadur'
	áso	'gos'	asó	'fum'

Gràficament, però, en tagal no se solen marcar els accents.

2.2. MORFOLOGIA

2.2.1. LA FLEXIÓ NOMINAL

Els noms i els adjectius del tagal no canvien de forma per indicar el gènere ni el nombre, a diferència del que passa en català (*noi, noia, nois, noies*). A continuació explicarem com s'expressen aquestes categories gramaticals en aquesta llengua.

2.2.1.1. El nombre

El plural dels noms es forma amb la partícula independent *mga*¹² situada davant del nom i després de la marca de funció [A.P., en els exemples de (19)] (vg. § 2.2.1.3). L'element nominal, doncs, és invariable (Pottier, 1999: 116):

(19)	a.	ang	aso	ang	mga	aso
		A.P.	gos	A.P.	PL.	gos
			'el gos'			'els gossos'
	b.	ang	bata	ang	mga	bata
		A.P.	nen	A.P.	PL.	nen
			'el nen'			'els nens'

¹² La partícula de plural *mga* es pronuncia [majah] (Schachter i Otones, 1972: 111).

Segons Schachter i Otones (1972: 111), però, aquesta partícula de plural és opcional i, per tant, si es dedueix pel context, pot no aparèixer encara que el nom s'hagi d'interpretar com a plural.

Pel que fa als adjectius qualificatius, que també tenen flexió de plural opcional, poden reduplicar la primera síl·laba de l'arrel quan estan formats amb el prefix *ma-*, com a (20a) (Schachter, 1987: 227), o bé poden pluralitzar amb la partícula *mga*, com a (20b) (Schachter i Otones, 1972: 229):

- (20) a. *ma+buti* 'bo' *mabubuti* 'bons'
 ma+sama 'dolent' *masasama* 'dolents'
- b. **mga** *tamad* *sila*
 PL. *mandrós* *ells*
 'Els són mandrosos'

El fet que el tagal no tingui morfologia de nombre en els elements nominals influeix en l'aprenentatge del català dels seus parlants. En molts casos es pot observar l'ús de la forma singular (per tant, sense el morfema *-s* de plural) en contextos en què caldria haver usat el plural. En donem alguns exemples a (21), on tots els elements marcats havien de ser en plural:

- (21) *has de moure les mans i el **peu*** 'has de moure les mans i els peus'
 *i no té **orella*** 'i no té orelles'
 el *Estats Units* 'els Estats Units'
 el *problemes* 'els problemes'

També s'han observat alguns usos del plural en lloc del singular, cosa que indica que aquests parlants, tot i que coneixen el morfema, encara tenen problemes per usar-lo adequadament. Aquest error és especialment freqüent quan el nom és no comptable (*seguretat, pa, catequesi*) o quan és un singular que indica una pluralitat d'elements (*dinero*, en castellà):

- (22) està mirant si hi ha **seguretats**
 ‘està mirant si hi ha seguretat’
- [–què és el que més t’agrada (de menjar)?] –**els pans**
 ‘[...] –el pa’
- els deures i **els catequesis**
 ‘els deures i la catequesi’
- coge **los** dinero (cast.)
 ‘coge el dinero’

En canvi, sovint fan servir el singular en un tipus de sintagmes nominals sense determinant que en català es construeixen amb el nom en plural:

- (23) (la pel·lícula) és de **vampir**
 ‘(la pel·lícula) és de vampirs’
- [–quines revistes has llegit?] –de **videojoc**
 ‘[...] –de videojocs’
- [–què fèieu a matemàtiques?] –fa **multiplicació, divisió...**
 ‘[...] –fèiem multiplicacions, divisions...’

2.2.1.2. El gènere

Els noms autòctons del tagal no tenen marca de gènere. En el cas dels éssers sexuats, la diferència o bé s’entén pel context o bé s’explicita amb l’adjunció de *lalaki* (‘mascle, home’) o *babae* (‘femella, dona’) després del nom, amb la partícula d’enllaç *-ng / na*. Les dues formes d’aquesta partícula corresponen a dues variants condicionades pel context fonètic: *-ng* apareix quan la paraula anterior acaba en vocal o *n*, i *na* apareix en els altres casos (Pottier, 1999: 117):

(24)	a.	apo+ng	babae	apo+ng	lalaki
		nét	PART. femella	nét	PART. mascle
		‘néta’		‘nét’	

b.	kapatid na babae	kapatid na lalaki
	germà PART. femella	germà PART. mascle
	‘germana’	‘germà’

Només manifesten marques de gènere alguns noms i adjectius que són préstecs del castellà. Els sufixos són els mateixos que fa servir el castellà, però *-a* només s'utilitza per als que designen o fan referència a éssers humans o animals femelles i *-o* és la marca per a tots els altres casos (humans o animals mascles i entitats no animades) (Schachter, 1987: 227-228):

(25)	a.	amigo – amiga	‘amic – amiga’
		sekretaryo – sekretarya	‘secretari – secretària’
	b.	komiko – komika	‘divertit – divertida’
		tonto – tonta	‘tonto – tonta’

L'adquisició de la flexió de gènere és sempre una qüestió difícil independentment de quina sigui la primera llengua del parlant. L'absència de marca morfològica de gènere en tagal, però, pot dificultar encara més l'aprenentatge. A partir dels errors que s'han observat, podem deduir que moltes vegades fan servir la forma masculina (que en català no sol tenir cap morfema específic de marca de gènere) en lloc de la femenina; és a dir, que sovint no adjunten el morfema *-a* de femení en alguns dels elements del sintagma nominal que el necessiten, com a (26a); també s'han detectat alguns casos de femenins per masculins, com a (26b):

(26)	a.	és un nena	
		‘és una nena’	
		jo i meu germana	
		‘jo i la meva germana’	
		jo (una nena) sóc més petit , sóc més baix	
		‘jo sóc més petita, sóc més baixa’	
		hi ha molt noies	
		‘hi ha moltes noies’	

els persones

‘les persones’

es que es **del** Biblia (cast.)

‘es que és de la Bíblia’

[–i quin guanya?] –**ell** (una noia)

‘[...] –ella’

b. **una** llibre

‘un llibre’

esto és **una** conte, no?

‘això és un conte, no?’

agafa **les** diners

‘agafa els diners’

moltes animals

‘molts animals’

un gos **petita**

‘un gos petit’

En alguns dels casos de (26b) es podria pensar que el parlant atorga el gènere femení al nom perquè acaba en una vocal neutra que el parlant identifica com a morfema de femení (*llibre*, *conte*), però això no és sistemàtic. Hem de pensar, doncs, que quan els parlants ja fan servir el morfema de gènere, encara tenen dificultats per usar-lo correctament i que per això es donen errors en tots dos sentits.

Finalment, s’han detectat uns errors i vacil·lacions en l’expressió del gènere gramatical d’èssers sexuats, concretament de gossos:

(27) a. todos eren **noies** (= gosses)

‘totes eren gosses’

b. havien nascut dos **nois**, o sea, dos **gossos**

‘havien nascut dos gossos’

Tal com hem vist abans, a l'exemple (24), el tagal fa servir els mots *lalaki* i *babae* per identificar éssers sexuats masculins i femenins respectivament. Aquestes dues paraules també signifiquen *home* i *dona* (o persona de sexe masculí i persona de sexe femení). Els exemples de (27) mostren molt clarament la transposició que ha fet el parlant del sistema tagal al català (*asong lalaki* 'gos' / *asong babae* 'gossa').

2.2.1.3. Les marques de funció

El tagal és una llengua que, com el català, no fa variar els noms segons la funció sintàctica que fan a la frase. No és, doncs, com el llatí, en què els noms adopten formes diferents (casos) segons la seva funció sintàctica. Sí que té, en canvi, una sèrie de partícules que s'anteposen als noms per indicar quina funció semàntica tenen, és a dir, si són l'agent, el pacient, la direcció, l'origen, el benefactiu, etc. Anomenarem aquestes partícules *marques de funció*. Aquestes partícules són una de les propietats més sobresortints de la gramàtica del tagal.

Dues d'aquestes marques són *ang* i *si*. La primera es fa servir amb noms comuns o noms propis no personals i la segona, amb noms propis de persona o 'noms personals'.¹³ Aquestes partícules són les que marquen l'argument principal de la frase, que sempre s'interpreta com a definit. La funció d'aquest argument s'ha discutit molt a la bibliografia sobre la gramàtica del tagal: alguns autors l'identifiquen com el subjecte i d'altres com el tema del discurs (*topic* en la terminologia de Schachter i Otones, 1972). Schachter (1987) l'anomena *trigger* ('disparador, desencadenant'), perquè és el que provoca la concordança del verb (vg. 2.2.2.4). Per simplificar la nostra exposició, parlarem d'*argument principal*. Com veurem, el fet que un argument actuï com a argument principal no té res a veure amb la seva funció semàntica: tots els arguments poden ser arguments principals i anar precedits d'aquestes partícules. Els altres arguments que no són el principal tenen una marca especial depenent de la seva funció semàntica. A continuació donem la llista de marques de funció (quan hi ha dues opcions, la primera correspon a la que apareix amb els noms comuns o noms propis no personals i la segona, a la que es troba amb els noms personals):

¹³ Els noms de parentiu que es refereixen a parents més grans que el parlant (mare, avi, germà gran, etc.) i els que designen certes professions (advocat, capità, etc.) també es poden comportar com a noms personals. Vg. Schachter i Otones (1972: 94).

(28) *marques de funció*

argument principal	[A.P.]	ang / si	(qualsevol funció semàntica)
actor o pacient	[ACT.] [PAC.]	ng / ni ¹⁴	
direcció	[DIR.]	sa / kay	
benefactiu	[BEN.]	para sa	

De les exposades anteriorment, les tres primeres són les més bàsiques i s'anomenen, respectivament, forma *ang*, forma *ng* i forma *sa*.

Els exemples següents, trets de Schachter (1987: 213), mostren el comportament d'aquestes partícules:

- (29) a. Magaalis **ANG** tindero **ng** bigas **sa** sako **para sa** babae
treure A.P. botiguer PAC. arròs DIR. sac BEN. dona
'El botiguer traurà arròs del/d'un sac per a la/una dona'
- b. Aalisin **ng** tindero **ANG** bigas **sa** sako **para sa** babae
treure ACT. botiguer A.P. arròs DIR. sac BEN. dona
'El/un botiguer traurà l'arròs del/d'un sac per a la/una dona'
- c. Aalisan **ng** tindero **ng** bigas **ANG** sako **para sa** babae
treure ACT. botiguer PAC. arròs A.P. sac BEN. dona
'El/un botiguer traurà arròs del sac per a la/una dona'
- d. Ipang-aalis **ng** tindero **ng** bigas **sa** sako **ANG** babae
treure ACT. botiguer PAC. arròs DIR. sac A.P. dona
'El/un botiguer traurà arròs del/d'un sac per a la dona'
- e. Ipang-aalis **ng** tindero **ng** bigas **sa** sako **ANG** sandok
treure ACT botiguer PAC arròs DIR sac A.P. pala
'El/un botiguer traurà arròs del/d'un sac amb la pala'

¹⁴ Aquestes marques també poden introduir un complement del nom que indiqui el posseïdor (vg. § 2.3.1.2).

Com es pot veure, l'argument principal varia en cada frase i, independentment de la funció semàntica que faci, sempre apareix marcat amb la partícula *ang* al davant. Els arguments que no són el principal van precedits d'una partícula que varia segons la funció semàntica: *ng* per a l'actor i el pacient, *sa* per al direccional i *para sa* per al benefactiu. Els canvis que es produeixen en el verb depenen de quin és l'argument principal. En parlarem a l'apartat 2.2.2.4.

A partir de les traduccions catalanes dels exemples de (29) es pot veure que l'argument principal, el que va encapçalat per la partícula *ang*, sempre té valor definit (ha hagut d'aparèixer prèviament en el discurs). Els altres arguments, en canvi, es poden interpretar com a definits o com a indefinits. El tagal no té cap element equivalent als nostres articles. Així, la dificultat dels tagals que aprenen català a l'hora de fer servir els articles, especialment el definit, en part està relacionada amb aquesta diferència entre les dues llengües. Tot seguit donem alguns errors relacionats amb l'ús dels articles:

- (30) a. va corrent i bolca \emptyset cotxe el \rightarrow \emptyset
 'va corrent i bolca el cotxe'
- [-t'agraden els esports?] $-\emptyset$ futbol no el \rightarrow \emptyset
 '[...] -el futbol no'
- a \emptyset platja la \rightarrow \emptyset
 'a la platja'
- cuando quieres abrir \emptyset lavadora (cast.) la \rightarrow \emptyset
 'cuando quieres abrir la lavadora'
- tenim \emptyset nostra casa pròpia la \rightarrow \emptyset
 'tenim la nostra pròpia casa'
- [-és un nen o una nena?] $-\emptyset$ nena una \rightarrow \emptyset
 '[...] -una nena'
- b. [-què és?] -és **la** carn \emptyset \rightarrow **la**
 '[...] -és carn'
- por **la** culpa de los niños (cast.) \emptyset \rightarrow **la**
 'por culpa de los niños'

vaig venir directament ∅ Barcelona 'vaig venir directament a Barcelona'	a	→	∅
[-amb qui més?] –∅ amics '[...] –amb amics'	amb	→	∅
después vino Carlos Raúl en la tienda (cast.) 'después vino Carlos Raúl a la tienda'	a	→	en
se'n van en el Xina a buscar alguna cosa 'se'n van a la Xina a buscar alguna cosa'	a	→	en
[-com s'hi juga a bàsquet?] – de pilota '[...] –amb una pilota'	amb	→	de

2.2.1.4. Els pronoms personals i les formes possessives

Els pronoms personals del tagal només es poden referir a persones, no a coses. Tenen tres formes diferents segons la funció semàntica que els correspongui; són les anomenades forma *ang*, forma *ng* i forma *sa*. Les partícules *ang* i *ng*, però, no apareixen quan hi ha el pronom. La primera persona plural té dues variants, la inclusiva i l'exclusiva. La forma exclusiva fa referència a l'emissor i a terceres persones, però exclou l'interlocutor (jo i ell/ella/ells/elles); la forma inclusiva es fa servir quan l'interlocutor també hi és inclòs (jo i tu/vosaltres i/o ell/ella/ells/elles) (Schachter i Otones, 1972: 88-91).¹⁷

(32)	forma <i>ang</i>	forma <i>ng</i>	forma <i>sa</i>
1sg.	ako	ko	akin
2sg.	ka / ikaw	mo	iyo
3sg.	siya	niya	kaniya

¹⁷ També existeix una forma arcaica (*kata / nita / kanita*) que correspon a la primera i segona persona del singular conjuntament ('tu i jo'). Les formes de respecte de la segona persona ('vostè, vostès, vós') corresponen a la segona o a la tercera del plural; aquesta última indica un gran respecte.

1pl.excl.	kami	namin	amin
1pl.incl.	tayo	natin	atin
2pl.	kayo	ninyo	inyo
3pl.	silá	nila	kanila

Les formes *ng* apareixen en els mateixos contextos que els noms amb la marca *ng* (actors i pacients que no són l'argument principal). Les formes *sa* es troben després de la partícula *sa* i també funcionen com a possessius (precedint el nom). Les formes *ang* apareixen en tots els altres contextos, quan es troben aïllades o quan són arguments principals. La segona persona singular en la forma *ang* es pot realitzar com a *ka* o com a *ikaw*, segons si segueix o precedeix el nucli del predicat.

Tot i que els pronomes personals del tagal tenen tres formes diferents per a cada persona i nombre, com en català (*ell, el, li*, per exemple), aquestes formes no apareixen condicionades per la funció sintàctica com passa en català (*ell* subjecte, *el* complement directe, *li* complement indirecte), sinó per la funció semàntica (agent, pacient, direcció, etc.). Aquest fet pot contribuir a dificultar l'ús dels pronomes catalans, perquè, com ja hem dit, les funcions semàntiques no tenen un correlat unívoc amb les funcions sintàctiques. Així, a més de presentar problemes en l'ús del pronom partitiu *en* i del paradigma dels reflexius en els verbs pronominals, que no tenen equivalent en tagal, també és freqüent trobar errors relacionats amb l'ús d'un pronom de complement directe per un d'indirecte, o viceversa:

- (33) a. no em \emptyset recordo en \rightarrow \emptyset
 'no me'n recordo'
- \emptyset hi ha uns que fan ball en \rightarrow \emptyset
 'n'hi ha uns que fan ball'
- i ells se'n va quedar a Caracas \emptyset \rightarrow en
 'i ells es van quedar a Caracas'
- [-en feu, de matemàtiques?] \emptyset \rightarrow en
 -en fem matemàtiques
 '[...] -(sí), en fem'

b.	jo em perdo (jugant) 'jo perdo'	∅	→	em
	nos estábamos charlando (cast.) 'estábamos charlando'	∅	→	nos
	∅ diu Nené 'es diu Nené'	es	→	∅
	y ahora ∅ está acercando el lobo (cast.) 'y ahora se está acercando el lobo'	se	→	∅
	él ∅ ha hecho mucho daño (cast.) 'él se ha hecho mucho daño'	se	→	∅
c.	l' ha robat els diners 'li ha robat els diners'	li	→	el
	la había dicho que... (cast.) 'le había dicho que...'	le	→	la
	se li menja 'se'l menja'	el	→	li
	no sé cómo expresarle (cast.) 'no sé cómo expresarlo'	lo	→	le

Per expressar la possessió, el que equivaldria als nostres adjectius possessius, el tagal pot fer servir la forma *sa* dels pronoms personals o la forma *ng*. En el primer cas, el pronom precedeix el nom, mentre que en el segon, el segueix. Quan el possessiu precedeix el nom, va seguit de la partícula d'enllaç *na* / *-ng* (Schachter, 1987: 216 i R. Irasusta, comunicació personal):

(34)	a.	aking (=akin+ng) bahay	bahay ko
		1sg.(sa)+PART. casa	casa 1sg.(ng)
		'la meva casa'	'la meva casa'

b.	aking	mga bahay	mga bahay ko
	1sg.(sa)+PART.	PL. casa	PL. casa 1sg.(ng)
		‘les meves cases’	‘les meves cases’

2.2.1.5. Els demostratius

Els demostratius, com els pronoms personals, també tenen tres formes diferents: la forma *ang*, la forma *ng* i la forma *sa*. A més, reflecteixen tres graus de proximitat: la primera és la de proximitat al parlant (*aquest*), la segona es fa servir quan el referent és a prop de l’interlocutor i la tercera quan és lluny dels interlocutors (*aquell*).¹⁸ Per simplificar, les dues primeres formes les traduirem per *aquest*, tot i que es perd la distinció que fa el tagal (Schachter i Otones: 91-93):

(35)		forma <i>ang</i>	forma <i>ng</i>	forma <i>sa</i> ¹⁹
	grau 1	ito	nito	dito / rito
	grau 2	iyán	niyan	diyan / riyán
	grau 3	iyon	noon / niyon ²⁰	doon / roon

Els adjectius demostratius poden aparèixer davant o darrere del nom, però sempre units per la partícula d’enllaç *na / -ng* (Schachter i Otones, 1972: 120):²¹

- (36) a. Mahal [itong damit]
car aquest(*ang*)+PART. vestit
‘Aquest vestit és car (però aquest barret és barat)’
- b. Mahal [ang damit na ito]
car A.P. vestit PART. aquest(*ang*)
‘Aquest vestit és car (però aquell és barat)’

¹⁸ Existeix una altra forma arcaica que indica molta proximitat, contacte amb el cos: *ire / nire / dine* (Schachter i Otones, 1972: 92).

¹⁹ Les formes amb *r-* inicial són les que es fan servir quan la paraula anterior acaba en vocal.

²⁰ Aquestes dues formes poden fer-se servir indistintament.

²¹ El demostratiu també es pot repetir, al davant, amb la partícula d’enllaç, i al darrere del nom, que també va seguit de la partícula (Aspillera, 1993: 21):

(i) itong mesang ito
aquest(*ang*)+PART. taula+PART. aquest(*ang*)
‘aquesta taula’

Com es veu en els parèntesis que hem inclòs a la traducció dels exemples de (36), el fet que el demostratiu vagi al davant o al darrere del nom implica un canvi en l'èmfasi: en el primer cas es contrasten dues entitats diferents situades a la "mateixa distància" (aquest *vestit* i aquest *barret*, per exemple), i en el segon cas es contrasten dues entitats del mateix tipus "a distàncies diferents" (*aquest vestit* i *aquell vestit*).

Quan el sintagma és plural, la partícula *mga* només apareix una vegada i sempre es col·loca davant del nom (Schachter i Otones, 1972: 120):

- (37) a. itong **mga** damit
 aquest(*ang*)+PART. PL. vestit
 'aquests vestits'
- b. **mga** damit na ito
 PL. vestit PART. aquest(*ang*)
 'aquests vestits'

Les formes *sa* dels demostratius no funcionen com a modificadors o determinants dels noms de la mateixa manera que ho fan les altres. Aquesta forma del demostratiu sempre va seguida d'un altre sintagma *sa* sense cap partícula d'enllaç (Schachter i Otones, 1972: 121):

- (38) Pumunta ka [roon [sa palengke]]
 anar tu aquell(*sa*) DIR. mercat
 'Vés a aquell mercat'

Les diverses formes dels demostratius poden ser la base, amb un afix o sense, per a la formació de determinats adverbis, d'una manera semblant al que passa en català (*aquest – aquí, això – així*, etc.). Hem detectat alguns errors, en parlants que tenen poc domini del català, en què se substitueixen els adverbis catalans per una forma del demostratiu:

- (39) a. [-com t'agradaria que fos el gos?]
 –gran (...), **com aquesta** (assenyala la mida amb les mans)
 '[...] –gran (...), així'
- b. [-on és el nen?] –**aquesta** (assenyala el dibuix)
 '[...] –aquí'

En el primer cas, *com aquesta* es fa servir en lloc de l'adverbi de manera *així* i en el segon, *aquesta* equival a l'adverbi de lloc *aquí*. La paraula tagal corresponent a *així* és *ganito*, formada amb el prefix *ga-* adjuntat a la forma *ng* del demostratiu de primer grau *nito*; *aquí* en tagal és *dito* o *narito*, que es relaciona amb la forma *sa* del mateix demostratiu.

2.2.1.6. Els numerals

El tagal combina un sistema de numerals autòcton amb el sistema castellà i l'anglès (vg. § 2.4.2). A (40) donem una llista de numerals cardinals autòctons (Schachter i Otones, 1972: 200):

(40)	0	sero / wala	20	dalawampu
	1	isa	21	dalawampu't isa
	2	dalawa	30	tatlumpu
	3	tatlo	32	tatlumpu't dalawa
	4	apat	40	apatnapu
	5	lima	43	apat na pu't tatlo
	6	anim	50	limampu
	7	pito	54	limampu't apat
	8	walo	60	animnapu
	9	siyam	65	anim na pu't lima
	10	sampu	70	pitumpu
	11	labing-isa	80	walumpu
	12	labindalawa	90	siyamnapu
	13	labintatlo	100	isang daan / sandaan
	14	labing-apat	101	sandaa't isa

15	labinlima	200	dalawang daan
16	labing-anim	300	tatlong daan
17	labimpito	1 000	isang libo / sanlibo
18	labingwalo	2 000	dalawang libo
19	labinsiyam	1 000 000	isang milyon

Si observem els numerals de (40) podem veure que de l'1 al 9 tenen una forma pròpia, són numerals simples. Els altres es construeixen combinant aquests elements amb els següents amb la partícula d'enllaç al mig (Schachter i Otones, 1972: 200s):

(41)	pu	x vegades 10	20	dalawa+m+ pu
	labi	10 +	11	labi +ng+isa
	daan	x vegades 100	200	dalawa+ng+ daan
	libo	x vegades 1.000	2 000	dalawa+ng+ libo
	milyon	x vegades 1.000.000	2 000 000	dalawa+ng+ milyon
	at	i	21	dalawampu+t+isa

Els numerals precedeixen el nom, però els dos elements estan lligats per la partícula d'enllaç *na* / *-ng* (Pottier, 1999: 154):

- (42) a. apat **na** bata
 quatre PART. nen
 'quatre nens'
- b. isang saging
 un+PART. plàtan
 'un plàtan'

Com es pot veure a (42a), encara que el numeral sigui superior a un, no hi ha cap marca de plural: el numeral tot sol ja dóna la idea de pluralitat al sintagma. La construcció és la mateixa amb els indefinits, però aquests admeten la marca de plural,

com es veu a (43a); no l'admeten, en canvi, en el cas d'expressions com *una dotzena de*, *un grup de*, *una pila de*, etc. (Schachter i Otones, 1972: 143 i TG: 18).²²

- (43) a. maraming (**mga**) mansanas
 molt+PART. PL. pomes
 'moltes pomes'
- b. grupo ng aktibista
 grup M.F. activista
 'grup d'activistes'
- isang piling ng saging
 un manat M.F. plàtan
 'un manat de plàtans'

A part dels problemes dels parlants tagals per a la flexió de nombre en català de què ja hem parlat al § 2.2.1.1, els errors que presentem a (44) també es podrien relacionar amb el fet que en tagal mai no hi ha marca de plural quan el nom va precedit d'un numeral:

- (44) fa vuit **mes** 'fa vuit mesos'
 dos **amiga** mías (cast.) 'dos amigas mías'

Els numerals ordinals poden tenir dues formes diferents, una amb el prefix *ika-* i l'altra amb el prefix *pang-*; els tres primers són formacions irregulars; en els altres, es donen les assimilacions típiques de la llengua (Schachter i Otones, 1972: 202):

(45)	forma <i>ika-</i>	forma <i>pang-</i>
primer	una	panguna
segon	ikalawa	pangalawa
tercer	ikatlo	pangatlo
quart	ika-apat	pang-apat

²² Els elements que són opcionals en una estructura els marquem escrivint-los entre parèntesis, com *mga* a (43a). Quan no sigui rellevant per a la nostra explicació, no explicitem les marques de funció i les glossarem com M.F., com a (43b).

cinquè	ikalima	panlima
sisè	ika-anim	pang-anim
setè	ikapito	pampito
vuitè	ikawalo	pangwalo
novè	ikasiyam	pansiyam
desè	ikasampu	pansampu

Totes dues formes són freqüents per als vint primers numerals; quan el numeral és superior, normalment es fa servir la forma *ika-*.

2.2.2. LA FLEXIÓ VERBAL

La flexió verbal del tagal és molt rica i complexa, especialment si la comparem amb la nominal. Com en totes les llengües de les Filipines, el verb conté un afix que es relaciona amb l'argument principal, el que té la marca *ang* o *si*. De la mateixa manera que el verb català té un morfema que remet al subjecte (a *cante+m* és 1a pl. i a *cante+s* és 2a sg.) i diem que el verb concorda amb el subjecte, en tagal el verb “concorda” amb l'argument principal, independentment de quina sigui la seva funció semàntica. No és clar que en tagal es pugui parlar de funcions sintàctiques (subjecte, complement directe, etc.) en el mateix sentit que ho fem en català.

Dividirem la nostra explicació en quatre punts. Primer farem referència a la persona i al nombre, després al temps i a l'aspecte, en tercer lloc presentarem els afixos que serveixen per formar arrels verbals i, finalment, ens referirem als afixos que remetent a l'argument principal.

2.2.2.1. La persona i el nombre

Pel que fa a la persona, no hi ha cap marca especial, és a dir, en aquest sentit la forma verbal és invariable i, per tant, el subjecte sempre és explícit (Pottier, 1999: 139):

- (46) umuupo ako ‘jo m’assec’
 umuupo ka ‘tu t’asseus’
 umuupo siya ‘ell s’asseu’

umuupo kami	‘nosaltres ens asseiem’
umuupo kayo	‘vosaltres us asseieu’
umuupo sila	‘ells s’asseuen’

Quant al nombre, la distinció singular / plural en els verbs mai no és obligatòria per concordar amb l’argument principal, com exemplifiquem a (47a), però s’accepta una forma plural del verb quan aquest concorda amb un argument principal que s’interpreta com l’actor de l’acció, com es veu a (47b) (Schachter i Otones, 1972: 334-336):

- (47) a. Kumanta siya / sila
cantar ell ells
‘Ell ha cantat / ells han cantat’
- b. Mabuting magsikanta ang mga bata
bé+PART. cantar+PL. A.P. PL. nen
‘Els nens han cantat bé’

Les formes plurals dels verbs es poden formar de maneres diferents, segons la seva estructura morfològica. A (48) en donem dos exemples, els afixos *magsi-* i *-nga*:

- (48) a. k+um+anta → **magsi**+kanta ‘ha / han cantat’
mag+luto → **magsi**+pag+luto ‘ha / han cuinat’
mang+isda → **magsi**+pang+isda ‘ha / han pescat’
- b. ma+wala → ma+**nga**+wala ‘ha / han desaparegut’
maka+kita → ma+**nga**+kakita ‘ha / han vist’

Tot i que l’aprenentatge de la morfologia verbal és sempre complicat independentment de les llengües implicades, la falta de diferenciació morfològica en el verb tagal per indicar persona i nombre contribueix a augmentar les dificultats dels parlants d’aquesta llengua per assimilar el nostre paradigma. A continuació donem alguns errors relacionats amb l’ús de formes verbals de persona o nombre equivocats (§ 2.2.2.4):

(49) [-què fas a l'escola?] – treballa	1a sg. →	3a sg.
'[...] –treballo'		
(...) és on viu jo	1a sg. →	3a sg.
'(...) és on visc jo'		
ara no em posa a parlar en anglès	1a sg. →	3a sg.
'ara no em poso a parlar en anglès'		
¿cómo se llama tus padres? (cast.)	3a pl. →	3a sg.
'¿cómo se llaman tus padres?'		
los cuentos es de castellano (cast.)	3a pl. →	3a sg.
'los cuentos son en castellano'		
[-què fèieu a matemàtiques?] – fa multiplicació	1a pl. →	3a sg.
'[...] –fèiem multiplicacions'		
(la Caputxeta) va / van a casa de la seva àvia	3a sg. →	3a pl.
'(la Caputxeta) va a casa de la seva àvia'		

Com es pot observar, excepte en l'últim cas, en què el parlant ha dubtat entre la forma singular (correcta) i la plural (incorrecta), en tots els altres una forma que coincideix amb la tercera del singular substitueix altres persones del singular o del plural. Tret de l'ús de la forma castellana *es* en lloc de *son*, i del verb irregular català *fer*, en els altres exemples la forma usada coincideix amb l'arrel verbal (*viu*) o amb el tema (*pos+a*: arrel + vocal temàtica), és a dir, amb la forma verbal que en català no té cap morfema explícit de persona ni de nombre.

2.2.2.2. El temps i l'aspecte

El tagal, a diferència del català, no se centra en les diferències temporals (passat, present i futur) sinó en les aspectuals (acció acabada, inacabada). Seguint Schachter i Otanes (1972: 66s) podem tenir en compte dues propietats per definir les diferències aspectuals: una fa referència al fet que l'acció o el procés hagi començat, i l'altra, al fet que hagi acabat. Així, l'aspecte perfectiu és el que correspon a les accions començades i

acabades (*vaig menjar una poma*), l'imperfectiu, a les començades però no acabades (*menjo, menjava una poma*) i, finalment, l'aspecte previst és el de les accions no començades ni acabades (*menjaré una poma*):²³

(50)	perfectiu	[+començat]	[+acabat]	<i>vaig menjar, he menjat una poma</i>
	imperfectiu	[+començat]	[-acabat]	<i>menjo, menjava una poma</i>
	previst	[-començat]	[-acabat]	<i>menjaré una poma</i>

Les marques morfològiques d'aspecte són diverses. Sense voluntat de ser exhaustius i només per donar una idea de com funciona aquest sistema, a continuació presentem algunes de les estratègies que es fan servir (vg. l'apèndix 3).²⁴

En general, per marcar que una acció no ha acabat (imperfectiu i previst) es reduplica el primer grup consonant+vocal de l'arrel verbal:

(51)	nag+luto	perfectiu	'he cuinat, vaig cuinar'
	nag+luluto	imperfectiu	'cuino, cuinava'
	mag+luluto	previst	'cuinaré'

En canvi, per indicar que una acció ha començat (perfectiu i imperfectiu) s'adjunta a l'arrel un afix que conté el so [n]:²⁵

(52)	mag+luluto	previst	'cuinaré'
	nag+luto	perfectiu	'he cuinat, vaig cuinar'
	nag+luluto	imperfectiu	'cuino, cuinava'

Tot i que cada aspecte pot correspondre a diversos temps del català, per simplificar l'exposició normalment farem correspondre el perfectiu amb el perfet o el

²³ Hem fet servir el mot *previst* per traduir el que la bibliografia en anglès anomena *contemplated* (vg., per exemple, Schachter i Otones, 1972).

²⁴ Les formes verbals sense marca d'aspecte equivalen a l'infinitiu i a l'imperatiu.

²⁵ Altres exemples de formes perfectives amb un afix diferent són aquests (Schachter, 1987: 227):

(i)	lagyan	→	ni+lagyan / l+in+agyan	'posar'
	hIRaman	→	h+in+iraman	'manllevar'

passat perifràstic (*he cuinat / vaig cuinar*),²⁶ l'imperfectiu, amb el present o l'imperfet (*cuino / cuinava*), i el previst, amb el futur (*cuinaré*).²⁷

Hem dit que, pel que fa al temps i a l'aspecte, els verbs del tagal només tenen tres formes diferents, basades en diferències aspectuals. La diferència entre aquest sistema i el del català fa que als parlants de tagal els resulti especialment difícil l'aprenentatge de l'ús de les diverses formes verbals que distingeix el català en funció del temps. Els errors d'aquest tipus són molt freqüents; en donem alguns exemples a (53):

(53)	és que les mates no ser igual 'és que les mates no són igual'	present	→	infinitiu
	[–i aquí a què estan jugant?] – jugar a bàsquet '[...] –juguen a bàsquet'	present	→	infinitiu
	[–i què li fas, al cosinet?] – besándolo (cast.) '[...] –lo beso'	present	→	gerundi
	a veces nos comportamos muy mal porque siempre estábamos hablando (cast.) '(...) estamos hablando'	present	→	imperfet
	en Filipines jo sóc delegada 'a Filipines jo era delegada'	imperfet	→	present
	tinc una perra (...) es va mort 'tenia una gossa (...) es va morir'	imperfet	→	present

²⁶ Per designar els temps verbals del català, utilitzem la nova terminologia aprovada per l'Institut d'Estudis Catalans el 17 de maig de 2002 (vg. Institut d'Estudis Catalans, 2003).

²⁷ Quan cal definir el temps concret, el tagal pot combinar les marques d'aspecte en el verb amb determinades expressions adverbials (TG: 111):

- (i) Bumili siya ng libro **kahapon**
comprar.PERF. ell M.F. llibre ahir
'Ahir va comprar un llibre'
- (ii) Pumasok ako sa klase **kaninang umaga**
anar.PERF. jo DIR. classe aquest matí
'Aquest matí he anat a classe'

- d. es que hoy me **pongo** el chándal (el portava posat) (cast.)
 ‘es que hoy me he puesto el chándal’

Els tres primers casos estan extrets d'un fragment de tipus narratiu en què el parlant (sempre el mateix) explica una història. Tot i que l'entrevistador la situa en el present (*camina, fa*), el parlant tendeix a situar-la en el passat, remarcant que l'esdeveniment ja ha acabat. A (55d), l'ús del present pot estar condicionat pel fet que al predicat hi apareix l'adverbi *avui*, que probablement el parlant relaciona amb el present, tot i que en català i en castellà no sempre impliqui l'ús d'una forma verbal de present.²⁸

2.2.2.3. Les arrels verbals

Si bé el tagal té arrels verbals simples, és molt freqüent que siguin derivades, especialment per l'adjunció de prefixos. A (56) tenim alguns exemples d'arrels verbals simples (el prefix *um-* del davant marca la concordança amb l'argument principal, però no forma part de l'arrel, vg. § 2.2.2.4) (Schachter, 1987: 221):

- (56) *um + abot* ‘atrapar’
um + iyak ‘plorar’
um + uwi ‘anar a casa’

Els prefixos més freqüents que serveixen per a formar arrels verbals derivades són *pag-* i *pang-*, que apareixen com a *mag-* i *mang-*, respectivament, quan la *m-* del prefix de concordança amb l'argument principal s'assimila a la *p* inicial (Schachter, 1987: 221-222):

²⁸ Per fer-nos una idea de la complexitat que pot representar triar el temps verbal adequat, observem com en les frases següents el temps verbal no correspon al temps “cronològic” que pot designar un adverbi:

(i)	avui menjaré una poma	futur	emissió al matí / acció a la tarda
	avui he menjat una poma	perfet	emissió a la tarda / acció al matí
	avui menjava una poma (quan...)	imperfet	emissió a la tarda / acció al matí
	demà segur que menjo una poma!	present	emissió dia 4 / acció dia 5

- (57) a. (m) + pag + bus → magbus ‘conduir un autobús’
 (m) + pag + Ingles → mag-Ingles ‘parlar anglès’
 (m) + pag + tsinelas → magtsinelas ‘portar sabatilles’
- b. (m) + pag + kain → magkain ‘menjar repetidament’
 (m) + pag + lakad → maglakad ‘caminar repetidament’
- (58) a. (m) + pang + bangka → mamangka²⁹ ‘anar amb barca’
 (m) + pang + anak → manganak ‘parir, tenir un fill’
 (m) + pang + walis → mangwalis ‘colpejar amb una escombra’
- b. (m) + pang + kain → mangain ‘devorar’
 (m) + pang + kuha → manguha ‘recollir, acumular’
 (m) + pang + tahi → manahi ‘cosir moltes coses (ofici)’

En els exemples de (57a) el prefix s’ha adjuntat a una arrel nominal i el verb fa referència a una acció en què intervé d’alguna manera el referent de l’arrel nominal. A (57b), en canvi, l’arrel a què s’adjunta el prefix és verbal i el derivat és un verb amb valor iteratiu.

Els verbs derivats amb el prefix *pang-* a partir d’una arrel nominal de (58a) també indiquen una acció relacionada amb el referent del nom; amb aquesta funció aquest prefix és menys usat que *pag-*, però, en canvi, és el més usual quan es vol expressar una activitat destructiva o perjudicial, com colpejar amb una escombra. A (58b) hem il·lustrat alguns casos de *pang-* adjuntat a arrels verbals i, en aquests casos, el derivat també té un sentit negatiu, com *devorar*, o bé denota una acció dirigida a múltiples objectes (tenir o aconseguir una cosa *vs.* acumular o recollir). De vegades el verb agafa el sentit de fer una mateixa acció habitualment (cosir com a ofici implica cosir moltes coses). En l’apartat de derivació (§ 2.2.3) parlarem d’altres estratègies per a la formació d’arrels verbals.

²⁹ Ara deixem de banda els processos fonètics d’assimilació que sovint es produeixen entre la nasal velar *ng* del prefix i la primera consonant de l’arrel.

2.2.2.4. Afixos d'argument principal

Els verbs catalans tenen uns morfemes que serveixen per marcar la concordança amb el subjecte de la frase: *nosaltres cantem* (primera persona del plural), *tu vas ser castigat* (segona persona del singular), etc. Com ja hem dit, el verb tagal concorda amb l'argument de la frase que està marcat com a argument principal, el que va precedit de la partícula *ang* o *si*, segons si és un nom comú o no personal, o un nom propi de persona. Depenent de la funció semàntica d'aquest argument, el morfema que s'adjuntarà al verb tindrà una forma o una altra. És a dir, l'afix del verb permet saber quina és la funció semàntica de l'argument principal (actor, pacient, etc.). A (59) donem la llista d'afixos que tenen aquesta funció (Schachter, 1987: 223):

(59)	Actors	-um- / m- / ma- / maka-
	Pacients	-in / i- / -an / ma-
	Direccionals	-an / -in
	Benefactius	i-
	Instrumentals	i-

Com podem veure, n'hi ha que són prefixos (*m-*, *ma-*, *maka-*, *i-*), n'hi ha que són sufixos (*-in*, *-an*) i n'hi ha un que és un infix (*-um-*), és a dir, un afix que es col·loca a dintre de l'arrel, concretament, abans de la primera vocal. Aquestes formes de (59) són les que apareixen en els infinitius, però poden adoptar formes diferents quan es combinen amb altres morfemes com els d'aspecte (vg. l'apèndix 3). No aprofundirem en la qüestió de quan apareix cada una de les formes alternatives i ens limitarem a presentar alguns exemples de verbs amb els afixos per tal de mostrar com funciona aquest sistema (Schachter, 1987: 222-225):

(60)	a.	<i>actor</i>				
		sulat	→	s + um + ulat	→	sumulat 'escriure'
		pagbigay	→	m + pagbigay	→	magbigay 'donar'
		tulog	→	ma + tulog	→	matulog 'dormir'
		kita	→	maka + kita	→	makakita 'veure'

- b. *pacient*
huli	→	hulih + in	→	hulihin	‘atrapar’
pagbili	→	i + pagbili	→	ipagbili	‘vendre’
hawak	→	hawak + an	→	hawakan	‘agafar’
kita	→	ma + kita	→	makita	‘veure’
- c. *direccional*
punta	→	puntah + an	→	puntahan	‘anar’
pupu	→	pupu + in	→	pupuin	‘tractar de <i>po</i>
(sr. o sra.)’
- d. *benefactiu*
pirma	→	i + pirma	→	ipirma	‘firmar’
paglaba	→	i + paglaba	→	ipaglaba	‘rentar’
- e. *instrumental*
pagsuklay	→	i + pagsuklay	→	ipagsuklay	‘pentinar’
pansulat	→	i + pansulat	→	ipansulat	‘escriure’

Per entendre el funcionament dels morfemes verbals que es relacionen amb l'argument principal podem tornar a mirar els exemples que havíem donat a (29) i que reproduïm a (61) per facilitar la lectura; en aquesta ocasió marquem en negreta el morfema verbal, l'argument principal i la funció semàntica que s'especifica a la glossa:

- (61) a. **Magaalis** ANG **tindero** ng bigas sa sako para sa babae
 treure ACT. botiguer PAC. arròs DIR. sac BEN. dona
 ‘El botiguer traurà arròs del/d’un sac per a la/una dona’
- b. Aalis**in** ng tindero ANG **bigas** sa sako para sa babae
 treure ACT. botiguer PAC. arròs DIR. sac BEN. dona
 ‘El/un botiguer traurà l’arròs del/d’un sac per a la/una dona’
- c. Aalis**an** ng tindero ng bigas ANG **sako** para sa babae
 treure ACT. botiguer PAC. arròs **DIR.** sac BEN. dona
 ‘El/un botiguer traurà arròs del sac per a la/una dona’

- d. **Ipag-aalis** ng tindero ng bigas sa sako **ANG babae**
treure ACT. botiguer PAC. arròs DIR. sac **BEN.** dona
'El/un botiguer traurà arròs del/d'un sac per a la dona'
- e. **Ipang-aalis** ng tindero ng bigas sa sako **ANG sandok**
treure ACT. botiguer PAC. arròs DIR. sac **INS.** pala
'El/un botiguer traurà arròs del/d'un sac amb la pala'

Com es pot veure a (61), la forma verbal canvia segons quina sigui la funció semàntica de l'argument principal (el que porta la partícula *ang*). En cada cas, s'hi ha afegit un dels afixos que hem presentat a (60): *m-* quan l'argument principal era l'actor (a (61a)), *-in* quan era el pacient (a (61b)), *-an* quan era el direccional (a (61c)) i *i-* quan era el benefactiu o l'instrumental (a (61d,e)).³⁰

Els exemples que donem a continuació permeten veure com l'afix verbal de concordança amb l'argument principal (el que porta la partícula *ang*) permet de determinar la funció semàntica d'aquest argument i, per tant, el significat de la frase (TG: 93s.):

- (62) a. **Pumatay** ng elepante ang dentista
matar(ACT.) PAC. elefant A.P. dentista
'El dentista va matar l'elefant'
- b. **Pumatay** ang elepante ng dentista
matar(ACT.) A.P. elefant PAC. dentista
'L'elefant va matar el dentista'

En tots dos casos l'afix verbal *-um-* correspon a un argument principal actor. A (62a) l'argument principal és *ang dentista* i, per tant, el dentista és el que fa l'acció de matar i l'elefant s'ha d'interpretar com el pacient. A (62b), en canvi, l'argument principal és *ang elepante* i, per tant, és l'elefant qui mata el dentista, que és el pacient.

El contingut semàntic de (62a) també es podria haver expressat com a (63):

³⁰ L'arrel verbal *alis* ha sofert altres canvis a causa de la formació de les formes amb marca d'aspecte (reduplicació de la vocal *a* inicial: *alis* → *aalis*) i de l'adjunció d'altres afixos (*pag-* i *pang-*) que ara no explicarem.

- (63) **Pinatay**³¹ ng dentista ang elepante
 matar(PAC.) ACT. dentista A.P. elefant
 ‘El dentista va matar l’elefant’

En aquest cas, el verb té la marca d’argument principal pacient. Això vol dir que el pacient és l’elefant i, per tant, que el dentista és l’agent de l’acció. L’ús de (62a) o de (63) respon a qüestions discursives lligades a quin és el tema del discurs.

S’ha de tenir present que una mateixa base verbal pot significar coses parcialment diferents segons amb quin afix d’argument principal es combini. A (64) en donem dos exemples (Schachter i Otones, 1972: 69):

- (64) a. anak ‘nen’
 i+pang+anak ‘néixer’ PAC.
 m+(p)ang+anak ‘parir’ ACT.
- b. ganda ‘bellesa’
 g+um+anda ‘tornar-se bell’ ACT.
 gandah+an ‘embellir (alguna cosa)’ PAC.

El sistema que té el tagal de “fer concordar” el verb segons la funció semàntica de l’argument principal, és a dir, de fer que el verb adopti una forma o una altra en funció de les propietats d’un argument de la frase és, en certa manera, similar a la concordança del verb amb el subjecte en català. Però també hi ha diferències: d’una banda, la concordança en català és en nombre i persona i en tagal no, i, d’una altra, la concordança en català està relacionada amb una funció sintàctica i no amb el valor semàntic, que, com ja hem dit, no sempre coincideixen. És possible que aquestes semblances i diferències entre les dues llengües tinguin alguna cosa a veure amb els errors de parlants tagals que presentem a (65):

³¹ *Pinatay* és la forma perfectiva de l’arrel *patay* quan el verb concorda amb el pacient: s’ha inserit l’infix *-in-* després de la primera consonant de l’arrel (l’infinitiu corresponent seria *patayin*, amb el sufix *-in* de concordança amb el pacient).

- (65) a. (la gossa) **tenien** dos fills
 ‘(la gossa) tenia dos fills’
- b. és un noi que és un mago, que els seus pares l’**ha** deixat, no l’**ha** deixat,
 s’han morit, perquè un malvat l’han... [assassinat?] sí [els ha matat] l’**han**
 matat
 ‘és un noi que és un mag, i els seus pares l’han deixat; no l’han deixat,
 s’han mort, perquè un malvat els ha [assassinat], sí [els ha matat] els ha
 matat’

Aquests exemples són molt semblants als que hem presentat a (49) en parlar de la persona i el nombre verbal. Per a aquells exemples, relacionàvem l’error amb el fet que el tagal no té morfologia verbal de persona i nombre. Encara que la línia divisòria entre els dos grups no és del tot clara, a (65) –i potser en algun altre cas de (49)– és possible que s’hi barregi un altre problema: que el parlant estigui fent concordar el verb català amb un argument que no és el subjecte però que ell pot interpretar com si fos l’argument principal que provocaria la “concordança” en tagal. A (65a), per exemple, el verb hauria de ser en singular, com el subjecte *la gossa*, però el sintagma plural *dos fills* que segueix el verb pot haver induït el parlant a dir el verb en plural. L’exemple de (65b) és més complex, però tots els errors es poden relacionar amb el nombre d’un altre element de la frase: *ha deixat* concorda amb *el noi* (o els pronoms corresponents, *que*, *el*), que en realitat és el tema del seu discurs (vg. § 2.3.8.2.3); *han matat* hauria de ser singular per concordar amb el subjecte *un malvat*, però és plural per concordar amb *els pares*, que són el tema de la segona part de la seqüència.

2.2.3. LA FORMACIÓ DE MOTS

Tant la composició (unió de dues arrels) com la derivació (unió d’una arrel i un afix) són processos de què disposen el català i el tagal per a formar mots nous a partir d’altres ja existents. En tagal la derivació, especialment la verbal, és un procés molt productiu, que implica l’adjunció de prefixos, sufixos i infixos a una arrel i també la reduplicació de part o de tota l’arrel. Com veurem, el tagal pot construir mots derivats el significat dels quals en català només es pot expressar mitjançant construccions

sintàctiques. A continuació exposarem breument alguns dels sistemes de formació de mots del tagal, però s'ha de tenir present que n'hi ha moltíssims més.

2.2.3.1. Formes verbals

A més de les diferents formes que pot adoptar el verb de què hem parlat a l'apartat de la flexió verbal (§ 2.2.2), el tagal permet l'adjunció de molts afixos per formar verbs amb un significat una mica diferent del que té la base. A continuació en donem alguns exemples (Schachter, 1987: 225):

- (66) um + awit 'cantar' → **maka** + awit 'ser capaç de cantar'
m + pagluto 'cuinar' → **maka** + pagluto 'ser capaç de cuinar'

El prefix *maka-* s'adjunta a verbs que tenen el prefix d'argument principal *um-* o *m-*, que desapareix, i dóna el sentit modal de capacitat (*poder, ser capaç*). El que nosaltres resollem amb una estructura modal i un infinitiu, doncs, en tagal es materialitza en una forma verbal derivada amb un prefix.

El prefix *pa-* forma verbs causatius, és a dir, verbs que expressen que algú o alguna cosa causa que algú altre faci una acció. En aquests casos, l'afix d'argument principal no desapareix (Schachter, 1987: 225):

- (67) linis + in 'netejar' → **pa** + linis + in 'fer netejar'
pintah + an 'pintar' → **pa** + pintah + an 'fer pintar'

Com en els exemples de (66), podem comprovar que el que el català expressa mitjançant una construcció sintàctica (*fer* + infinitiu), el tagal ho resol amb un prefix.

A través de la reduplicació de la primera seqüència consonant + vocal d'una arrel es pot formar una arrel derivada per expressar la reiteració d'una acció. La vocal duplicada sempre serà breu. A aquesta arrel derivada, és clar, s'hi afegiran els afixos d'argument principal corresponents (Schachter, 1987: 222):

- (68) pag+tapak ‘trepitjar’ → pag+tatapak + an ‘trepitjar reiteradament’
 pag+bagsak ‘caure’ → i + pag+**ba**bagsak ‘caure reiteradament’

Si, en canvi, es vol expressar que l’acció es dóna ocasionalment o d’una manera poc intensa, es redupliquen les dues primeres síl·labes de l’arrel simple (Schachter, 1987: 222):

- (69) linis + in ‘netejar’ → **linis**-linis + in ‘netejar una mica’
 ma + hiya ‘estar avergonyit’ → ma + **hiya**-hiya ‘estar una mica avergonyit’

Amb el prefix *maki-* s’expressen accions fetes conjuntament per diversos agents (Schachter i Otones, 1972: 334):

- (70) k + um + ain ‘menjar’ → **maki** + kain ‘menjar junts’
 ma + upo ‘seure’ → **maki** + upo ‘seure junts’

A les construccions que contenen un verb d’aquest tipus, el segon agent apareix en la forma *sa*, com es veu a (71a). Aquestes estructures són equivalents a les coordinacions de subjecte en la interpretació en què els dos elements que formen el subjecte actuen conjuntament, com a l’exemple (71b) (Schachter i Otones, 1972: 333):

- (71) a. **Nakikikain**³² ng hapunan si Ben **sa** **Nanay**
 menjar.junts PAC. sopar A.P. Ben DIR. mare
 ‘En Ben està sopant amb la mare’
- b. Kumakain ng hapunan si Ben at ang Nanay
 menjar PAC. sopar A.P. Ben i A.P. mare
 ‘En Ben i la mare estan sopant (plegats)’

³² La *m-* inicial del prefix canvia a *n-* en la forma imperfectiva. Deixem de banda els altres canvis en les formes verbals.

2.2.3.2. Formes adjectives

Molts adjectius del tagal deriven de noms. L'afix més freqüent de formació d'adjectius sobre bases nominals és el prefix *ma-* 'que té N (abundant)', que se sol adjuntar a arrels que denoten entitats abstractes, però que de vegades també s'afegeix a noms concrets (Schachter, 1987: 227, Schachter i Otones, 1972: 198 i Aspillera, 1993: 118).³³

(72)	a.	buti	'bondat'	ma + buti	'bo'
		sama	'maldat'	ma + sama	'dolent'
		laki	'grandesa'	ma + laki	'gran'
		liit	'petitesa'	ma + liit	'petit'
		talino	'intel·ligència'	ma + talino	'intel·ligent'
	b.	bundok	'muntanya'	ma + bundok	'muntanyós'
		bigas	'arròs'	ma + bigas	'ple d'arròs'
		tao	'persona'	ma + tao	'ple de gent'

És interessant d'observar que en la majoria dels casos la direcció de la derivació és exactament la contrària de la del català: en català formem noms abstractes a partir d'arrels adjectives mitjançant l'adjunció de sufixos com *-(e)dat*, *-itat*, *-esa*, etc. (*feliç – felicitat*, *gran – grandesa*, etc.); és a dir, en català la forma simple és l'adjectiu. En tagal, en canvi, la forma simple és el nom i l'adjectiu que fa referència a la qualitat és la forma derivada.

Alguns adjectius en *ma-* es formen sobre bases adjectives. En alguns casos, com a (73), el significat no canvia (Schachter i Otones, 1972: 199):

(73)	aliwalas	/	ma + aliwalas	'luminós'
	payapa	/	ma + payapa	'pacífic'

A diferència del que passa a (73), però, de vegades les dues formes adjectives poden tenir sentits una mica diferents. En aquests casos, la forma amb *ma-* indica una

³³ Segons Aspillera (1993: 37), aquest prefix està relacionat amb la partícula *may* que es fa servir en les frases possessives i existencials: *ma + buti* = 'que té bondat'.

qualitat transitòria o no inherent i la forma simple, una de permanent o inherent (Schachter i Otones, 1972: 199):

- (74) a. **Mabilog** ang buwan ‘La lluna és / està plena’
 Bilog ang buwan ‘La lluna és rodona’
- b. **Madilaw** ang buhok niya ‘Porta el cabell ros (tenyit)’
 Dilaw ang buhok niya ‘Té el cabell ros (natural)’

Notem que en català també tenim estratègies per marcar aquestes diferències, però generalment es marquen fent servir verbs diferents (*portar / tenir*, en l'exemple (74b) i, sobretot, *ser / estar*, tot i que la distinció no és tan clara com ho és en castellà).

Molts adjectius simples del tagal són idèntics a formes nominals o verbals, amb l'única diferència que l'adjectiu té sempre la primera vocal breu i en els noms i els verbs la vocal és llarga (marquem la vocal llarga amb dos punts al darrere). Quan la vocal en qüestió és breu no té accent i la paraula és aguda; quan la vocal és llarga, en canvi, és tònica i la paraula és plana (Schachter i Otones, 1972: 196-197):

- (75) a. butás ‘foradat’ bú:tas ‘forat’
 sunóg ‘cremat’ sú:nog ‘foc’
- b. baság ‘trecat’ bá:sag ‘trecar’
 tulóg ‘adormit’ tú:log ‘dormir’

El prefix *pang-* dóna adjectius que es podrien parafrasejar com ‘que es fa servir per a...’. Com veiem, es pot adjuntar a arrels nominals o a arrels verbals (Schachter i Otones, 1972: 218-221):

- (76) kamay ‘mà’ **pang** + kamay ‘que es fa servir per a les mans’
 bata ‘nen’ **pam** + bata ‘que es fa servir per als nens’
- (mag)ahit ‘afaitar’ **pang** + ahit ‘que es fa servir per afaitar’
 (mag)walis ‘escombrar’ **pang** + walis ‘que es fa servir per escombrar’

També existeixen diversos afixos per expressar la tendència o afició a fer una determinada cosa (la forma de l'afix depèn del tipus de verb a què s'adjunta). Com es pot veure per la traducció, de vegades ho podem traduir al català per un adjectiu en *-er*, en *-ós* o en d'altres de similars (Schachter i Otones, 1972: 221-223):

(77)	t(um)awa	‘riure’	pala + tawa	‘rial·ler’
	(mang)gulo	‘molestar’	mapang + gulo	‘molest(ós)’
	(ma)galit	‘estar enfadat’	ma + galit + in	‘que sempre està enfadat’

El sufix *-an* adjuntat a arrels nominals forma adjectius que signifiquen ‘cobert de N’, que sovint corresponen a derivats parasintètics del català amb el prefix *en-* i el sufix *-at* (Schachter i Otones, 1972: 224):

(78)	dugo	‘sang’	dugu + an	‘ensangonat’
	putik	‘fang’	putik + an	‘enfangat’

El sufix *-in* indica ‘fàcilment afectat per’ quan s’afegeix a arrels nominals (Schachter i Otones, 1972: 225):

(79)	antok	‘somnolència’	antuk + in	‘que sovint té son’
	lagnat	‘febre’	lagnat + in	‘que sovint té febre’

Finalment, el prefix *ka-*, juntament amb altres elements, adjuntat a arrels nominals dóna lloc a adjectius que tenen valor causatiu: ‘que causa (molt) N’ (Schachter i Otones, 1972: 226-227):

(80)	galang	‘respecte’	ka + galang+galang	‘que causa molt de respecte’
	takot	‘por’	na + ka+ka + takot	‘que causa por’
	ubo	‘tos’	na + ka + u+ubo	‘que causa tos’

2.2.3.3. Formes nominals

Com en català, en tagal existeixen noms derivats. A (81) donem alguns exemples de noms derivats d'arrels nominals que designen un lloc relacionat amb el

referent de l'arrel, similar, doncs, al nostre *-eria* (*llibre – llibreria*), *-eda* (*arbre – arbreda*), etc. (Schachter i Otones, 1972: 98):

(81)	aklat	‘llibre’	→	aklat + an	‘biblioteca’
	halaman	‘planta’	→	halaman + an	‘jardí’

Quan el prefix *mag-* s'adjunta a arrels nominals i es reduplica la primera seqüència consonant + vocal de l'arrel, el resultat és un altre nom que significa ‘el que ven N’; la mateixa construcció però amb el prefix *mang-* fa referència a una persona associada (professionalment) al que designa la base (Schachter i Otones, 1972: 103):

(82)	a.	baboy	‘porc’	mag + ba +baboy	‘venedor de porc’
		bulaklak	‘flor’	mag + bu +bulaklak	‘florista’
	b.	awit	‘cançó’	mang + a +awit	‘cantant’
		mayan	‘país’	ma + ma +mayan	‘ciudadà’

Els gentilicis es formen afegint el prefix *taga-* al nom de la zona geogràfica (Schachter i Otones, 1972: 105):

(83)	Amerika	‘Amèrica’	taga + Amerika	‘americà’
	Pilipinas	‘Filipines’	taga + Pilipinas	‘filipi’

La seqüència *ka- ... -an* sobre una arrel nominal denota un grup format per entitats del tipus indicat per l'arrel; quan la base és un adjectiu, el resultat és el nom que fa referència a la qualitat expressada per l'arrel (Schachter i Otones, 1972: 101):

(84)	pulo	‘illa’	ka + pulu + an	‘arxipèlag’
	intsik	‘xinès’	ka + intsik + an	‘els xinesos’
	tamad	‘mandrós’	ka + tamar + an	‘mandra’

El prefix *ka-* adjuntat a arrels nominals pot formar noms que denoten una persona o cosa que comparteix una cosa o una propietat amb una altra; de vegades, és possible traduir-ho al català amb el prefix *co-* (Schachter i Otones, 1972: 101):

(85)	kwarto	‘habitació’	ka + kwarto	‘company d’habitació’
	relihiyon	‘religió’	ka + relihiyon	‘coreligionari’

Si reduplicuem una base nominal i afegim el sufix *-an* al final, obtenim un nom que designa una entitat que imita la denotada per la base (Schachter i Otones, 1972: 100):

(86)	bahay	‘casa’	bahay +bahay + an	‘casa de nines’
	bulaklak	‘flor’	bulakla +bulaklak + an	‘flor artificial’

A partir d’arrels verbals es poden formar noms que expressen l’objecte de l’acció afegint-hi el sufix *-in* (Schachter i Otones, 1972: 99):

(87)	um + awit	‘cantar’	→	awit + in	‘cançó’
	b + um + ili	‘comprar’	→	bilih + in	‘cosa per comprar’

Finalment, com en català, en tagal es poden formar noms que designen l’agent d’una acció afegint un afix a l’arrel verbal (Schachter i Otones, 1972: 105-106):

(88)	s + um + ulat	‘escriure’	→	taga + sulat	‘escriptor’
	mag + luto	‘coure’	→	taga + luto	‘cuiner’
	b + um + ili	‘comprar’	→	taga + bili	‘comprador’

Per acabar, farem una breu referència a la composició nominal en què es combinen dos noms. Quan la primera arrel acaba en [h], [ʔ] o [n], aquest so desapareix i és substituït per la partícula d’enllaç *-ng* (remarquem que ortogràficament només es representa la [n]; els altres dos sons no tenen representació gràfica a final de mot i, per tant, aparentment el nom acaba en vocal). En els altres casos no es manifesta cap element d’enllaç (Schachter i Otones, 1972: 107):

- (89) a. mesang-kainan
 taula+PART.-menjar
 ‘taula per menjar’
- b. silid-kainan
 habitació-menjar
 ‘habitació per menjar, menjador’

Com es pot veure en els exemples següents, l’ordre dels elements que formen els noms compostos és el mateix que se segueix en català (Schachter i Otones, 1972: 109-110):

(90)	daang-bakal	carretera + ferro	‘via del tren’
	pamatid-uhaw	que talla + set	‘refresc (beguda)’
	mesang-sulatan	taula + lloc per escriure	‘escriptori’
	tintang-Intsik	tinta + xinès	‘tinta xinesa’
	tubig-ulan	aigua + pluja	‘aigua de pluja’

Remarquem que, com passa quan es comparen dues llengües, no totes les construccions que són compostos en tagal corresponen a un nom compost del català, que expressa el mateix significat amb una construcció sintàctica o amb un mot simple o derivat.

2.3. SINTAXI

2.3.1. L’ORDRE DELS CONSTITUENTS

2.3.1.1. L’ordre dels constituents a la frase i les funcions sintàctiques i semàntiques

L’ordre en què apareixen els principals constituents d’una frase pot variar de llengua a llengua. En català, l’ordre no marcat, el més habitual en una frase enunciativa, és SVO, és a dir, primer el subjecte, després el verb i finalment el complement (*La Maria menja una poma*). El tagal, en canvi, ja hem vist que és una llengua en què el verb se situa en primera posició, al davant de tot de la frase. Els arguments del verb apareixen després, però l’ordre entre ells no és fix.

Si en català la posició en què apareixen els sintagmes nominals a la frase ens indica la seva funció sintàctica i, només en part, la semàntica (no és el mateix *En Joan estima la Maria* que *La Maria estima en Joan*), en tagal les funcions sintàcticosemàntiques no es dedueixen de l'ordre sinó dels afixos de què hem parlat al capítol de morfologia (§ 2.2.1.3). Cada argument (actor, pacient, direccional, etc.) té una marca que l'identifica i un dels arguments serà marcat com a argument principal amb la partícula *ang / si* i concordarà amb el verb (de la mateixa manera que ho fa el nostre subjecte). És discutible, però, si en tagal es pot parlar de funcions sintàctiques de la mateixa manera que ho fem per al català. Sembla, més aviat, que les distincions tenen a veure amb la funció semàntica dels arguments.³⁴

Segons Schachter i Otones (1972), a les frases simples l'argument principal (el tema o *tòpic* del discurs) sol aparèixer al final de tot, excepte si és un pronom personal, que se situa després de la primera paraula del predicat (Schachter i Otones, 1972: 80):

- (91) a. Bumili ng bigas **ang** **babae**
 comprar PAC. arròs A.P.(ACT.) dona
 'La dona va comprar arròs'
- b. Bumili **ako** ng bigas
 comprar jo (A.P.-ACT.) PAC. arròs
 '(Jo) vaig comprar arròs'

Tot i que l'ordre més habitual quan no hi intervé un pronom és el de (91a) i (92a), en què l'argument principal actor apareix al final de la frase, també són admeses totes les altres combinacions que reproduïm a (92b) (Schachter i Otones, 1972: 83):

³⁴ Recordem que la relació funció sintàctica – funció semàntica en català no és biunívoca. És a dir, per exemple, l'element que fa de subjecte no sempre s'interpreta com un agent que fa una acció, ni l'agent que fa l'acció apareix sempre com a subjecte:

(i)	a.	El nen canta	subj. agent
		El nen té deu anys	subj. no agent
	b.	El mestre va castigar el nen	subj. agent – complement pacient
		El nen va ser castigat pel mestre	subj. pacient – complement agent

- (92) a. Nagbigay ng libro sa babae **ang lalaki**
 donar PAC. llibre DIR. dona A.P.(ACT.) home
 ‘L’home va donar un llibre a la dona’
- b. Nagbigay ang lalaki ng libro sa babae
 Nagbigay ang lalaki sa babae ng libro
 Nagbigay ng libro ang lalaki sa babae
 Nagbigay sa babae ng libro ang lalaki
 Nagbigay sa babae ang lalaki ng libro

L’ordre dels constituents a la frase en català i en castellà és relativament lliure. Tot i que el més habitual és SVO, en determinats contextos sintàctics o discursius aquest ordre pot variar. No obstant això, les seqüències pronunciades per parlants tagals que reproduïm a (93) són estranyes i no s’adeqüen al context discursiu d’on han estat extretes:

- (93) cuando me pregunta **él** los deberes (cast.)
 ‘cuando (él) me pide los deberes’
- lavo **yo** la plato (cast.)
 ‘yo lavo los platos’
- (y hablar mucho español) entonces olvidado **yo** un poquito inglés (cast.)
 ‘(y hablo mucho español) entonces (yo) he olvidado un poquito el inglés’
- (en) el primero (está) mirando **él** el banco (cast.)
 ‘en el primero (él) está mirando el banco’

Com es pot observar, en totes aquestes frases, el verb va al davant i després segueixen el subjecte i el complement. En tots els casos el subjecte és un pronom, cosa que sembla reproduir l’estructura de (91b), amb l’ordre verb – pronom (argument principal).

En els casos en què, per motius discursius, un argument apareix al davant del verb, aquest argument va seguit de la partícula *ay*, anomenada partícula d’inversió (Schachter, 1987: 215 i Pottier, 1999: 98):

- (94) a. [Ang sulat **ay**] tinanggap ko kahapon
 A.P. carta PART. rebre jo ahir
 ‘Ahir vaig rebre una carta’
- b. [Ang aso **ay**] tumatahol
 A.P. gos PART. bordar
 ‘El gos borda’

Quan en català o en castellà un complement exigit pel verb o un subjecte quantificat o indefinit postverbal funciona com a tema i apareix al davant o al darrere de tot de la frase, al costat del verb hi apareix sempre un pronom de represa que correspon a l’argument desplaçat:

- (95) a. *Les nenes* no **les** he vistes / No **les** he vistes, *les nenes*
 b. *De flors* no **n’hi** ha / No **n’hi** ha, *de flors*
 c. *De llibres* **en** tinc molts / **En** tinc molts, *de llibres*
 d. *De nois* **n’han** vingut tres / **N’han** vingut tres, *de nois*
 e. *A l’Eva* **li** donaran un premi / **Li** donaran un premi, *a l’Eva*
 f. *A casa teva* no **hi** aniré mai / No **hi** aniré mai, *a casa teva*

Com es veu en l’exemple del tagal de (94a), quan un argument del verb apareix al davant de la frase, amb la partícula d’inversió *ay*, no hi ha cap element pronominal corresponent als nostres pronoms febles de (95) que faci referència a l’element invertit. Aquesta diferència pot relacionar-se amb els errors de (96), en què no hi ha cap pronom lligat a l’element tematitzat:

- (96) a. *i les equacions* aún no \emptyset havíem treballat les \rightarrow \emptyset
 ‘i les equacions encara no les havíem treballat’
- b. *i mi cabell* \emptyset faig jo el \rightarrow \emptyset
 ‘i jo em pentino el cabell’
- c. *éste* yo no \emptyset entiendo muy bien (cast.) lo \rightarrow \emptyset
 ‘éste yo no lo entiendo muy bien’

- d. \emptyset *els que viuen* aquí ja \emptyset havien mort tres de → \emptyset
en → \emptyset
‘dels que vivien aquí ja n’havien mort tres’
- e. [-n’has vist, de tigrés?] – \emptyset *els tigrés* \emptyset havia en zoo de → \emptyset
en (+hi) → \emptyset
‘[...] –de tigrés n’hi havia al zoo’

Quan en català l’argument tematitzat és partitiu i es reprèn amb el pronom *en*, el sintagma en qüestió apareix precedit de la preposició *de*, com a (95b-d). Com podem observar a (96d,e), aquesta preposició desapareix en la parla catalana d’alguns tagals.

2.3.1.2. L’ordre dels mots dintre del sintagma nominal

A part de l’ordre dels constituents que formen una frase, és interessant tenir en compte altres qüestions relacionades amb l’ordre en què apareixen els mots dintre dels sintagmes. En aquest apartat ens centrarem en la posició de l’adjectiu i dels complements del nom dintre del sintagma nominal.

En català, l’adjectiu qualificatiu que modifica un nom sol situar-se després del nom, tot i que de vegades el pot precedir si funciona com un epítet (*una casa esplèndida* / *una esplèndida casa*). En tagal, l’adjectiu pot precedir o seguir el nom indistintament; en tots dos casos, però, s’hi interposa la partícula *na / -ng*, que fa d’enllaç entre el nucli nominal i el modificador (Schachter i Otones, 1972: 122 i 118):

- (97) a. maliit **na** bahay bahay **na** maliit
petita PART. casa casa PART. petita
‘casa petita’ ‘casa petita’
- b. bago+**ng** libro libro+**ng** bago
nou+PART. llibre llibre+PART. nou
‘llibre nou’ ‘llibre nou’

Si l’adjectiu té un complement, aquest generalment apareix després de l’adjectiu, com es pot veure a (98) (Schachter i Otones, 1972: 246-247):

- (98) a. masama [(para sa) bata]
 dolent BEN. nen
 ‘dolent per al nen’
- b. galit [sa kanila]
 enfadat DIR. ells
 ‘enfadat amb ells’

Però si l’adjectiu funciona com un predicat en una frase atributiva, el complement tant pot anar immediatament després de l’adjectiu com després del subjecte (Schachter i Otones, 1972: 247):

- (99) a. Galit [sa kanila] si Juan
 enfadat DIR. ells A.P. Juan
 ‘En Juan està enfadat amb ells’
- b. Galit si Juan [sa kanila]
 enfadat A.P. Juan DIR. ells
 ‘En Juan està enfadat amb ells’

Pel que fa als complements del nom que no són adjectius, en català sempre se situen després del nom (*casa de la noia, taula per llegir*). En tagal, els que designen el posseïdor poden aparèixer després del nom i, com en el cas dels adjectius, enllaçar-se amb el nom mitjançant la partícula *na / -ng*. Com es pot veure a (100), el posseïdor va precedit de la marca de funció direccional *sa* (Schachter i Otones, 1972: 135).³⁵

- (100) lapis **na sa** bata
 llapis PART. DIR. nen
 ‘el llapis del nen’

³⁵ A les llengües del món és molt freqüent que en una construcció que expressa possessió el posseïdor estigui marcat com un datiu o un direccional:

(i)	El llibre pertany a en Joan			
(ii)	un cousin à moi	un cosí a mi	‘un cosí meu’	(francès)
	Le livre est à lui	el llibre és a ell	‘El llibre és d’ell / seu’	
(iii)	Liber mihi est	llibre per.a.mi és	‘Jo tinc un llibre’	(llatí)
	‘el llapis del nen’			

Si el posseïdor és un pronom personal en la forma *sa*, la marca de funció *sa* no apareix quan el pronom precedeix el nom que designa la cosa posseïda:

- (101) aki+ng lapis
jo(sa)+PART. llapis
'el meu llapis'

Com podem veure, aquest ordre dels elements dintre del sintagma coincideix amb l'ordre del català. No obstant això, en tagal també és possible l'ordre invers (posseïdor – cosa posseïda per a (100) i cosa posseïda – posseïdor per a (101)), però aquests ordres són molt menys freqüents (com en català *el llibre meu* vs. *el meu llibre*).

Però la construcció més usual equivalent a la nostra estructura N + *de* + N és la que exemplifiquem a (102) (Schachter i Otones, 1972: 136-137):

- (102) a. lapis ng bata
 llapis M.F. nen
 'el llapis del nen'
- b. ang buntot ng aso
 A.P. cua M.F. gos
 'la cua del gos'

Com es pot veure, a (102) el posseïdor, complement del nom, també apareix després del nucli nominal, com en català, però, a diferència dels altres casos de modificació que hem vist fins ara, aquesta construcció no inclou la partícula d'enllaç *na* / *-ng* sinó la marca de funció *ng* precedint el posseïdor. Quan el posseïdor és un pronom, la forma *ng* del pronom sol seguir el nom (Schachter i Otones, 1972: 136):

- (103) lapis ko
 llapis jo(*ng*)
 'el meu llapis' (lit.: 'el llapis meu')

Pel que fa als altres complements del nom que no són posseïdors, també solen presentar el mateix ordre que en català: primer el nom i després el complement. Els dos elements poden estar enllaçats per la partícula d'enllaç *na / -ng* o per la marca *ng* que veïem a (102) (Schachter i Otones, 1972: 120 i 148):

- (104) a. gulay **na** repolyo
 plat PART. col
 'plat de col'
- b. laro+**ng** besbol
 partit+PART. beisbol
 'partit de beisbol'

- (105) a. grupo **ng** babae
 grup M.F. dona
 'grup de dones'
- b. guro **ng** Tagalog
 professor M.F. tagal
 'professor de tagal'
- c. sakit **ng** ulo
 mal M.F. cap
 'mal de cap'

Quan el complement del nom és un sintagma preposicional, es poden donar dos ordres: nom + partícula d'enllaç + SP (especialment quan el complement és llarg) o bé SP + partícula d'enllaç + nom (Schachter i Otones, 1972: 123):

- (106) a. kuwento+**ng** [**tungkol sa giyera**]
 conte+PART. sobre DIR. guerra
 'conte sobre la guerra'
- b. [**tungkol sa giyera**]+**ng** kuwento
 sobre DIR. guerra+PART. conte
 'conte sobre la guerra'

Com hem vist a (104) i a (105), els complements del nom del tagal no solen anar introduïts per una preposició pròpiament dita sinó per la partícula d'enllaç general o bé per una marca de funció. Els adjectius, d'altra banda, s'uneixen al nom amb la partícula d'enllaç (exemples de (97)). En català, els adjectius no van precedits de cap preposició quan segueixen el nom i els complements del nom són introduïts per la preposició *de* o per alguna altra preposició. En la parla catalana i castellana de persones que tenen el tagal com a primera llengua hem detectat alguns errors que es poden relacionar amb les diferents maneres d'estructurar el sintagma nominal en les dues llengües. En donem alguns exemples a (107):

- (107) a. [-un iogurt de què?] –**de** natural, **de** azucarado
 '[...] –natural, ensucrat'
- b. los cuentos es **de** castellano (cast.)
 'los cuentos son en castellano'
- a veces leemos cuentos **de** catalán (cast.)
 'a veces leemos cuentos en catalán'
- c. [-un gelat de què?] –∅ xocolata
 '[...] –de xocolata'
- [-de quin color era la bicicleta?] –∅ color verd i vermell
 '[...] –de color verd i vermell'

A (107a), potser per influència de la pregunta de l'entrevistador, el parlant introdueix la preposició *de* com a element d'enllaç entre el nom (dit per qui fa la pregunta) i l'adjectiu. A (107b) el parlant es referia a contes escrits en castellà o en català, però ha substituït la preposició *en* del català per *de*, que és més neutra i més habitual i, potser, més fàcil de relacionar amb la seva partícula d'enllaç. A (107c), en canvi, el parlant elideix la preposició tot i que, com a (107a), és present en la pregunta de l'entrevistador. Sembla, doncs, que les diferències entre les dues llengües provoquen algunes dificultats en l'ús de les preposicions dintre del sintagma nominal, especialment quan en el discurs el nom i l'adjectiu queden separats per un canvi de torn en la conversa, com a (107a, c)

(vg. també el problema amb els sintagmes partitius que hem exposat al § 2.3.1.1, exemples (95) i (96)).

2.3.2. LES FRASES ATRIBUTIVES I LES LOCATIVES

A part de les frases amb un predicat verbal com hem vist fins ara, el tagal té un altre tipus de frases en què no apareix cap verb. Això, que ens pot semblar molt estrany des de la nostra perspectiva de parlants d'una llengua romànica, és molt freqüent a molts altres grups lingüístics del món. Moltes de les frases en present que en català construïm amb els verbs copulatius *ser* o *estar*, en aquestes llengües es formen juxtaposant el subjecte i el sintagma que fa de predicat (un adjectiu, un nom, un sintagma preposicional, etc.), sense cap element que enllaci les dues parts de la frase. En realitat, els nostres verbs copulatius ens aporten molt poca informació semàntica i el valor semàntic del predicat es troba exclusivament en l'atribut. Si deixem de banda algunes diferències aspectuals (més o menys clares) entre els dos verbs, de qualitat permanent o transitòria, l'única funció d'aquests verbs és acollir els morfemes de flexió verbal de temps, persona i mode que es necessiten en qualsevol estructura per poder ser una frase independent.

En tagal, com dèiem, les nostres frases atributives es construeixen col·locant en primer lloc el terme que té el valor predicatiu i, immediatament després, el sintagma que correspon al nostre subjecte introduït per la marca d'argument principal. A (108) donem exemples en què el predicat és un nom (Schachter, 1987: 214 i Schachter i Otones, 1972: 64):

- (108) a. Abogado ang bunso
advocat A.P. el.noi.més.jove
'El noi més jove és advocat'
- b. Isda ang bakalaw
peix A.P. bacallà
'El bacallà és un peix'

En els exemples de (109), en canvi, el predicat és un adjectiu (Schachter, 1987: 214 i Schachter i Otones, 1972: 65):

- (109) a. Hinog ang mga mangga
madur A.P. PL. mango
'Els mangos són madurs'
- b. Pagod ang bata
cansat A.P. nen
'El nen està cansat'

Les construccions que expressen un destinatari o qualsevol altre valor que implica l'ús d'una preposició es construeixen de la mateixa manera, però, en aquest cas, el predicat és un sintagma preposicional (o adverbial) (Schachter i Otones, 1972: 65):

- (110) a. Para sa bata ang laruan
per.a M.F. nen A.P. juguina
'La juguina és per al nen'
- b. Tungkol sa giyera ang kuwento
sobre M.F. guerra A.P. conte
'El conte és sobre la guerra'

Dintre d'aquest grup també hi podem incloure les construccions locatives, aquelles que expressen el lloc on és una determinada entitat (Schachter i Otones, 1972: 65 i Aspillera, 1993: 72):

- (111) a. Nasa kusina ang mesa
a+M.F. cuina A.P. taula
'La taula és a la cuina'
- b. Nasa paaralan ang bata
a+M.F. escola A.P. nen
'El nen és a l'escola'

Podem veure, doncs, que les construccions del tagal no inclouen cap verb copulatiu i segueixen l'ordre habitual en aquesta llengua: primer el predicat i després els arguments.

El fet que les construccions atributives i les locatives en present del tagal no tinguin cap forma verbal contribueix a dificultar l'ús dels verbs copulatius catalans i castellans als parlants d'aquesta llengua, que l'ometen sovint o tenen problemes per distingir l'ús de *ser* i *estar* (hem de reconèixer, però, que els catalans també tenim dubtes entre *ser* i *estar* en determinades construccions). A (112a) donem errors en frases atributives i a (112b), errors en locatives. Notem que els errors s'estenen a altres temps que no són el present:

- (112) a. si no **seria / estaria** ple de vampirs ser / estar
 'si no seria / estaria ple de vampirs'
- [–i els ulls com són?] –ulls Ø una rodona ser → Ø
 '[...] –els ulls són una rodona / són rodons'
- porque Ø su hermano (cast.) ser → Ø
 'porque es su hermano'
- b. i el llop Ø darrere de l'arbre ser → Ø
 'i el llop és darrere de l'arbre'
- a Córdoba Ø un año y medio trabajando yo (cast.) estar → Ø
 'en Córdoba (yo) estuve un año y medio trabajando'

Per expressar el temps i l'aspecte en les frases atributives existeix el verb *maging*, com es pot veure en els exemples de (113) (Aspillera, 1993: 60 i R. Irasusta, comunicació personal).³⁶

- (113) a. Naging kapitbahay namin sila
 ser+PERF. veí nostre ells
 'Ells van ser els nostres veïns'

³⁶ Aquest mateix verb també es fa servir per indicar un canvi d'estat: *maging mabait* 'tornar-se bo', *maging mayaman* 'enriquir-se', etc. Vg. Aspillera (1993: 59).

- b. Magiging abogado ang bunso
 ser+PREV. advocat A.P. el.noi.més.jove
 ‘El noi més jove serà advocat’

Una altra estratègia per a marcar el temps o l’aspecte en les frases atributives consisteix a convertir el nucli del predicat (nom o adjectiu) en un verb adjuntant-hi la forma *mag-* al davant. A (114) en donem dos exemples (R. Irasusta, comunicació personal):

- (114) a. Mag-abogado si José
mag+advocat(PERF.) A.P. José
 ‘En José va ser advocat’
- b. Mag-aabogado si José
mag+advocat(PREV.) A.P. José
 ‘En José serà advocat’

2.3.3. LES FRASES EXISTENCIALS I LES POSSESSIVES

Les frases existencials són aquelles que en català construïm amb el verb *haver-hi* (*(Aquí) hi ha cases*) i que expressen l’existència d’una determinada cosa, sovint en un lloc. Les frases possessives, que nosaltres solem formar amb el verb *tenir*, fan referència a l’existència d’una cosa en relació amb una altra, diem que una cosa pertany a una altra. Totes dues, doncs, expressen un estat: l’existència o la possessió.

En moltes llengües, aquestes dues estructures són similars entre elles i semblants a les atributives, en el sentit que tampoc no contenen cap forma verbal. En tagal, existeix una partícula, *may*, que apareix en totes dues construccions, però no hi ha cap verb (Schachter i Otones, 1972: 399).³⁷

³⁷ A més de *may*, altres partícules que poden introduir una construcció existencial o possessiva són *mayroong*, *marami*, *wala*, etc. Ara no entrarem en la descripció d’aquests altres elements (vg. Schachter i Otones, 1972: 273s).

- (115) a. **May** pera si Juan (possessiva)
 PART.P/E diners A.P. Juan
 ‘En Juan té diners’
- b. **May** giyera sa Europa (existencial)
 PART.P/E guerra DIR. Europa
 ‘A Europa hi ha guerra’

Com podem veure, aquesta partícula apareix al davant de la frase, seguida de la cosa posseïda (*pera*) o de la cosa que existeix (*giyera*). En el cas de les possessives, el posseïdor correspon a l’argument principal, amb la marca de funció *ang / si*. Les existencials, en canvi, no tenen argument principal i el complement locatiu apareix al final.

Quan apareix la partícula *may* el sintagma nominal sempre és indefinit. En efecte, aquesta partícula també es fa servir com a indefinit en frases que contenen un verb. En aquests casos, independentment de la funció del sintagma, *may* se situa al començament de la frase, abans del verb (Schachter i Otones, 1972: 276 i 278):

- (116) a. **May** dumating kahapon
 algú venir ahir
 ‘Ahir va venir algú’
- b. **May** sinulat ako
 alguna.cosa escriure jo
 ‘(Jo) vaig escriure alguna cosa’

Si es vol expressar la possessió d’un objecte definit, generalment es fa servir una construcció de tipus atributiu locatiu com la de (117b), paral·lela a les de (111), en lloc de la que conté *may* (Schachter i Otones, 1972: 274):

- (117) a. May rels ang Nanay
 PART.P/E rellotge A.P. mare
 ‘La mare té **un** rellotge’

- b. Nasa Nanay ang relós
 amb+M.F. mare A.P. rellotge
 ‘La mare té el rellotge’ (lit.: ‘el rellotge és amb la mare’)

Finalment, si el sintagma que denota la cosa posseïda està quantificat, la construcció té la forma que veiem a (118) (Schachter i Otanes, 1972: 274):

- (118) Dalawa [ang relós [ng Nanay]]
 dos A.P. rellotge M.F. mare
 ‘La mare té dos rellotges’ (lit.: ‘els rellotges de la mare són dos’)

Observem que es tracta d’una frase atributiva en què el predicat és el numeral i l’argument principal inclou un complement possessiu introduït per la partícula *ng* com els que exemplificàvem a (105).

Com passava en el cas de les atributives, si s’ha de marcar el temps o l’aspecte d’una frase possessiva es pot fer servir el verb *magkaroon* o el prefix *magka-* que converteix en verb el nom que expressa la cosa posseïda. Sembla que aquesta última forma és la més habitual. En donem alguns exemples a (119) (Aspillera, 1993: 61, adaptats):

- (119) a. Nagkaroon / magkakaroon sila ng bahay
 tenir+PERF. tenir+PREV. ells M.F. casa
 ‘Els van tenir / tindran una casa’
- b. Nagka+bahay / magkaka+bahay sila
 PREF.P/E+PERF.+casa PREF.P/E+PREV.+casa ells
 ‘Els van tenir / tindran una casa’

El fet que les frases atributives, les locatives, les existencials i les possessives del tagal comparteixin tota una sèrie de propietats, comporta que els parlants de tagal tinguin problemes per construir i, de vegades, per interpretar les corresponents frases en les llengües romàniques, especialment pel que fa a la tria del verb. Donem exemples d’aquest tipus d’errors a (120):

- (120) a. **Tengo** en (página) 42 (cast.) estar → tener
 ‘está en la (página) 42’
- b. [-com era la teva ciutat?] haver-hi / tenir → ser
 –és molts edificis
 ‘[...] –hi ha(via) / tenia molts edificis’
- c. aquí (assenyalant) **és** el Batanga haver-hi → ser
 ‘aquí hi ha Batanga’
- d. [-com era Manila?] haver-hi → ∅
 –molt maca (...) i ∅ moltes animals
 ‘[...] –molt maca (...) i hi havia molts animals’

2.3.4. LES FRASES COMPARATIVES I ELS MODIFICADORS DE GRAU

Quan un adjectiu permet una modificació de grau, el tagal fa servir diverses estratègies per marcar la intensificació i la desintensificació. Per intensificar una qualitat expressada per un adjectiu es pot reduplicar l’adjectiu i unir les dues formes amb la partícula d’enllaç *na* / *-ng*, com a (121a), o bé, en el cas dels adjectius simples, es pot fer una reduplicació de dues síl·labes, com a (121b) (Schachter i Otones, 1972: 231 i 234):

- (121) a. pagod ‘cansat’ **pagod na** pagod ‘molt cansat’
 mataba ‘gras’ **mataba+ng**-mataba ‘molt gras’
- b. baliktad ‘desordenat’ **bali**+baliktad ‘molt desordenat’
 butas ‘foradat’ **butas**+butas ‘molt foradat’

En molts casos també es pot fer servir el prefix *napaka-* adjuntat a l’arrel (si l’adjectiu tenia el prefix *ma-*, aquest desapareix) (Schachter i Otones, 1972: 232):³⁸

³⁸ La forma plural d’aquests adjectius es forma reduplicant la primera síl·laba de l’arrel immediatament abans del prefix (Schachter i Otones, 1972: 235):
 (i) bago ‘nou’ / *napaka*+bago ‘molt nou’ / *napaka*+ba+bago ‘molt nous’

- (122) tamad → **napaka** + tamad ‘molt mandrós’
 ma+ganda → **napaka** + ganda ‘molt bonic’

Els adjectius que admeten *napaka-* també es poden intensificar amb una construcció que inclou *kay* o el prefix *pagka-* més la reduplicació de les dues primeres síl·labes de l’arrel (Schachter i Otones, 1972: 233):

- (123) laki → napaka + laki ‘molt gran’
kay laki+laki ‘molt gran’
pagka + laki+laki ‘molt gran’

La majoria dels adjectius en *ma-* es poden intensificar amb *ubod ng* al davant; en aquest cas, el prefix *ma-* desapareix (Schachter i Otones, 1972: 234):

- (124) ma + haba ‘llarg’ → **ubod ng** haba ‘molt llarg’

Finalment, per expressar la desintensificació, es fan servir estratègies semblants: l’ús de la forma *medyo* davant de l’adjectiu o de *nang kaunti* al darrere, com a (125a), la reduplicació de les dues primeres síl·labes (sense l’elisió de *ma-*), com a (125b), o bé una combinació de les dues possibilitats anteriors, com a (125c) (Schachter i Otones, 1972: 236-237):³⁹

- (125) a. gutom ‘afamat’ → **medyo** gutom ‘una mica afamat’
 gutom **nang kaunti** ‘una mica afamat’
- b. ma+linis ‘net’ → **malinis**+linis ‘una mica net’
 luma ‘vell’ → **luma**+luma ‘una mica vell’
- d. **medyo maganda**-ganda ‘una mica bonic’
maganda-ganda nang kaunti ‘una mica bonic’

³⁹ Traduïm sistemàticament aquests adjectius desintensificats amb la forma catalana *una mica...* Hem de tenir present, però, que també podríem fer servir altres construccions: *mig buit, més aviat bonic, cansadet*, etc.

Pel que fa a la comparació, la d'igualtat i la d'inferioritat són molt semblants, en el sentit que la segona es forma simplement afegint la partícula de negació a la d'igualtat. Aquesta té l'estructura següent (Schachter i Otones, 1972: 237 i TG: 53):

(126) (ka)sing + adjectiu simple o arrel + ng / ni + 2n terme + ang / si + 1r terme

(127) a. (Ka)sing + ganda ni Elena si Maria
 COMP. bonica M.F. Helena A.P. Maria
 'La Maria és tan bonica com l'Helena'

b. Kasing + ganda ng rosas ang orkidyas
 COMP. bonica M.F. roses A.P. orquídiies
 'Les orquídiies són tan boniques com les roses'

Observem que el primer terme de la comparació apareix al final com a argument principal i el segon terme segueix el predicat i porta la marca de funció *ng / ni*. Per formar el comparatiu d'inferioritat n'hi hauria prou afegint *hindi* al davant de la frase:

(128) Hindi (ka)sing + ganda ni Elena si Maria
 no COMP. bonica M.F. Helena A.P. Maria
 'La Maria no és tan bonica com l'Helena'
 'La Maria és menys bonica que l'Helena'

Quant a la comparació de superioritat, està formada per una partícula de superioritat (que de vegades s'elideix), l'adjectiu, el primer terme de la comparació (l'argument principal), una segona partícula i el segon terme (Schachter i Otones, 1972: 239 i TG: 53):

(129) (mas) + adjectiu + ang / si + 1r terme + kaysa (kay)⁴⁰ + 2n terme
 (lalong) kaysa sa (kay)
 (higit sa) sa / kay

⁴⁰ *Kay* apareix quan el segon terme és un nom de persona.

- (130) a. Mas maganda si Rosa kaysa sa kapatid niya, ano?
 més bonic A.P. Rosa que germana d'ell oi?
 'La Rosa és més bonica que la seva germana, oi?'
- b. Mas maganda ang rosas kaysa sa orkidyas
 més bonic A.P. roses que orquídiies
 'Les roses són més boniques que les orquídiies'

La comparació de superioritat en frases no atributives té una estructura similar (Schachter i Otones, 1972: 241):

- (131) a. Mas mahusay na nagsayaw si Petra kaysa sa iyo
 més bé PART. ballar A.P. Petra que tu
 'La Petra va ballar millor que tu'
- b. Mas pinaniniwalaan ko si Juan kaysa sa kay Pedro
 més creure jo A.P. Juan que Pedro
 '(Jo) em crec més (a) en Juan que (a) en Pedro'

Finalment, el superlatiu dels adjectius es forma amb el prefix *pinaka-*, que no fa que s'elideixi *ma-* (Schachter i Otones, 1972: 243).⁴¹

- (132) mura 'barat' **pinaka** + mura 'el més barat'
 mabuti 'bo' **pinaka** + mabuti 'el més bo / el millor'

Com es pot veure a (133), aquests adjectius tenen la mateixa distribució que els no superlatius (Schachter i Otones, 1972: 243):

- (133) Pinakasariwa ang kanilang isda
 SUP.+fresc A.P. d'ells+PART. peix
 'El seu peix és el més fresc'

⁴¹ Un altre sistema per formar superlatius consisteix a afegir el prefix *ka-* a l'arrel (*ma-* s'elideix), reduplicar les dues primeres síl·labes de l'arrel i afegir-hi el sufix *-an* (Schachter i Otones, 1972: 244):
 (i) ma+linis 'net' **ka+linis-linisan** 'el més net'
 Aquesta construcció, però, implica unes certes connotacions negatives per part del parlant.

Si la construcció superlativa té un segon terme (*el més fresc* de tots), apareix com un sintagma *sa* després del superlatiu (Schachter i Otones, 1972: 244):

- (134) Pinili ni Rosa [ang pinakamagara [sa mga terno]]
triar M.F. Rosa A.P. SUP.+elegant DIR. PL. *terno*
'La Rosa va triar el més elegant dels *terno*'

2.3.5. LES FRASES NEGATIVES

La partícula de negació més habitual en tagal és *hindi*, que de vegades es contrau en *di*. Sempre es col·loca al davant de l'element negat (Schachter i Otones, 1972: 517-518):

- (135) a. [**Hindi** tama] iyon
no correcte allò
'Allò no és correcte'
- b. [**Hindi** dumating] ang bus
no venir A.P. autobús
'L'autobús no va venir'
- c. Ginagawa niya [ang mga **hindi** mahal]
fer ell A.P. PL. no car
'Ell fa els barats' (lit.: 'no cars')

Si la frase conté un pronom, aquest apareix després de *hindi* en lloc de situar-se després del verb (Schachter 1987: 219):

- (136) Hindi **ko** nakita si Rosa
no jo veure A.P. Rosa
'(Jo) no vaig veure la Rosa'

Hindi també és la partícula que es fa servir com a resposta negativa a una pregunta (Schachter i Otones, 1972: 519):

- (137) Darating (ba) si Pedro? –**Hindi**
 venir INT. A.P. Pedro no
 ‘Que ve en Pedro? –No’

A més de *hindi*, el tagal té unes altres partícules de negació que es fan servir en determinats contextos: *huwag*, *wala*, *ayaw*, *aywan*, *dili*, *ni*, etc. Les més freqüents són *huwag* i *wala*. La negació d’una frase imperativa es fa amb *huwag* i dóna com a resultat una prohibició. Aquesta partícula inicial va seguida dels pronoms i de la partícula d’enllaç (Schachter i Otones, 1972: 523):

- (138) **Huwag** mong basahin iyang liham
 no tu+PART. llegir aquest+PART. carta
 ‘No llegeixis aquesta carta’

La partícula *wala* inicial és la contrapart negativa de *may*, la forma que apareix a les frases existencials i a les possessives. Com *huwag*, també implica l’aparició de la partícula d’enllaç i, com les altres, atrau els pronoms a la seva dreta (Schachter, 1987: 218):

- (139) a. **Wala** akong pera
 NEG. jo+PART. diners
 ‘No tinc diners’
 b. **Walang** bahay doon
 NEG.+PART. casa allà
 ‘Allà no hi ha una casa’

Wala, com *may*, pot ser equivalent als nostres indefinits, però amb valor negatiu (Schachter i Otones, 1972: 521):

- (140) a. **Walang** dumating kahapon
 NEG.+PART. venir ahir
 ‘Ahir no va venir ningú’

- b. **Walang** ginagawa si Jose
 NEG.+PART. fer M.F. José
 ‘En José no fa res’

2.3.6. LES FRASES IMPERATIVES

Les frases imperatives tenen una estructura similar a la de les enunciatives i sovint l’entonació és descendent. Les característiques més rellevants de les imperatives són, d’una banda, la forma verbal, que és l’infinitiu, sense cap marca d’aspecte, i, d’una altra, l’argument actor, que sempre és una segona persona i és present a la frase⁴² (Schachter i Otones, 1972: 402):

- (141) Kumain ka! menja tu ‘Menja!’
 Matulog kayo rito! dormiu vosaltres aquí ‘Dormiu aquí!’

Per donar una ordre d’una manera educada es poden fer servir diverses construccions; a (142) en donem alguns exemples (Schachter i Otones, 1972: 405-406):

- (142) a. Kumain ka **nga / naman!**
 menja tu(*ang*) si.us.plau
 ‘Menja, si us plau!’
- b. **Maki+punta** ka (*nga*) sa palengke!
 PREF.+anar tu si.us.plau DIR. mercat
 ‘Vés al mercat, si us plau!’

A (142b) s’ha afegit el prefix *maki-* / *paki-* a l’arrel verbal, sense el morfema de concordança amb l’argument principal (*pumunta*).

⁴² El pronom de segona persona no apareix quan es tracta d’una ordre que s’ha de complir immediatament. En aquest cas, s’hi sol afegir la partícula *na* ‘ara’ (Schachter i Otones, 1972: 403):

(i) Alis (*na*)! ‘Marxa!’
 Inom (*na*)! ‘Beu!’

2.3.7. LES FRASES INTERROGATIVES

Dividirem l'apartat dedicat a les frases interrogatives en dos blocs. En el primer parlarem de les interrogatives totals, és a dir, d'aquelles en què s'espera una resposta *sí / no* (*Vols venir?*) i de les que presenten una disjunció en què l'interlocutor ha de triar entre diverses opcions (*Vols pomes o cireres?*). En el segon bloc, ens ocuparem de les interrogatives parcials, aquelles que contenen un pronom, un adjectiu o un adverbi interrogatiu (*Què vols?*).

2.3.7.1. Les interrogatives totals

Les frases interrogatives totals del tagal tenen la mateixa estructura que les enunciatives, però l'entonació és ascendent, com en català, i poden portar la partícula *ba* (Schachter i Otones, 1972: 500-501):⁴³

- (143) a. Mabait (**ba**) si Pilar?
bonic INT. A.P. Pilar
'(Que) és bonica la Pilar?'
- b. Pupunta ka **ba**?
anar tu INT.
'(Que) hi vas?'

S'han de fer dues observacions sobre aquestes frases interrogatives. En primer lloc, la partícula *ba*, que d'entrada ens podria sobtar, té un paral·lel clar en el català: la partícula *que* amb què nosaltres encapçalem moltes interrogatives totals té el mateix valor. En segon lloc, s'ha de destacar que les interrogatives del tagal no impliquen cap canvi d'ordre entre els elements que formen la frase, a diferència del que passa sovint en català. A la traducció corresponent a (143a) hem col·locat el subjecte al darrere del predicat. L'ordre invers seria possible sense la partícula *que* (*La Pilar és bonica?*), però seria impossible amb *que* (**Que la Pilar és bonica?*).

⁴³ La partícula *ba* generalment apareix en segona posició, com a (143a), però si hi ha un pronom *ka*, *ko* o *mo*, se situa després del pronom, com a (143b).

Quan amb la interrogativa es demana una confirmació, s'afegeix una partícula especial a la forma declarativa. Com veiem per les traduccions, en català també tenim partícules d'aquest tipus (Schachter i Otones, 1972: 503-504):

- (144) a. Nagrabaho ka, **ano**?
 treballar tu INT.
 'Vas treballar, oi (que sí) / no / eh?'
 b. Ikaw ang bunso, **hindi ba**?
 tu A.P. nen.més.jove INT.
 'Tu ets el nen més jove, oi (que sí) / no / eh?'
Hindi ba ikaw ang bunso?
 INT. tu A.P. nen.més.jove
 'Oi que / eh que tu ets el nen més jove?'

Si amb la interrogativa donem al receptor la possibilitat de triar entre diverses opcions, la frase té la mateixa estructura que les interrogatives totals, i la segona opció s'introdueix amb una conjunció disjuntiva (Schachter i Otones, 1972: 502):

- (145) Gusto (**ba**) ninyo ng mangga, **o** papaya?
 voler INT. tu M.F. mango o papaia
 'Vols un mango o una papaia?'

2.3.7.2. Les interrogatives parcials

Com en català, les frases interrogatives parcials del tagal situen l'element interrogatiu al davant de tot de la frase. Opcionalment, també hi pot aparèixer la partícula *ba* que veïem en parlar de les interrogatives totals. A (146) donem tres exemples de frases interrogatives parcials (Schachter i Otones, 1972: 501 i 507).⁴⁴

⁴⁴ La majoria d'elements interrogatius tenen una forma plural construïda per reduplicació: *sino / sinu-sino*; *ano / anu-ano*; *kailan / kai-kailan*; *alin / alin-alin*; *saan / saan-saan* (Schachter i Otones, 1972: 506 i Aspíllera, 1993: 29):

- (i) Saan-saan kayo nakatira?
 on(PL.) vosaltres viure
 'On viviu, vosaltres?'

- (146) a. **Sino** [ang pupunta]?
 qui A.P. anar
 ‘Qui hi va?’
- b. **Ano** [ang binili mo]?
 què A.P. comprar tu
 ‘Què vas comprar?’
- c. **Ano** ba [ang punong-lunsod ng Pilipinas]?
 què INT. A.P. capital M.F. Filipines
 ‘Quina és la capital de les Filipines?’

Com es pot veure, el pronom interrogatiu apareix al davant de tot, com en català, i la resta de la frase és introduïda per la partícula *ang* d’argument principal. És a dir, en realitat s’assemblen a les construccions atributives i la seva traducció més literal seria *Qui és el que hi va? / Què és el que vas comprar?* (vg. l’explicació de les relatives sense nucli al § 2.3.8.2.3).

Quan l’interrogatiu és adverbial, tots els pronoms i partícules enclítics de la frase apareixen després del sintagma amb valor adverbial i precedint el predicat (Schachter, 1987: 217):

- (147) a. **Kailan** mo (ba) siya nakita?
 on tu INT. ell veure
 ‘On el vas veure?’
- b. **Sa aling parti** ka (ba) pumunta?
 DIR. quin+PART. festa tu INT. anar
 ‘A quina festa vas anar?’

2.3.8. LES FRASES COMPOSTES

Dividirem aquesta breu presentació del funcionament de les frases compostes del tagal en dos apartats: la coordinació i la subordinació.

2.3.8.1. La coordinació

En aquest apartat ens ocuparem d'alguns tipus d'estructures coordinades, tant si es tracta de coordinació de frases com si els elements implicats són sintagmes. En tots dos casos, com en català, el tagal sol unir els dos membres de la coordinació mitjançant conjuncions. A (148) presentem alguns exemples de coordinació copulativa (Schachter i Otones, 1972: 114):

- (148) a. Nakita ko ang babae **at** (ang) lalaki
veure jo A.P. dona i A.P. home
'Vaig veure la dona i l'home'
- b. Nakita ko si Juan **at** ang lalaki
veure jo A.P. Juan i A.P. home
'Vaig veure en Juan i l'home'

La conjunció *at* uneix els dos sintagmes coordinats de (148). El segon sintagma ha de portar obligatòriament la marca de funció (aquí, A.P.) si un dels dos elements coordinats és un pronom o un nom propi de persona, com a (148b), però si tots dos són noms no personals, aleshores la marca de funció del segon element és opcional, com a (148a).

Una particularitat d'aquestes construccions és que si el primer element coordinat és un pronom i el segon és un nom, de vegades el pronom ha d'aparèixer en la seva forma plural (encara que es refereixi a un singular), la conjunció *at* no hi és present i el segon membre de la coordinació apareix en la forma *ng / ni* (Schachter i Otones, 1972: 116):

- (149) Nakita ko **silá** Ø ni Juan
veure jo ells M.F. Juan
'Els vaig veure a ell(s) i a en Juan'

En els exemples anteriors hem coordinat sintagmes nominals amb la conjunció copulativa. A (150) tenim construccions en què es coordinen predicats tant adjectius, a (150a), com verbals, a (150b) (Schachter i Otones, 1972: 540):

- (150) a. Maganda **at** mayaman si Rosa
 bonic i ric A.P. Rosa
 ‘La Rosa és bonica i rica’
- b. Kakanta **at** saka sasayaw si Rosa
 cantar i després ballar A.P. Rosa
 ‘La Rosa cantarà i després ballarà’

Si la coordinació és negativa es fa servir la conjunció *ni... ni*, com es veu a (151) (Schachter i Otones, 1972: 543):

- (151) Wala siya **ni** magulang **ni** kapatid
 PART.P/E ell ni pares ni germans
 ‘Ell no té (ni) pares ni germans’

A continuació donem un exemple de coordinació disjuntiva que, com es pot veure, inclou la conjunció *o* (Schachter i Otones, 1972: 540):

- (152) Noong Sabado **o** noong Linggo namin nakita si Rosa
 passat dissabte o passat diumenge nosaltres veure A.P. Rosa
 ‘Va ser dissabte o diumenge passat que vam veure la Rosa’

Finalment, els últims exemples que presentem són de coordinades adversatives. A (153a) es fa servir la conjunció *pero* i a (153b) hi apareix *kundi* perquè el primer element de la coordinació és negatiu (Schachter i Otones, 1972: 540 i 544):

- (153) a. Matalino si Rosa **pero** hindi mabuti ang mga marka niya
 intel·ligent A.P. Rosa però no bo A.P. PL. notes d’ella
 ‘La Rosa és intel·ligent, però les seves notes no són bones’
- b. *Hindi* dito **kundi** sa bayan ang pulong
 no aquí sinó DIR. ciutat A.P. reunió
 ‘La reunió no és aquí sinó a la ciutat’

Observem que en català també fem servir dues conjuncions diferents, *però* i *sinó*, segons si el primer element és negatiu o no.

2.3.8.2. La subordinació

Les construccions subordinades del tagal són força complexes, tant pel que fa a la quantitat de conjuncions i elements d'enllaç que s'hi relacionen, com per la diversitat de formes verbals (formes bàsiques, amb marques d'aspecte, etc.) que hi podem trobar. En aquest sentit, és similar al català, en què la subordinació també implica diverses partícules d'enllaç (conjuncions, preposicions, etc.) i l'ús de diversos temps i modes verbals. El tagal, doncs, s'allunya d'altres llengües, com el xinès, per exemple, que poden construir estructures subordinades simplement juxtaposant predicats, sense formes verbals especials ni elements d'enllaç.

En aquesta breu presentació no explicarem amb detall totes les possibilitats de construir subordinades ni totes les propietats de cada un dels tipus. Ens limitarem a presentar-ne alguns exemples per mostrar una mica quin és el sistema general que es fa servir en aquesta llengua. Per a informacions més detallades, remetem el lector a la bibliografia sobre la gramàtica del tagal, especialment a Schachter i Otones (1972).

2.3.8.2.1. *Les subordinades completives i els verbs modals o pseudoverbs*

En català és possible que un verb tingui com a subjecte o com a complement directe una frase. Aquestes frases poden anar introduïdes per una conjunció i tenir un verb en forma personal (*Vull que vinguis*) o bé poden portar el verb en infinitiu, sense cap element d'enllaç (*Vull venir*). En aquest apartat veurem com es construeixen aquest tipus de frases en tagal.

En tagal podríem distingir tres grans blocs de subordinades completives. En unes, la forma verbal no té marca d'aspecte i coincideix amb la forma bàsica del verb (Schachter i Otones, 1972: 155):

- (154) Madaling magsalita
fàcil parlar
‘Parlar és fàcil’

Sovint, la frase subordinada és l’argument principal i és introduïda per la marca de funció *ang*, o bé s’enllaça amb la principal amb la partícula *na / -ng* (Schachter i Otones, 1972: 156-157):

- (155) a. Mapanganib [**ang** lumapit sa ahas]
 perillós A.P. acostar-se DIR. serp
 ‘És perillós acostar-se a una serp’
- b. Binalak ko [**ang** mamalengke]
 planejar(PAC.) jo(*ng*) A.P. anar.al.mercat
 ‘Vaig planejar anar al mercat’
- c. Binalak ko[+**ng** mamalengke]
 planejar(PAC.) jo(*ng*)+PART. anar.al.mercat
 ‘Vaig planejar anar al mercat’

A (155b,c), el verb principal té la marca de concordança amb l’argument principal pacient, que és la frase subordinada. Si la subordinada no és l’argument principal, el verb principal té l’afix de concordança amb l’actor, que és l’argument principal, i la subordinada s’introdueix amb la partícula *na / -ng*, com a (156) (Schachter i Otones, 1972: 158):

- (156) Nagbalak ako[+ng mamalengke]
 planejar(ACT.) jo(*ang*)+PART. anar.al.mercat
 ‘Vaig planejar anar al mercat’

Aquestes construccions solen correspondre a les nostres frases d’infinitiu i mai no porten expressat el sintagma “actor”, de la mateixa manera que els nostres infinitius no tenen un subjecte explícit.

Un segon tipus de subordinades completives del tagal són les que inclouen un verb en una forma especial, que algunes gramàtiques anomenen gerundi, que pot no tenir marques d'aspecte (quan no s'especifica si l'acció està acabada) o pot estar marcat com a perfectiu (quan l'acció està acabada). Ara no detallarem la formació dels gerundis, que implica l'adjunció de prefixos i la reduplicació i que varia segons el tipus de verb, però en donarem un parell d'exemples (Schachter i Otones, 1972: 160-161):

(157)	d + um + ating	'venir'	pag + dating	(-aspecte)
			pag + (ka)+ka + dating	(+aspecte)
	mag + aral	'estudiar'	pag + a+aral	(-aspecte)
			pag + (ka)+ka + (pag) + aral	(+aspecte)

A continuació podem veure alguns exemples de subordinades amb el verb en gerundi, que poden fer referència a una acció (158a), a un fet (158b) o a la manera de fer una acció (158c); les traduccions catalanes solen ser en infinitiu o bé corresponen a la construcció amb *el fet que...* o *la manera de...* (Schachter i Otones, 1972: 163):

- (158) a. [Pagluluto ng pagkain] ang trabaho niya
 cuinar+GER. M.F. menjar A.P. feina ell
 'La seva feina és cuinar (menjar)'
- b. Ikinagulat ko [**ang** pag-alis niya]
 sorprendre jo A.P. marxar+GER. ell
 'El fet que ell marxés em va sorprendre'
- c. Masyadong mabilis [**ang** pagtugtog niya ng piyesa]
 massa ràpid A.P. tocar+GER. ell M.F. peça
 'La seva manera de tocar la peça és massa ràpida'

Com es pot veure, la frase subordinada pot tenir l'actor explícit (a (158b, c) apareix en forma de pronom personal, *niya*) i també pot tenir altres complements, com *ng pagkain* a (158a) o *ng piyesa* a (158c). En els dos últims exemples, la subordinada és l'argument principal de la frase i va encapçalada per la marca *ang*.

El tercer tipus de construccions subordinades completives contenen un verb amb marca d'aspecte i són similars a les completives del català introduïdes per una conjunció i amb el verb en forma personal. En tagal, quan la subordinada no és al davant de la frase s'introdueix amb la partícula d'enllaç *na* / *-ng* o amb *kung*, si és una interrogativa indirecta, i no té cap marca de funció (*ang*, *ng*, etc.) (Schachter i Otones, 1972: 172, 177 i 173):

- (159) a. Sinabi ko kay Manuel [**na** narito ka]
 dir jo M.F. Manuel PART. aquí tu
 'Vaig dir a en Manuel que tu eres aquí'
- b. Nakita ni Pedro[+**ng** puno na ang bus]
 veure M.F. Pedro+PART. ple ja A.P. autobús
 'En Pedro va veure que l'autobús ja era ple'
- c. Itinanong ko sa kaniya [**kung** narito ka]
 preguntar jo DIR. ell si aquí tu
 'Li vaig preguntar si eres aquí'

Si, en canvi, la subordinada és un predicat no hi ha cap partícula especial, tant si ocupa la primera posició de la frase com si apareix al final perquè l'argument principal està invertit (i té la partícula d'inversió *ay*) (Schachter i Otones, 1972: 176, 175):

- (160) a. [Matulog sila], ang sabi niya
 anar.a.dormir ells A.P. dir ell
 'Va dir que anessin a dormir'
 (lit.: 'el que va dir era que anessin a dormir')
- b. Ang sinabi ng Nanay ay [maghintay tayo]
 A.P. dir M.F. mare PART. esperar nosaltres
 'La mare va dir que havíem d'esperar'
 (lit.: 'el que va dir la mare era que havíem d'esperar')

Aquest tipus de frases també poden aparèixer en el lloc d'un complement direccional amb el qual el verb pot concordar o no (Schachter i Otones, 1972: 180):

- (161) a. Pinagpasyahan niya+[ng uuwi sila]
 decidir(DIR.) ell(*ng*)+PART. anar.a.casa ells
 ‘Va decidir que anirien a casa’
- b. Nagpasya siya+[ng uuwi sila]
 decidir(ACT.) ell(*ang*)+PART. anar.a.casa ells
 ‘Va decidir que anirien a casa’

S’ha de remarcar que la marca direccional *sa* que apareixeria a (161b) si el complement fos un sintagma nominal i no una frase (*Nagpasya siya sa gawain* ‘Va decidir (sobre) una cosa’) desapareix quan és una frase.

Finalment, cal fer referència a un grup de verbs del tagal que alguns autors anomenen pseudoverbs i que, en part, equivalen als nostres verbs modals (*poder, haver de, etc.*). Tots aquests verbs en català poden tenir un argument que sigui una subordinada, sovint d’infinitiu. Alguns verbs del tagal, però, com els corresponents catalans, també admeten que l’argument sigui un sintagma nominal.

En primer lloc hi ha els verbs *gusto* ‘agradar, voler’ i *ayaw* ‘no agradar, no voler’ (Schachter i Otones, 1972: 263-265):

- (162) a. Gusto / ayaw ng bata ng lapis
 voler / no.voler M.F. nen M.F. llapis
 ‘El nen vol / no vol un llapis’
- b. Gusto / ayaw ni Pedro ang libro⁴⁵
 agradar / no.agradar M.F. Pedro A.P. llibre
 ‘A en Pedro li agrada / no li agrada el llibre’
 ‘En Pedro vol / no vol el llibre’

⁴⁵ Quan en aquestes frases hi ha un argument principal, que s’interpreta com a definit, si fa referència a una entitat animada, molt sovint s’introdueix amb la partícula direccional *sa* en lloc de la marca *ang* d’argument principal (*Gusto ni Pedro ang / sa titser* ‘A en Pere li agrada el mestre’). Aquest fenomen és similar al que passa en castellà i en el català col·loquial amb els complements directes animats: *Vi a Maria* o *Vaig veure a la Maria*.

- c. Ayaw ng mansanas si Juan
 no.agradar M.F. pomes A.P. Juan
 ‘A en Juan no li agraden les pomes’
 ‘En Juan no vol pomes’

Com es veu a (162a), és possible que cap dels dos arguments del verb no sigui un argument principal, però també és possible que un dels dos ho sigui, com a (162b,c). En aquest cas, amb el verb *gusto* l’argument principal és la cosa que agrada o que es vol (el subjecte de la frase catalana amb *agradar* o el complement de *voler*). En el cas de la forma negativa *ayaw*, l’argument principal pot ser el mateix que el del verb *gusto*, com a (162b), però també pot ser el corresponent al complement indirecte del verb català *agradar* o al subjecte de *voler*, com a (162c); aquesta segona possibilitat del verb *ayaw* per a alguns parlants també existeix per a *gusto*.

Les frases amb el verb *agradar* en les llengües romàniques són una mica especials, si més no tenint en compte l’estructura més freqüent en altres llengües. En català, el sintagma que fa de subjecte i, per tant, concorda amb el verb és la cosa que agrada (*Li agrada el cafè*), no la persona que experimenta la sensació de plaer, que fa la funció sintàctica de complement indirecte (*Li agrada el cafè*). Si ho comparem amb l’anglès, per exemple, veurem que les dues llengües funcionen de maneres oposades:

(163)	Li agrada el cafè	<i>li</i> : C. indirecte	<i>el cafè</i> : subjecte
	He likes coffee	<i>he</i> : subjecte	<i>coffee</i> : C. directe

El comportament dels verbs *gusto* i *ayaw* en tagal i les diferències que es poden donar amb la sintaxi del català (marques de funció semàntica vs. concordança en persona i nombre, etc.) fan que de vegades els resulti difícil construir frases amb el verb *agradar*. A (164) mostrem alguns exemples de construccions errònies:

- (164) a. [–quins tipus de videojocs t’agraden?] –de rol m’**agrada**
 ‘[...] –m’agraden els de rol’
- b. hi ha moltes noies que **li** agrada també el noi
 ‘hi ha moltes noies a qui també (els) agrada el noi’

- c. [-t'agradaria tenir-ne un quan siguis gran, de gos?]
 -**jo t'agrada** un petit però gran no
 '[...] -a mi m'agradaria tenir-ne un de petit, però un de gran?'
- d. [-per què no tens cap animal?] -perquè ∅ mi madre no **me** gusta
 '[...] -perquè a la meva mare no li agraden?'
- e. [-t'agradava viure a Filipines?] -**jo** sí
 '[...] -a mi sí?'
- f. [-hi ha algun cantant d'aquells que t'agradi molt?] -**jo** no
 '[...] -a mi no?'
- g. [-quin és el cantant que t'agrada més?] -**jo**?
 '[...] -a mi?'

D'una banda, remarquem l'ús molt freqüent del pronom de subjecte *jo* en lloc de la forma preposicional de complement indirecte *a mi*, és a dir, la conversió del complement indirecte català en subjecte. Hem de dir, però, que una estratègia semblant també la utilitzem els parlants catalans en un registre col·loquial, acompanyada d'un pronom de datiu (*Jo m'agraden molt les pel·lícules de por*), però en català continuem fent concordar el verb amb el seu subjecte gramatical (*les pel·lícules de por*, en l'exemple citat). A (164a) hi ha un problema diferent: el verb no concorda amb el subjecte real (*tipus de videojocs*, plural), sinó amb el complement indirecte (*em*, singular). A (164b), el complement indirecte *li*, que es refereix a *moltes noies* és singular com el subjecte (*el noi*) en comptes de plural.⁴⁶ A (164c) i (164d) els pronoms de complement indirecte no corresponen a la persona que haurien de ser: una primera del singular a (164c), corresponent a *jo / a mi*, i una tercera a (164d), corresponent a (*a mi madre* (notem que elideix la preposició). En el primer cas, la forma de pronom que es fa servir es reprèn de la pregunta que fa l'entrevistador (-t'agradaria... -*jo t'agrada*), i en el segon, la forma de primera persona es podria relacionar amb el possessiu *mi* o bé es podria tractar de la primera persona equivalent a la que respon la pregunta: -*per què no tens cap animal?* -(*yo no tengo ningún animal*) *porque a mi madre no me gustan*). Tot i els dubtes sobre la interpretació d'aquests errors, el que és indiscutible és que les

⁴⁶ Ara deixem de banda el fet que la construcció relativa sigui normativament incorrecta: si la concordança fos l'adequada seria perfecta en un registre col·loquial: *Hi ha moltes notes que també els agrada el noi*.

construccions sintàctiques amb aquest verb provoquen força problemes als parlants de tagal.

Si ara ens centrem en les construccions que inclouen una subordinada, veiem a (165) que aquesta frase sol anar introduïda per la partícula d'enllaç *na / -ng* (Schachter i Otones, 1972: 265-266):⁴⁷

- (165) a. Gusto ng Nanay [**na** narito siya]
voler M.F. mare PART. aquí ell(*ang*)
'La mare vol que ell sigui aquí'
- b. Gusto ko[+ng lalaki ang bata]
voler jo+PART. nen A.P. criatura
'Vull que la criatura sigui un nen'
- c. Kailangan ko[+ng *magluto* ng pagkain si Maria]
necessitar jo+PART. cuinar M.F. menjar A.P. Maria
'Necessito que la Maria cuini (menjar)'

A les frases de (165) la subordinada té el seu propi argument principal i, si conté un predicat verbal, el verb sol aparèixer en la seva forma bàsica, com a (165c). En català en aquests casos no fem servir l'indicatiu ni l'infinitiu, però sí el subjuntiu, que és un mode de subordinació.

Quan l'actor de la principal i el de la subordinada coincideixen, l'estructura pot ser la mateixa d'abans però amb l'actor expressat només una vegada (TG: 66 i Schachter i Otones, 1972: 269, 271-272):

- (166) a. Gusto **ko+ng** kumain
voler jo+PART. menjar
'Vull menjar'

⁴⁷ També és possible que la subordinada s'introdueixi amb la partícula d'inversió *ay* o que no hi hagi cap partícula i es faci una pausa abans de la subordinada.

- b. Kailangan **ko**+ng isulat ang Tatay ng liham kay Ricardo
 haver.de jo+PART. escriure A.P. pare M.F. carta M.F. Ricardo
 ‘He d’escriure una carta a en Ricardo per al pare’
- c. Kailanga+ng nagbasa ng libro **si Pedro**
 haver.de+PART. llegir+ASP. M.F. llibre A.P. Pedro
 ‘En Pedro hauria d’haver llegit un llibre’
- d. Maaari+ng / puwede+ng ginagawa iyon **ni Pedro**
 poder+PART. fer+ASP. allò M.F. Pedro
 ‘En Pedro pot estar fent allò [és possible que ho estigui fent]’
- e. Puwede+ng gawin iyon **ni Pedro**
 poder+PART. fer allò M.F. Pedro
 ‘En Pedro pot fer allò [té permís per fer-ho]’

En aquests casos, la forma verbal subordinada pot estar marcada amb aspecte, com a (166c, d), o bé pot aparèixer en la seva forma bàsica, com a (166a, b, e).

2.3.8.2.2. *Les subordinades adverbials*

La majoria de frases subordinades que tenen valor adverbial van introduïdes per una conjunció i la forma del verb no sempre és la mateixa que tindria en una frase simple; en molts casos, la conjunció és la que determina la forma del verb. El funcionament, doncs, és similar al del català. Tot seguit donem uns quants exemples de frases subordinades. En primer lloc, presentem casos de subordinades temporals i condicionals (hi ha conjuncions que poden tenir els dos valors) (Schachter i Otones, 1972: 465, 467 i 475):

- (167) a. **Kung** nandito si Rosa, mas masaya *sana*⁴⁸ tayo
 si aquí A.P. Rosa més felíç PART. nosaltres
 ‘Si la Rosa fos aquí, seríem més feliços’

⁴⁸ La partícula *sana* apareix a la frase principal quan la subordinada és una condicional contrafactual, és a dir, quan expressa una condició que ja no es pot complir.

- b. **Kung** mabuti ang panahon, pumupunta kami sa tabing-dagat
si / quan bo A.P. temps anar+ASP. nosaltres DIR. platja
‘Si / quan el temps és bo, anem a la platja’
- c. **Bago** *matulog / natulog* ang mga bata, nagkuwento ako sa kanila
abans anar.al.lit [+/-ASP.] A.P. PL. nen explicar.conte jo DIR. ells
‘Abans que els nens anessin a dormir, els vaig explicar un conte’
- d. Uuwi na siya **matapos na** basahin (niya) ang mga sulat
tornar.a.casa ja ell després PART. llegir ell A.P. PL. carta
‘Tornarà a casa (seva) després de llegir les cartes’

Com podem observar, alguns verbs de les subordinades apareixen en una forma marcada amb aspecte i d’altres no, però sempre hi ha una conjunció que introdueix la subordinada. En alguns casos, com a (167d), és necessària una partícula d’enllaç (*na*) després de la conjunció: observem que en català a la dreta de *després* quan introdueix una subordinada també hi ha una partícula, la preposició *de*.⁴⁹

A continuació donem exemples de subordinades causals, finals i concessives a (168), (169) i (170), respectivament (Schachter i Otones, 1972: 477, 478, 479):

- (168) **Dahil (sa) / gawa ng** nahuli ako, hindi ko narinig ang takdang aralin
com que / perquè fer.tard jo no jo escoltar A.P. feina.assignada
‘Com que / perquè feia tard no vaig escoltar el que havia de fer’
- (169) Nagpunta siya sa bayan **para / upang** bumili ng mga kasangkapan
anar ell DIR. ciutat per comprar M.F. PL. eina
‘Va anar a la ciutat a / per comprar eines’

⁴⁹ La conjunció *matapos (na)* ‘després de’ està relacionada amb el verb *matapos* ‘acabar’. És curiós observar que en català també podem fer servir una forma verbal del verb *acabar*, *en acabat de*, per introduir subordinades temporals. Els parlants, però, ja no som conscients de la relació entre el verb *acabar* i el que nosaltres pronunciem, en català oriental, [əŋkəβát], que potser s’està convertint en una nova partícula temporal: [əŋkəβát] *de dinar fregarem els plats*.

- (170) **Bagaman (at)** hindi sila nag-aaral, umaasa silang pumasa
encara que no ells estudiar+ASP. esperar ells+PART. aprovar
'Encara que / tot i que no estudien, esperen aprovar'

Una última observació que afecta tots aquests tipus de subordinades fa referència a la possibilitat que la principal i la subordinada tinguin un argument principal idèntic. En aquests casos, el de la frase que apareix en segona posició, tant si és la principal com si és la subordinada, es pot elidir. Si el referent és humà, també és possible que, en lloc d'elidir-se, sigui substituït per un pronom. A (171) i (172) en veiem alguns exemples (Schachter i Otones, 1972: 465-466):

- (171) a. Hindi pupunta **si Juan** sa miting kung pagod (**siya**)
no anar A.P. Juan DIR. reunió si cansat ell
'En Juan no anirà a la reunió si està cansat'
- b. Kung pagod **si Juan**, hindi (**siya**) pupunta sa miting
si cansat A.P. Juan no ell anar DIR. reunió
'Si en Juan està cansat, no anirà a la reunió'
- (172) a. Hindi ko bibilhin **ang damit** kung mahal Ø
no jo comprar A.P. vestit si car
'No compraré el vestit si és car'
- b. Kung mahal **ang damit**, hindi ko bibilhin Ø
si car A.P. vestit no jo comprar
'Si el vestit és car, no el compraré'

Notem, d'una banda, que la noció d'argument principal no correspon sempre al nostre subjecte: a (171) els arguments principals del tagal són el subjecte de la frase catalana, però a (172) són el subjecte de la subordinada i el complement directe de la principal. D'altra banda, és important observar com a (172b) el nostre complement directe (el pronom feble *el*) no s'explicita de cap manera en tagal, cosa que pot induir a errors els parlants tagals que aprenen català.

2.3.8.2.3. Les subordinades relatives

Les construccions del tagal que corresponen a les nostres relatives són, aparentment, força diferents de les catalanes. A partir de l'exemple (173) podrem observar les diferències entre les dues llengües (Schachter, 1987: 220):

- (173) a. Iyon [_{SN} ang babae[+ng ∅ magluluto ng isda]]
aquell A.P. dona+PART. A.P.(ACT.) cuinar M.F. peix
'Aquella és la dona que cuinarà peix'
- b. Iyon [_{SN} ang isda[+ng ∅ iluluto ng babae]]
aquell A.P. peix+PART. A.P.(PAC.) cuinar M.F. dona
'Aquell és el peix que cuinarà la dona'

Si ens fixem en el constituent etiquetat com a SN i el comparem amb el que seria la corresponent estructura catalana, el primer que crida l'atenció és que en tagal no hi ha cap element que sigui equivalent al nostre pronom relatiu (ho hem marcat amb el símbol ∅ al començament de la frase subordinada). El que, en canvi, apareix en tagal és la partícula d'enllaç *na / -ng* que, com hem vist moltes vegades, és la que serveix per unir alguns nuclis amb els seus complements o modificadors. Sembla, doncs, que les dues llengües tenen comportaments molt diferents en aquestes construccions.

En realitat, però, si reflexionem una mica sobre les frases relatives del català podrem arribar a la conclusió que les diferències no són tan grans. Els nostres pronoms relatius (*que* a les traduccions de (173)) tenen dues funcions: enllacen la subordinada amb el nom que modifiquen (l'antecedent) i, com a pronoms que són, corresponen a un argument de la frase relativa (al subjecte a (173a) i al complement directe a (173b)). En tagal no hi ha cap element explícit que funcioni com a subjecte o objecte a les subordinades de (173), però sí que hi ha una partícula que les enllaça amb l'antecedent, *-ng*. De fet, en el català col·loquial la forma *que* també pot funcionar exclusivament com una partícula d'enllaç:

- (174) La noia [que (li) vaig dir allò] es va enfadar

A (174) *que* només introdueix la subordinada, i la funció de complement indirecte la realitza, quan hi és, el pronom feble *li*. Això que nosaltres només podem fer amb certs complements preposicionals, altres llengües, com el tagal, ho fan amb tots els arguments, incloent-hi el subjecte i el complement directe. A (175) podem veure les semblances entre les dues llengües, el tagal i el català col·loquial (Schachter, 1987: 220 i Schachter i Otones, 1972: 124):

- (175) a. Iyon [ang sako[+ng ∅ aalisan ko ng bigas]]
 aquell A.P. sac+PART. A.P.(DIR.) treure jo M.F. arròs
 ‘Aquell és el sac *que (en)* trauré arròs’
 (‘Aquell és el sac *de què / del qual* trauré arròs’)
- b. Pumunta ka [sa tindaha[+ng ∅ pinuntahan ko]
 anar tu DIR. tenda+PART. A.P.(DIR.) anar jo
 ‘Vés a la tenda *que jo ∅* vaig anar’
 (‘Vés a la tenda *on / a la qual* jo vaig anar’)

L’única diferència, aquí, és que el tagal no té cap pronom feble com els que de vegades reprenen la funció sintàctica que fa el nostre relatiu.

S’ha de tenir present que en tagal l’element relativitzat (que no és explícit i hem marcat amb el símbol ∅) sempre actua com a argument principal de la subordinada, de manera que el verb hi concorda. És per això que les formes verbals de (173a) i (173b) són diferents. A (173a) l’element relativitzat és un actor (equival a *la dona*) i, per tant, el verb té el sufix de concordança amb l’argument principal actor (*m-*). A (173b), en canvi, el verb té el morfema *i-* de concordança amb un argument principal pacient perquè l’element relativitzat és un pacient (correspon a *el peix*), i a (175) el verb concorda amb un argument direccional i té el morfema *-an*.

Finalment, una cosa que s’ha de tenir en compte és que en tagal l’ordre entre la relativa i el nom modificat pot variar, tot i que sembla que el més freqüent és que la relativa segueixi el nom modificat, com a (176a) (Schachter i Otones, 1972: 123):

- (176) a. babae[+ng nagbabasa ng diyaryo]
 dona+PART. llegir M.F. diari
 ‘la dona que llegeix el diari’
- b. [nagbabasa ng diyaryo+ng] babae
 llegir M.F. diari+PART. dona
 ‘la dona que llegeix el diari’

Així, al costat de l’ordre nom – frase relativa de (176a), que és el més freqüent, també es pot donar l’ordre invers frase relativa – nom, com a (176b), si la subordinada no és gaire llarga.

A més de les frases relatives que acabem de veure, en tagal és molt freqüent la substantivació d’una frase per a l’adjunció de la marca d’argument principal *ang* al davant. Aquestes frases són similars a les nostres relatives sense nucli (*El que porta barret és el rector*). A (177) en donem alguns exemples (Aspillera, 1993: 87):⁵⁰

- (177) a. Masarap [ang luluuin ko para sa iyo]
 deliciós A.P. cuinar jo per.a tu
 ‘El que cuinaré per a tu és deliciós’
- b. [Ang kumain ng mangga ay] si Jose
 A.P. menjar M.F. mango PART. M.F. José
 ‘El que va menjar-se el mango és en José’

Hem detectat alguns errors en la parla catalana d’alguns tagals que, a més de ser conseqüència de la dificultat intrínseca de les construccions relatives, també es poden relacionar amb les diferències entre l’estructura de les frases relatives en les dues llengües. En donem alguns exemples a (178):

- (178) a. [–qui és la Natàlia?] –**que** és d’Operación Triunfo
 ‘[...] –(una) d’Operación Triunfo’

⁵⁰ Aquesta construcció és semblant a la dels adjectius substantivats (R. Irasusta, comunicació personal):

(i)	a.	Dumating [ang mabait]	b.	Tagaluto [ang malaki]
		venir A.P. bo		cuiner A.P. gran
		‘Ha vingut el bo’		‘El gran és cuiner’

- b. [-com és la taula?] –una taula **que és** llarga
‘[...] –llarga’
- c. (treballa) a oficina d’un gimnàs \emptyset té
‘(treballa) a l’oficina d’un gimnàs que té’
- d. utilitzant el pare de la noia **on** viu el noi
‘utilitzant el pare de la noia amb qui viu el noi’
- e. hi ha moltes noies **que li (=els)** agrada també el noi
‘hi ha moltes noies a qui també (els) agrada el noi’
- f. és un noi que és un mago, **que els seus pares** l’ha deixat
‘és un noi (...) els pares del qual l’han deixat’

A (178a, b) el parlant produeix una estructura relativa més o menys correcta però inadequada al context discursiu, perquè en català en cap dels dos casos no hauríem respost amb una relativa. A (178c), en canvi, no hi apareix el pronom relatiu (*d’un gimnàs que té*), com en les corresponents frases del tagal. A (178d), el relatiu utilitzat, l’adverbial *on*, correspon, de fet, al sintagma preposicional *amb qui*: ja havíem vist que l’ús de les preposicions també els suposa alguns problemes i, en aquest cas, la construcció encara és més complicada perquè el complement de la preposició és un relatiu (vg. § 2.2.1.3). Les relatives dels exemples de (178e, f) en realitat només es podrien considerar errònies des d’un punt de vista normatiu, però bàsicament coincideixen amb la manera de construir les relatives en la llengua col·loquial quan el pronom és un complement indirecte (178e) o un complement del nom (178f) (en un registre col·loquial no diem *moltes noies a qui / a les quals també agrada el noi* ni, encara menys, *un noi els pares del qual l’han deixat*). Respecte a (178f) encara voldríem fer una altra observació, reprenent el que dèiem a l’apartat 2.2.2.4, referit a l’exemple (65b) quan parlàvem de la concordança. En aquest cas, veiem que el verb *ha deixat* hauria de ser plural per concordar amb el subjecte de la subordinada (*els pares (del noi)*) i, en canvi, apareix en singular, com l’antecedent. Si tenim present que en tagal no hi ha un pronom relatiu explícit però l’element relativitzat implícit actua com a argument principal i provoca que el verb de la subordinada hi concordi, aleshores podem explicar per què el parlant que ha dit (178f) ha posat en singular el verb de la subordinada: perquè l’element relativitzat no explícit, que equival a *el noi*, és singular.

2.4. LÈXIC

2.4.1. ELS TERMES DE PARENTIU

Els termes de parentiu són un dels camps lèxics en què hi pot haver més diferències entre les llengües del món. Això és pel fet que expressen relacions entre persones que es poden valorar de maneres diferents d'una cultura a una altra. Per exemple, mentre hi ha cultures en què tots els germans tenen els mateixos drets i obligacions dintre de la família, en d'altres els del germà gran són diferents, i existeixen termes diferents per fer referència al *germà gran* i al *germà petit*. Aquesta distinció és la que encara podem trobar en els termes catalans referits als fills (fill i filla) grans, *l'hereu* i *la pubilla*.

En el cas del tagal, aquestes diferències no són tan grans com les que hi ha entre el català i llengües com el xinès o algunes llengües de l'Àfrica subsahariana. A continuació donem una llista de termes de parentiu en tagal amb la corresponent traducció al català:

(179) mare	ina, inang, inay, nanay, mama
pare	ama, tatay, itay, tatang
pares (pare i mare)	mga magulang
fill	anak na lalaki
filla	anak na babae
fills i filles	mga anak
fill(a) gran	panganay
fill(a) petit(a)	bunso
marit	asawa
esposa	asawa, maybahay, misis
germà	kapatid na lalaki
germana	kapatid na babae
germana més gran ⁵¹	ate, manang

⁵¹ Tant per als germans com per a les germanes més grans es fan tres distincions: el/la més gran, el/la segon(a) i el/la tercer(a). Si n'hi ha més de tres, es torna a començar el compte a partir del més gran. És a dir, la quarta germana més gran, per exemple, tornarà a ser *ate*, com la primera (R. Irasusta, comunicació personal).

segona germana més gran	ditse
tercera germana més gran	sanse
germà més gran	kuya, manong
segon germà més gran	diko
tercer germà més gran	sangko
avi	lolo, ingkong, lelong, abwelo
àvia	lola, impo, lelang, abwela
avis (avi i àvia)	mga nuno
nét	apong lalaki
néta	apong babae
oncle (germà del pare/mare)	tiyo
oncle (marit d'una tia)	tiyuhin, amain
tia (germana del pare/mare)	tiya, kaka
tia (dona d'un oncle)	tiyahin
nebot	pamangking lalaki
neboda	pamangking babae
cosí	pinsang lalaki
cosina	pinsang babae
cunyat	bayaw
cunyada	hipag
gendre	manugang na lalaki
jove	manugang na babae

Com es pot comprovar, en alguns casos no hi ha una forma morfològica diferent per al masculí i per al femení, que es distingeixen per la paraula *lalaki* o *babae*, respectivament, que segeix el nom de parentiu.

La morfologia del tagal permet crear termes per fer referència a conjunts de persones relacionades que nosaltres només podem expressar en forma de sintagma coordinat. El prefix *mag-*, per exemple, es pot adjuntar a noms de parentiu. En aquest cas, el resultat denota dos parents un dels quals manté amb l'altre la relació designada per la base. La base sempre designa un parent de la mateixa generació o més vell que l'altre que s'inclou en el significat del derivat (Schachter i Otones, 1972: 102):

(180)	ama	‘pare’	mag-ama	‘pare i fill’
	ina	‘mare’	mag-ina	‘mare i fill’
	asawa	‘muller’	mag-asawa	‘marit i muller’

Si es reduplica la primera seqüència CV (consonant+vocal) de l’arrel, el derivat inclou tres o més parents:

(181)	ama	‘pare’	mag- a ama	‘pare i fills’
-------	-----	--------	-------------------	----------------

2.4.2. L’ÚS DELS NUMERALS

Els numerals autòctons del tagal, que ja hem presentat a l’apartat 2.2.1.6, conviuen amb les formes castellanes i les angleses. A continuació donem alguns exemples de construccions en què cal fer servir numerals i expliquem quina és la llengua que es fa servir.

a) En les adreces es fan servir els numerals castellans (Schachter i Otanes, 1972: 203):

(182)	numero dos	‘2’
	numero nobentay singko	‘95’
	numero uno sero uno	‘101’

b) Per dir els dies del mes, en un registre formal es fan servir les formes ordinals del tagal, com a (183), però també és possible fer servir les formes castellanes precedides de *a*, com a (184a), o les angleses, com a (184b) (Schachter i Otanes, 1972: 203-204):

(183)	a.	unang	araw	ng	buwang	ito
		primer	dia	M.F.	mes	aquest
		‘1 d’aquest mes’				

b. ikaapat na araw ng buwan ng Nobyembre
quart PART. dia M.F. mes M.F. novembre
'el 4 de novembre'

(184) a. a+primero ng Pebrero '1 de febrer'
a+treynta ng Nobyembre '30 de novembre'

b. sa July first / one '1 de juliol'

c) Per a les edats es fa servir el tagal o, en un estil col·loquial, també el castellà si l'edat és superior o igual a dos anys (Schachter i Otones, 1972: 205):

(185) a. Isang taon / apat na buwan ang bata
un+PART. any / quatre PART. mes A.P. nen
'El nen té un any / quatre mesos'

b. Anim na taon / singko anyos na siya
cinc PART. any / cinc anys ara ell
'Ell ara té cinc anys'

d) Per a les quantitats de diners s'utilitzen tant el tagal com el castellà (Schachter i Otones, 1972: 206):

(186) a. isang pera / sentimo
un+PART. cèntim
'un cèntim'

b. dalawang pera / sentimo(s) // dos sentimo(s)
dos+PART. cèntim / cèntim(s) // dos cèntim(s)
'dos cèntims'

e) Les hores normalment s'expressen amb els numerals castellans i el numeral va precedit de *ala / alas*. Com es veu a (187), el sistema de comptar les hores és similar al del castellà (Schachter i Otones, 1972: 208-209):

(187) ala-una	‘la una’
alas dose	‘les dotze’
alas tres (y) beynte	‘un quart i cinc de quatre’
menos kuwarto para alas otso	‘tres quarts de vuit’

En un estil formal es poden fer servir els numerals tagals en la forma ordinal amb el prefix *ika-*. En aquest cas, l’expressió sempre ha d’acabar amb el sintagma *ng umaga* ‘del matí’, *ng tanghali* ‘del migdia’, *ng hapon* ‘de la tarda’, *ng gabi* ‘del vespre’, *ng hatinggabi* ‘de mitja nit’:

(188) ikalabindalawa ng tanghali	‘les dotze del migdia’
ikalawa ng umaga	‘les dues del matí’

2.4.3. ELS MESOS DE L’ANY I ELS DIES DE LA SETMANA

Els termes per als dies de la setmana i per als mesos de l’any són adaptacions de les corresponents formes castellanes, excepte el mot per al *diumenge*:

(189) dilluns	lunes
dimarts	martes
dimecres	myércoles
dijous	huwebes
divendres	byernes
dissabte	sabado
diumenge	linggo

(190) gener	enero
febrer	pebrero
març	marso
abril	abril
maig	mayo
juny	hunyo
juliol	hulyo
agost	agosto

setembre	setyembre
octubre	oktubre
novembre	nobyembre
desembre	disyembre

2.4.4. ELS TERMES DE COLORS

No totes les llengües del món tenen la mateixa quantitat de termes bàsics per designar els colors. S'entén per termes bàsics aquells que no són derivats ni compostos (*verdós* o *verd poma* no ho serien), ni corresponen al nom d'un objecte que és d'aquell color (*taronja* no ho seria), ni són préstecs d'altres llengües (*beix* no ho seria). Les llengües tenen entre dos i onze o dotze termes bàsics per als colors, cosa que no vol dir, evidentment, que no puguin fer referència a les altres tonalitats de l'escala cromàtica. Per designar aquests altres colors per als quals no tenen un terme bàsic es fan servir formes no bàsiques com les que acabem de presentar del català. A continuació donem alguns termes de color del tagal:

(191) a.	negre	itim
	blanc	puti
	vermell	pula
	blau	bughaw, asul
	verd	luntian, berde
	groc	dilaw, amarilyo
b.	marró	tsokolate, kukay-cape, kayumanggi (ratllar+mango)
	gris	kulay-abo (color+cendra), gris, senisado,
	rosa	labi (llavi), rosas, kulai-rosas
	violeta	ube, biyoleta, lila
	taronja	(kulay-)dalandan (taronja), orens

Com es pot veure, n'hi ha sis de bàsics (les formes autòctones de (191a)) i els altres són compostos, préstecs o noms de coses del color designat. Alguns dels termes bàsics també tenen una forma castellana.

A continuació donem alguns exemples de termes complexos que fan referència a tonalitats diverses dels anteriors (Aspillera, 1993: 126-127):

(192) a.	berdeng-berde	‘verd fosc’
	pulang-pula	‘vermell intens’
	asul na asul	‘blau marí’
	dilaw na dilaw	‘groc intens’
	itim na itim	‘negre intens’
b.	berdeng mura	‘verd clar’
	asul na mura	‘blau cel’
	dilaw na mura	‘groc pàl·lid’
c.	berdeng lumot	‘verd molsa’
	berdeng mansana	‘verd poma’
d.	maputi-puti / putian	tonalitats de blanc
	mapula-pula / pulahan	tonalitats de vermell
	maberde-berde / luntian	tonalitats de verd
	mangasul-ngasul / asulan	tonalitats de blau

Com podem observar a (192a) les tonalitats fosques o intenses es formen reduplicant l’arrel i unint les dues parts amb la partícula d’enllaç habitual (*na* / *-ng*). Els tons clars, en canvi, es formen per composició adjuntant l’adjectiu *mura* ‘immadur’ després del terme de color i de la partícula d’enllaç, com es veu a (192b). Els exemples de (192c) són similars als nostres compostos corresponents però amb la partícula entremig. Finalment, a (192d) es mostra com es construeixen les expressions per indicar tonalitats dels colors més bàsics: o bé es reduplica l’arrel i s’hi afegeix un prefix, o bé se sufixa *-an* a l’arrel.

2.4.5. ALGUNS ERRORS LÈXICS

Tot seguit presentem alguns errors o problemes lèxics que hem detectat d’una manera més o menys sistemàtica en els nostres informants.

a) (LA SETMANA) QUE VE – SEGÜENT

Alguns parlants fan servir la construcció *que ve* amb termes que indiquen temps en lloc de *següent*, *l'altra* o similars:

- (193) (narració d'una pel·lícula) i ella estava esperant que ell vingués de Miami, i ell no va venir. La que va fer ella és anar a Miami a buscar-lo perquè **la setmana que ve** se iban a casar

una semana lavo yo la plato y él recoge los platos, después **la semana que viene** coge yo los platos y él lo lava (cast.)

b) EXPRESSIÓ DE L'HORA I DE LA DATA

Hem observat alguns errors a l'hora de dir hores o dates:

(194)	un quart i cinc per a la una	'un quart i cinc d'una'
	el juny de dotze	'el dotze de juny'

En el primer cas, el parlant ha après l'expressió catalana 'un quart i cinc', però quan l'ha de lligar amb l'hora fa servir la preposició *per a* que és l'equivalent a l'única preposició que fan servir ells, *para*, per relacionar l'hora amb els quarts o els minuts (*menos quarto para las ocho*). El segon cas sembla una adaptació de la construcció anglesa del tipus *sa July one* que ells poden fer servir.

c) SER / DIR-SE

Hem detectat alguns problemes a l'hora de fer servir el verb *dir-se*:

(195)	Ø diu Nené	'es diu Nené'
	com se la deien (els països)?	'com es deien?'
	[–com són els seus amics?] –Nené	

Com es pot veure, els parlants tenen dificultats per fer servir el pronom adequat: en el primer exemple no hi apareix el *se* i en el segon s'hi ha afegit incorrectament la forma

la. En l'últim exemple podem comprovar que en algun cas el parlant confon el verb *ser* de la pregunta amb el verb *dir-se*.

d) USOS DEL VERB FER

És força freqüent trobar errors relacionats amb l'ús o la interpretació del verb *fer*. Hem de tenir present que el verb català té un ventall força ampli de significats i, sobretot, d'usos, perquè apareix en moltes estructures sintàctiques especials (causatives: *fer riure*, impersonals temporals: *fa dos anys que*, predicats complexos *fer abraçades / abraçar*, etc.). Sovint, aquestes construccions corresponen a formes tagals absolutament diferents, cosa que els dificulta l'aprenentatge dels usos de *fer*:

- (196) [-què fa en Shin Chan?] -fa riure
[-però quins són els treballs? Llegir?] -sí, fa que llegir i escriure
[-fa molt que estàs aquí?] -faré cinc anys que estic aquí
[-no fa res?] -sí, fa baralles
[-què fa?] -que és molt fort

En el primer exemple, l'entrevistador preguntava per una activitat, però l'informant ha contestat amb l'expressió causativa *fa riure* que en català i en aquest context interpretariem més aviat com una característica del personatge; és per això que, tot i que la frase no és dolenta, la percebem com a poc adequada al context. En el segon exemple, es fa servir la forma causativa *fa que* seguida d'infiniutius; suposem que la intenció del parlant era una cosa com 'ens fan llegir i escriure', però ha elidit el pronom i ha introduït la conjunció *que* abans dels infinitius, cosa impossible en català. L'ús del verb *fer* en l'expressió temporal del tercer error és correcte, però en català és una construcció impersonal i, per tant, el verb no pot aparèixer en primera persona. En el quart exemple, s'ha fet servir el predicat complex *fer baralles* en lloc de *barallar-se*, que és com ho diríem en català. I, finalment, en l'últim cas el parlant ha contestat una pregunta referida a una activitat amb una frase copulativa que indica un estat, cosa que resulta molt estranya en català, tot i que de vegades sí que fem servir *fer* per *estar*: *-Què fa el malalt? -Està millor.*

3. RESUM DE QÜESTIONS GRAMATICALS PROBLEMÀTIQUES

A continuació presentem una recapitulació dels errors gramaticals que hem detectat en els parlants tagals que parlen català i que, almenys parcialment, es poden relacionar amb la influència de la seva llengua materna. Els classifiquem en tres apartats (fonètica, morfologia i sintaxi) i donem sempre la referència de l'apartat del capítol 2 en què es pot trobar més informació sobre cada tema.

3.1. FONÈTICA

- Dificultats a l'hora de distingir les vocals mitjanes de les tancades (§ 2.1.1):

(197) dibuix[ɛ]m → dibuix[i]m
t[e] → t[i]
f[i]lipines → p[e]lipines
nat[u]rals → nat[o]rals

- Dificultats per pronunciar les consonants palatals (§ 2.1.2):

(198) dibu[ʃ]em → dibu[s]em
[ʒ]ugar → [s]ugar
[ʒ]elat → [j]elat
verme[ʎ] → verme[l] / verme[j]
[ʎ]op → [l]op / [j]op
peque[n]ita → peque[n]ita (cast.)

- Substitució de [f] per [p] (§ 2.1.2):

(199) [f]inal → [p]inal
[f]ipilines → [p]ilipines

- Ensordiment de la *s* sonora (§ 2.1.2):

(200) quin[z]e → quin[s]e
 si[z]è → si[s]è

- Simplificació de les estructures sil·làbiques amb grups consonàntics (§ 2.1.3):

(201) fra – ses → fa – ses
 des – prés → des – pés
 parts → pats / pas

3.2. MORFOLOGIA

3.2.1. FLEXIÓ NOMINAL

- Dificultats per marcar el plural en els elements nominals o per distingir els contextos en què cal usar el plural i el singular (§ 2.2.1.1 i 2.2.1.6):

(202) a. has de moure les mans i **el peu**
 ‘has de moure les mans i els peus’
el problemes
 ‘els problemes’

b. està mirant si hi ha **seguretats**
 ‘està mirant si hi ha seguretat’
 [–què és el que més t’agrada (de menjar)?] –**els pans**
 ‘[...] –el pa’
 (la pel·lícula) és de **vampir**
 ‘(la pel·lícula) és de vampirs’
 [–quines revistes has llegit?] –de **videojoc**
 ‘[...] –de videojocs’

- c. fa vuit **mes**
‘fa vuit mesos’

dos **amiga** mías (cast.)
‘dos amigas mías’

- Dificultats per marcar adequadament el gènere en els elements nominals i vacil·lacions en l’expressió del gènere gramatical d’alguns éssers sexuats (§ 2.2.1.2):

- (203) a. és **un** nena
‘és una nena’

jo i **meu** germana
‘jo i la meva germana’

jo (una nena) sóc més **petit**, sóc més **baix**
‘jo sóc més petita, sóc més baixa’

agafa **les** diners
‘agafa els diners’
- b. todos eren **noies** (= gosses)
‘totes eren gosses’

havien nascut dos **nois**, o sea, dos **gossos**
‘havien nascut dos gossos’

3.2.2. FLEXIÓ VERBAL

- Dificultats per flexionar els verbs en la persona i el nombre adequats i per triar amb quin sintagma ha de concordar el verb (§ 2.2.2.1 i 2.2.2.4):

- (204) [–què fas a l’escola?] –**treballa**
‘[...] –treballo’

(...) és on **viu** jo

‘(...) és on visc jo’

¿cómo se **llama** tus padres? (cast.)

‘¿cómo se llaman tus padres?’

[–què fèieu a matemàtiques?] –**fa** multiplicació

‘[...] –fèiem multiplicacions’

(la Caputxeta) va / **van** a casa de la seva àvia

‘(la Caputxeta) va a casa de la seva àvia’

(205) (la gossa) **tenien** dos fills

‘(la gossa) tenia dos fills’

és un noi que és un mago, que els seus pares l’**ha** deixat, no l’**ha** deixat,
s’han morit, perquè un malvat l’han... [assassinat?] sí [els ha matat] l’**han**
matat

‘és un noi que és un mag, i els seus pares l’han deixat; no l’han deixat,
s’han mort, perquè un malvat els ha [assassinat], sí [els ha matat] els ha
matat’

- Problemes per usar adequadament els temps verbals o per construir-los (§ 2.2.2.2):

(206) a. és que les mates no **ser** igual

‘és que les mates no són igual’

[–i què li fas, al cosinet?] –**besándolo**

‘[...] –el beso’

tinc una perra (...) es va mort

‘tenia una gossa (...) es va morir’

ha dibuixat la cremallera (i després) la **va obrir** la cremallera...

‘(...) ha obert la cremallera (...)’

[-i després, què fa?] –**va escriure** en la paret

‘[...] –escriu a la paret’

b. es va **mort** l’any passat

‘es va morir l’any passat’ [es va morir + s’ha mort]

l’ha **obrit**

‘l’ha obert’

3.2.3. LES PARTS DE L’ORACIÓ

- Elisió o inserció inadequada de l’article, especialment del definit (§ 2.2.1.3):

(207) a. va corrent i bolca ∅ cotxe

‘va corrent i bolca el cotxe’

[-t’agraden els esports?] –∅ futbol no

‘[...] –el futbol no’

a ∅ platja

‘a la platja’

tenim ∅ nostra casa pròpia

‘tenim la nostra pròpia casa’

b. [-què és?] –és **la** carn

‘[...] –és carn’

aquí és **el** Batanga

‘aquí hi ha Batanga’

- Elisió o canvi d’algunes preposicions, tant al sintagma verbal com al nominal (§ 2.2.1.3 i 2.3.1.2):

(208) a. [-a què jugueu?] –∅ córrer

‘[...] –a córrer’

els que viuen ∅ la casa de la meva mare

‘els que viuen a (la) casa de la meva mare’

[-i a l'institut quan hi vas?] -∅ tarda

'[...] -a la tarda'

vaig venir directament ∅ Barcelona

'vaig venir directament a Barcelona'

[-amb qui més?] -∅ amics

'[...] -amb amics'

b. se'n van **en** el Xina a buscar alguna cosa

'se'n van a la Xina a buscar alguna cosa'

[-com s'hi juga a bàsquet?] -**de** pilota

'[...] -amb una pilota'

(209) a. [-un gelat de què?] -∅ xocolata

'[...] -de xocolata'

b. [-un iogurt de què?] -**de** natural, **de** azucarado

'[...] -natural, ensucrat'

- Ús inadequat dels pronoms febles: elisions, insercions o canvis (§ 2.2.1.4):

(210) a. no em ∅ recordo

'no me'n recordo'

∅ diu Nené

'es diu Nené'

b. i ells se'n va quedar a Caracas

'i ells es van quedar a Caracas'

jo **em** perdo (jugant)

'jo perdo'

c. l'ha robat els diners

'li ha robat els diners'

se **li** menja

'se'l menja'

3.3. SINTAXI

3.3.1. L'ORDRE DELS CONSTITUENTS A LA FRASE

- Problemes en l'ordre dels constituents de la frase: tendència a situar el subjecte després del verb, especialment quan és un pronom, i absència de pronom de represa i de preposició a les estructures tematitzades (§ 2.3.1.1):

(211) a. cuando me pregunta **él** los deberes (cast.)

‘cuando (él) me pide los deberes’

lavo **yo** la plato (cast.)

‘yo lavo los platos’

(y hablar mucho español) entonces olvidado **yo** un poquito inglés

(cast.)

‘(y hablo mucho español) entonces (yo) he olvidado un poquito el inglés’

b. i *les equacions* aún no \emptyset haviem treballat

‘i les equacions encara no les haviem treballat’

\emptyset *els que viuen* aquí ja \emptyset havien mort tres

‘dels que vivien aquí ja n’havien mort tres’

3.3.2. FRASES ATRIBUTIVES, LOCATIVES, EXISTENCIALS I POSSESSIVES

- Elisió del verb o confusió en l'ús o en la interpretació dels verbs catalans corresponents (§ 2.3.2 i 2.3.3):

(212) a. si no **seria / estaria** ple de vampirs

‘si no seria / estaria ple de vampirs’

[–i els ulls com són?] –ulls \emptyset una rodona

‘[...] –els ulls són una rodona / són rodons’

i el llop Ø darrere de l'arbre

'i el llop és darrere de l'arbre'

a Córdoba Ø un año y medio trabajando yo (cast.)

'en Córdoba (yo) estuve un año y medio trabajando'

b. **tengo** en (página) 42 (cast.)

'está en la (página) 42'

[–com era la teva ciutat?] –**és** molts edificis

'[...] –hi ha(via) / tenia molts edificis'

aquí (assenyalant) **és** el Batanga

'aquí hi ha Batanga'

[–com era Manila?] –molt maca (...) i Ø moltes animals

'[...] –molt maca (...) i hi havia molts animals'

3.3.3. EL VERB *AGRADAR*

- Dificultats amb la construcció de frases amb el verb *agradar*: problemes d'identificació de funcions sintàctiques (§ 2.3.8.2.1):

(213) [–quins tipus de videojocs t'agraden?] –de rol m'**agrada**

'[...] –m'agraden els de rol'

hi ha moltes noies que **li** agrada també el noi

'hi ha moltes noies a qui també (els) agrada el noi'

[–t'agradaria tenir-ne un quan siguis gran, de gos?]

–**jo t'**agrada un petit però gran no

'[...] –a mi m'agradaria tenir-ne un de petit, però un de gran no'

[–per què no tens cap animal?] –perquè Ø mi madre no **me** gusta

'[...] –perquè a la meva mare no li agraden'

[–t'agradava viure a Filipines?] –**jo** sí

'[...] –a mi sí'

3.3.4. FRASES SUBORDINADES

- Problemes en la construcció i l'ús de frases relatives (§ 2.3.8.2.3):

(214) [-qui és la Natàlia?] –**que** és d'Operación Triunfo

'[...] –(una) d'Operación Triunfo'

(treballa) a oficina de un gimnàs Ø té

'(treballa) a l'oficina d'un gimnàs que té'

utilitzant el pare de la noia **on** (= amb qui) viu el noi

'utilitzant el pare de la noia amb qui viu el noi'

hi ha moltes noies **que li** (=els) agrada també el noi

'hi ha moltes noies a qui també (els) agrada el noi'

4. VOCABULARIS CATALÀ - TAGAL / TAGAL - CATALÀ

Aquests breus vocabularis català - tagal / tagal - català inclouen les paraules d'ús més freqüent i algunes altres de més específiques relacionades amb l'àmbit educatiu i escolar. També hi hem incorporat algunes de les fórmules de cortesia més usuals. Les entrades catalanes del vocabulari català - tagal hi apareixen per ordre alfabètic i tenen la categoria gramatical especificada en cursiva al costat. Les paraules del tagal, a la part tagal - català, no les hem marcadades categorialment. Per a l'ordenació alfabètica en tagal cal tenir en compte que la lletra *k* va entre la *b* i la *d* i que el dígraf *ng* va entre la *n* i la *o*. A continuació donem la llista d'abreviacions i algunes observacions sobre les indicacions categorials que hem fet servir:

adj.	adjectiu
adv.	adverbi
conj.	conjunció
fem.	femení
intr.	intransitiu
masc.	masculí
n.	nom
num.	numeral
prep.	preposició
pron.	pronom / pronominal
tr.	transitiu
v.	verb

Els noms catalans, tret d'algun cas excepcional, sempre hi apareixen en la forma singular. Si el nom pot tenir una forma masculina i una de femenina i en tagal són completament diferents, a la part català - tagal cada una té una entrada diferent (*senyor*: *Ginóo*; *senyora*: *Ginang*). Si, en canvi, en tagal totes dues formes són idèntiques o comparteixen una part (*nen* / *nena*: *báta* (*bátang laláki* (masc.) / *bátang babáe* (fem.)), donem les dues formes en una sola entrada. A la part tagal - català, en aquests casos

entrem la part comuna però sense la partícula d'enllaç (*báta*, en l'exemple anterior); especifiquem la diferència de gènere a la traducció catalana.

En el cas dels adjectius catalans, s'introdueixen sempre en la forma masculina singular. La forma corresponent en tagal equival a qualsevol forma flexionada del català, ja que el tagal no té flexió de gènere, excepte en alguns casos de préstecs del castellà. Hem fet servir l'etiqueta *num.* (numeral) per referir-nos a tots els numerals, siguin adjectius, pronoms o noms. Les etiquetes categorials *adv./prep.* es refereixen tant als adverbis i preposicions pròpiament dits com a les anomenades locucions adverbials o preposicionals.

Els diccionaris de tagal acostumen a entrar només arrels i a especificar al costat els diversos morfemes amb què es poden combinar per formar mots de diverses categories. Nosaltres hem seguit un criteri similar per donar les equivalències tagals als verbs catalans. A l'apartat català - tagal hem donat l'arrel dels verbs tagals seguida, entre parèntesis, dels morfemes de concordança amb l'argument principal més freqüents. Algunes formes flexionades tenen una *h* que correspon a la consonant glotal final de l'arrel, que no s'escriu quan es troba en posició final de paraula. Les arrels verbals que consignem en el vocabulari, doncs, no tenen *h* final, però per facilitar al lector la construcció de la forma verbal, hem afegit aquesta lletra al començament del sufix, tot i que pròpiament no forma part del sufix:

tanggi (-um-, -han)

Aquesta notació vol dir que el verb *tanggi* pot tenir l'infix *-um-* (*tumanggi*) o el sufix *-an*; en aquest darrer cas, però, la forma verbal és *tanggihan* (i no *tanggian*).

Si l'adjunció d'un sufix implica un canvi en la vocal de l'arrel (*o* → *u*), ho indiquem entre claudàtors després dels morfemes de concordança:

tapos (-in) [u]

En aquest exemple s'ha d'interpretar que la forma verbal de *tapos* que conté el sufix *-in* és *tapusin* (i no *taposin*).

Finalment, si una forma verbal no és del tot previsible a partir de l'arrel més el sufix perquè elideix o canvia algun so, donem la forma sencera entre claudàtors després del morfema de concordança:

bili (-um-, -hin [bilhin])

Això indica que les formes del verb *bili* són *bumili* i *bilhin* (i no *bilihin*).

Si un verb admet dos afixos diferents amb el mateix valor, els hem especificat separats per una barra inclinada: *tulog* (*ma-* / *-um-*).

A l'apartat tagal - català hem entrat les formes verbals a partir de les arrels, sense els afixos de flexió. Aquests afixos s'indiquen entre parèntesis al costat de la traducció catalana.

S'observarà que de vegades una mateixa entrada del tagal pot correspondre a paraules catalanes de categories diferents; hem especificat els diversos valors al costat de la traducció catalana i els hem separat amb dues ratlles verticals: *salitá*: paraula (n.) || parlar (v.) (mag-).

Quan la paraula pot tenir més d'un sentit, hem hagut de fer notar a quin sentit correspon l'equivalent que oferim de l'altra llengua. Així, a la part català - tagal hem anotat al costat de la forma del tagal una indicació referida al sentit del mot català, entre parèntesis i amb rodona, que ajuda a identificar el valor corresponent. Aquesta indicació pot ser de diversos tipus: un hiperònim, un sinònim, un mot semànticament relacionat, un possible complement o una categoria gramatical. En el vocabulari tagal - català, aquestes indicacions les hem donades al costat de la traducció catalana.

Quan donem més d'un equivalent per a un mot, si cada forma correspon a un sentit diferent, els hem separat mitjançant una ratlla vertical (|) i hem delimitat el sentit amb algun dels recursos que acabem de citar. Si es tracta de mots sinònims o aproximadament sinònims, els hem separat amb una coma (,).

Quan un mot tagal ha estat tractat específicament en alguna part del capítol 2 (*Descripció gramatical*), hem citat, al costat de la traducció i entre claudàtors, l'apartat on s'hi fa referència. En alguns casos de noms de parentiu que tenen diverses correspondències diferents en tagal, no n'hem donat totes les traduccions i hem fet referència a l'apartat corresponent; en la part tagal - català tampoc no hem entrat les paraules del tagal corresponents.

Tot i que en tagal les síl·labes tòniques habitualment no es marquen amb cap accent gràfic, en el vocabulari ho hem marcat perquè l'accent té valor distintiu i les diferències en la seva posició poden donar lloc a mots diferents (*asó* 'fum' / *áso* 'gos'). Pel que fa a l'accent de les formes verbals, hem accentuat l'arrel. Quan l'afix és *-an* o *-in*, però, s'ha de tenir en compte que l'accent de l'arrel es desplaça a la síl·laba següent: *húgas* – *hugásan*, *palít* – *palitán*; *hánap* – *hanápin*, *tanggáp* – *tanggapín*. En els altres casos, si no s'indica el contrari, l'accent de l'arrel conserva la seva posició, altrament, es dóna la forma sencera.

4.1. CATALÀ - TAGAL

abans <i>adv./prep.</i>	dáti (fa temps) bágo (amb infinitiu, recentment)
abraçar <i>v.</i>	yapós (-um-, -in [u]), yákap (-um-, -in)
abril <i>n.</i>	abril
acabar <i>v.</i>	tápos (-in [u]), wakás (mag-, -an)
acceptar <i>v.</i>	tanggáp (-um-, -in)
acompanyar <i>v.</i>	sáma (mag-, i-)
adéu!	paálam na po!, adyós!, bye bye!
adreça <i>n.</i>	direksyón, tiráhan
advocat <i>n.</i>	abogádo, mánananggol
agafar <i>v.</i>	háwak (-um-, -an) (tenir agafat) abót (um-, -in [u]) (una cosa que és lluny) húli (-um-, hin) (atrapar)
agost <i>n.</i>	agósto
agradar <i>v.</i>	gustó (-um-, -hin) áyaw (um-) (no agradar)
ahir <i>adv.</i>	kahápon
aigua <i>n.</i>	túbig
aire <i>n.</i>	hángin himpapawíd (espai atmosfèric)
aixecar <i>v.</i>	bángon (mag-, i-) (tr.) (-um-) (pron.)
aixeta <i>n.</i>	grípo
així <i>adv.</i>	ganitó
això <i>pron.</i>	itó (proper al parlant) iyán (proper a l'oient) [§ 2.2.1.5]
ajudar <i>v.</i>	túlong (-um-, -an [u])
ajuntament <i>n.</i>	munisípyo
allà <i>adv.</i>	doón [§ 2.2.1.5]
allò <i>pron.</i>	iyón [§ 2.2.1.5]
alt <i>adj.</i>	mataás (coses) matangkád (persones)
alumne <i>n.</i>	mag-aarál
amagar <i>v.</i>	tágo (mag-, i-)
amic <i>n.</i>	kaibígan
ample <i>adj.</i>	malápad
amunt <i>adv.</i>	pataás
anar <i>v.</i>	puntá (-um- / mag-) alís (um-) (anar-se'n)
animal <i>n.</i>	háyop

aniversari <i>n.</i>	káarawan
any <i>n.</i>	taón
apagar <i>v.</i>	patáy (-um-, -in)
aprendre <i>v.</i>	túto (ma-)
aquell <i>adj./pron.</i>	iyón [§ 2.2.1.5]
aquest <i>adj./pron.</i>	itó (proper al parlant) iyán (proper a l'oient) [§ 2.2.1.5]
aquí <i>adv.</i>	dító (proper al parlant) diyán (proper a l'oient) [§ 2.2.1.5]
ara <i>adv.</i>	ngayón
arbre <i>n.</i>	púno, punungkáhoy
armari <i>n.</i>	aparadór (general) lalagyán ng damit / ng plato (roba / plats)
arribar <i>v.</i>	datíng (-um-, -an [datnán])
arròs <i>n.</i>	bigás (cru) kánin (cuit)
aula <i>n.</i>	silíd-aralán
autobús <i>n.</i>	bus
avall <i>adv.</i>	pababá
avi / àvia <i>n.</i>	lóló/a, abwélo/a [2.4.1]
aviat <i>adv.</i>	maága (d'hora) mamayá (d'aquí a poc temps)
avió <i>n.</i>	eropláno
avui <i>adv.</i>	ngayóng
baix <i>adj.</i>	mabába
baixar <i>v.</i>	náog (ma-), babá (-um-, -in) (moviment físic) bába (mag-, i-) (abaixar) (-um-) (pron.)
balcó <i>n.</i>	balkón
ball <i>n.</i>	sayáw
ballar <i>v.</i>	sayáw (-um- / mag-)
bany <i>n.</i>	palígo (acció)
barat <i>adj.</i>	múra
barba <i>n.</i>	balbás
barri <i>n.</i>	báryo
bé <i>adv.</i>	magalíng
beguda <i>n.</i>	inóm (no alcohòlica) álak (alcohòlica)
benzina <i>n.</i>	gasolína
berenar <i>n.</i>	meryénda

berenar <i>v.</i>	meryénda (mag-)
beure <i>v.</i>	inóm (um-, -ín [u])
bicicleta <i>n.</i>	bisikléta
bitlet <i>n.</i>	bilyéte, tíket
blanc <i>adj./n.</i>	putí
blat de moro <i>n.</i>	maís
blau <i>adj./n.</i>	bugháw, asúl
bo <i>adj.</i>	mabúti (condició o qualitat) mabaít (caràcter) masaráp (delicios)
boca <i>n.</i>	bibíg
boira <i>n.</i>	úlap
bolígraf <i>n.</i>	bólpen
bon dia!	magandáng áraw! resposta: magandáng áraw namán!
bona nit!	magandáng gabí! resposta: magandáng gabí namán!
bona tarda!	magandáng hápon! resposta: magandáng hápon namán!
bonic <i>adj.</i>	magandá gwápo/-a (persones)
botiga <i>n.</i>	tindáhan
braç <i>n.</i>	bísig, bráso
brusa <i>n.</i>	blúsa
brut <i>adj.</i>	marumí
bufar <i>v.</i>	híhip (um-)
buidar <i>v.</i>	alís (mag-, -in)
buit <i>adj.</i>	basyó, waláng lamán
buscar <i>v.</i>	hánap (-um-, -in)
butxaca <i>n.</i>	bulsá
cabell <i>n.</i>	buhók
cadira <i>n.</i>	sílya, upuán
cafè <i>n.</i>	kapé
calaix <i>n.</i>	kahón
calcular <i>v.</i>	kalkulá (-um-, -hin)
calent <i>adj.</i>	maínit
callar <i>v.</i>	tahímik (-um-)
calor <i>n.</i>	ínit
cama <i>n.</i>	bintí

camí <i>n.</i>	daán
caminar <i>v.</i>	lákad (mag- [maglakád] / -um-)
camió <i>n.</i>	trak
camisa <i>n.</i>	kamísa
camp <i>n.</i>	búkid
cançó <i>n.</i>	áwit, kantá
cansar-se <i>v.</i>	págod (ma-)
cansat <i>adj.</i>	pagód (exhaust) iníp (d'esperar, etc.)
cantar <i>v.</i>	áwit (um-, -in)
canviar <i>v.</i>	palít (mag-, -an, i-) (una cosa per una altra) bágo (mag- / -um-, -hin [u]) ((fer) esdevenir diferent)
cap <i>n.</i>	úlo (part del cos) púno, amo (que mana)
car <i>adj.</i>	mahál
cara <i>n.</i>	mukhá
caramel <i>n.</i>	kéndi
carn <i>n.</i>	kárne
carrer <i>n.</i>	kálye
carretera <i>n.</i>	daán
carta <i>n.</i>	súlat, líham
casa <i>n.</i>	báhay tahánan (llar)
casament <i>n.</i>	kasál
casar-se <i>v.</i>	pakasál (mag-)
casat <i>adj.</i>	kasádo
catifa <i>n.</i>	alpómbra
caure <i>v.</i>	húlog (ma-)
cavall <i>n.</i>	kabáyo
cel <i>n.</i>	lángit
cendra <i>n.</i>	abó
cerimònia <i>n.</i>	seremónya
cert <i>adj.</i>	totoó, táma (correcte)
cinc <i>num.</i>	limá
cinema <i>n.</i>	síne
ciutat <i>n.</i>	lunsód, siyudád

clar <i>adj.</i>	maliwánag
clau <i>n.</i>	súsi (per obrir)
cobrir <i>v.</i>	takíp (mag-, -an [takpán])
cognom <i>n.</i>	apelyído
coll <i>n.</i>	leég lalamúnan (gola)
color <i>n.</i>	kúláy
com <i>adv.</i>	katúlád, kagáya (de la mateixa manera) comparatiu: [§ 2.3.4]
com estàs?	kumustá ka?
com? <i>adv.</i>	paáno? (manera) kumustá? (qualitat)
començar <i>v.</i>	umpisá (mag-, -han)
company <i>n.</i>	kasáma (de feina) kaeskuwéla (d'escola)
comprar <i>v.</i>	bilí (-um-, -hin) [bilhín]
comptar <i>v.</i>	bílang (-um-) (intr.) (mag- [magbiláng], -in) (tr.)
conduir <i>v.</i>	maného (mag-, -in [u]) (un vehicle)
conèixer <i>v.</i>	kilálá (magka-, ma-)
conill <i>n.</i>	koného
construir <i>v.</i>	tayó (mag-, i-)
conte <i>n.</i>	kuwénto
content <i>adj.</i>	maligáya, masayá
contracte <i>n.</i>	kasundúan, kontráta
convidar <i>v.</i>	anyáya (mag-, -han)
cor <i>n.</i>	púso
correcte <i>adj.</i>	táma
córrer <i>v.</i>	takbó (-um-)
cos <i>n.</i>	katawán
cosa <i>n.</i>	bágay (objecte)
cosí / cosina <i>n.</i>	pínsan (pínsang laláki (masc.) / pínsang babáe (fem.)) [§ 2.4.1]
cosir <i>v.</i>	tahí (-um- / mang- [manahí], -in)
costat <i>n.</i>	tabí, tagilíran
cotxe <i>n.</i>	kótse, áwto
cremar <i>v.</i>	súnog (-um-, -in [u]) (tr.) (ma-) (pron.) ínit (ma-) (ser calent)
creure <i>v.</i>	sampalatáya (-um-) (tenir fe) paniwála (m-, -an) (que una cosa és certa) sunód (-um-, -in [sundín]) (obeir)

cridar <i>v.</i>	sigáw (-um-) (fer crits) hiyáw (-um-) (parlar fort) táwag (-um-, -in) (algú)
cuina <i>n.</i>	kalán (aparell), kusinílya (cuina de gas) kusína (habitació)
cuinar <i>v.</i>	lúto (mag-, -in [u], i-)
cuixa <i>n.</i>	híta
cul <i>n.</i>	puwít
cullera <i>n.</i>	kutsára
cullereta <i>n.</i>	kutsaríta
curar <i>v.</i>	gamót (-um-, -in [u])
curt <i>adj.</i>	maiklí
d'acord!	oo na!
darrere <i>prep./adv.</i>	sa likód
davant <i>prep./adv.</i>	sa haráp
de res!	waláng anumán!
deixar <i>v.</i>	íwan (mag-, -an) (en un lloc) pahintúlot (mag-, i-, -an [u]) (permetre) pahirám (mag-, -in) (prestar)
demà <i>adv.</i>	búkas
demanar <i>v.</i>	hingí (-um-, -in) tanóng (mag-, -in [u], i-) (preguntar)
dent <i>n.</i>	ngípin
descansar <i>v.</i>	pahingá (mag-)
desembre <i>n.</i>	disyembre
despertar-se <i>v.</i>	gisíng (-um- [gumísing])
després <i>adv./prep.</i>	pagkaraán, pagkatápos (amb infinitiu) saká na (més tard)
despullar-se <i>v.</i>	hubád (mag-)
deu <i>num.</i>	sampú
deures <i>n.</i>	aralang-báhay, leksiyón (de l'escola)
dia <i>n.</i>	áraw
diari <i>n.</i>	páhayagan, diyáryo
dibuixar <i>v.</i>	gúhít (-um-, i-)
diferent <i>adj.</i>	ibá
difícil <i>adj.</i>	mahírap
dijous <i>n.</i>	huwébes
dilluns <i>n.</i>	lúnes

dimarts <i>n.</i>	mártes
dimecres <i>n.</i>	miyérkoles
dinar <i>n.</i>	tanghalían
dinar <i>v.</i>	tangháli (mang- [manangháli])
diners <i>n.</i>	péra, kuwárta, salapí
dins <i>adv./prep.</i>	sa loób
dir <i>v.</i>	sábi (mag-, -hin)
director <i>n.</i>	tagapamahála, direktór
discutir <i>v.</i>	tálo (mag-) (d'alguna cosa) áway (mag-) (barallar-se)
dissabte <i>n.</i>	sábado
dit <i>n.</i>	dalíri
diumenge <i>n.</i>	linggó
divendres <i>n.</i>	biyénes
documents <i>n.</i>	kasulatán, dukuménto
dolç <i>adj.</i>	matamís, dúlse
dolent <i>adj.</i>	masamá
dolor <i>n.</i>	sakit (mal físic), kirót (punxada) kalungkútan (anímic)
dona <i>n.</i>	babáe asáwa (esposa) [§2.4.1]
donar <i>v.</i>	bigáy (mag-, -an [bigyán], i-)
dormir <i>v.</i>	túlog (ma- / -um-)
dos <i>num.</i>	dalawá
dret <i>adj.</i>	matuwíd (recte, vertical) kánan (no esquerre)
drets <i>n.</i>	mga karapatán
dur <i>adj.</i>	matigás (consistència) mahírap (difícil)
durar <i>v.</i>	tagál (-um-)
dutxa <i>n.</i>	dútsa
edat <i>n.</i>	gúlang, edád
ell <i>pron.</i>	siyá [§ 2.2.1.4]
ells <i>pron.</i>	silá [§ 2.2.1.4]
emigrar <i>v.</i>	dáyo (-um-)
encendre <i>v.</i>	sindí (-um-) (intr.) (il·luminar-se) (mag-, -han, i-) (tr.)
enfadat <i>adj.</i>	galít

ensenyar <i>v.</i>	túro (mag-, i-) (coneixements) pakíta (mag-, i-, -an [pakitáan]) (mostrar)
entendre <i>v.</i>	intindí (ma-, -han), unáwa (um-, -in)
entrada <i>n.</i>	pasukán, pintúan (lloc)
entrar <i>v.</i>	pások (-um-, -in [u]) (intr.) (mag-, i-) (tr.)
enviar <i>v.</i>	padalá (mag-, han- [padalhán], i-)
esborrar <i>v.</i>	burá (mag-, -hin)
escala <i>n.</i>	hagdán
escalfar <i>v.</i>	ínit (mag-, -in) (um-) (pron.)
escola <i>n.</i>	paaralán, eskuwelahán
escoltar <i>v.</i>	kiníg (ma-)
escriure <i>v.</i>	súlat (-um-) (lletres, paraules) (mag- [magsulát], -in, i-) (redactar)
església <i>n.</i>	simbáhan
esmorzar <i>n.</i>	agáhan, almusál
esmorzar <i>v.</i>	almusál (mag-)
espatlla <i>n.</i>	balíkat
esperar <i>v.</i>	hintáy (mag-, -in) (restar en un lloc) ása (um-, -han) (desitjar)
esposa <i>n.</i>	asáwa [§ 2.4.1]
esquena <i>n.</i>	likód
esquerre <i>adj.</i>	kaliwá
ésser <i>v.</i>	[§ 2.3.2]
est <i>n.</i>	silángan
estació <i>n.</i>	istasyón, himpílan (de tren...) panahón (període de temps)
estalviar <i>v.</i>	impók (mag-, -in [u]) (diners) ípon (mag-, - in [u])
estimar <i>v.</i>	mahál (mag-, -in) íbig (um-, -in) (entre la parella, al principi)
estiu <i>n.</i>	tag-inít, tag-áraw, sùmmer
estómac <i>n.</i>	sikmúra, tiyán (panxa)
estranger <i>n.</i>	banyága
estrella <i>n.</i>	bituín, tála
estret <i>adj.</i>	makítid
estudiar <i>v.</i>	áral (mag-, -in)
europèu <i>n.</i>	taga Európa, européo
explicar <i>v.</i>	paligwánag (mag-, i-) (fer clar) kuwénto (mag-, i-) (narrar)

fàcil <i>adj.</i>	madalí
factura <i>n.</i>	resíbo
faldilla <i>n.</i>	pálda, sáya (llarga)
fals <i>adj.</i>	malí huwád (imitació)
faltar <i>v.</i>	kúlang (mag-)
família <i>n.</i>	pamílya
farina <i>n.</i>	arína
febre <i>n.</i>	lagnát sínat (lleugera)
febrer <i>n.</i>	pebréro
feina <i>n.</i>	trabáho hanapbúhay (professió)
feliç <i>adj.</i>	masayá, maligáya
felicitat <i>n.</i>	ligáya
felicitats!	maligáyang batí! maligáyang batí sa kaarawán mo! (aniversari)
fer <i>v.</i>	gawá (-um- / -in [gawín])
ferro <i>n.</i>	bákal
fiesta <i>n.</i>	pistá, párti handáan (amb menjar)
fill / filla <i>n.</i>	anák (anák na laláki (masc.) anák na babáe (fem.)) [§ 2.4.1]
finestra <i>n.</i>	durungawán, bintána
flor <i>n.</i>	bulaklák
foc <i>n.</i>	apóy súnog (incendi)
fora <i>adv./prep.</i>	sa labás
formatge <i>n.</i>	késo
formiga <i>n.</i>	langgám
forquilla <i>n.</i>	tinidór
fort <i>adj.</i>	malakás matindí (intens)
fosc <i>adj.</i>	madilím (de color) malábo (poc comprensible)
fotografia <i>n.</i>	laráwan, retráto
fred <i>adj.</i>	malamíg, magináw
fred <i>n.</i>	lamíg, gináw
frontera <i>n.</i>	hanggánan
fruta <i>n.</i>	búnga (fruit), prútas
fulla <i>n.</i>	dáhon
fum <i>n.</i>	asó, úsok

fusta <i>n.</i>	káhoy
gallina <i>n.</i>	inahíng manók
gana <i>n.</i>	gútom
ganes <i>n.</i>	nása
ganivet <i>n.</i>	kutsílyo
gat <i>n.</i>	púsa
gener <i>n.</i>	enéro
genoll <i>n.</i>	túhod
germà / germana <i>n.</i>	kapatíd (kapatíd na laláki (masc.) / kapatíd na babáe (fem.) [§ 2.4.1]
gos <i>n.</i>	áso
got <i>n.</i>	báso
gràcies!	salámat!
gran <i>adj.</i>	malakí
gras <i>adj.</i>	matabá
groc <i>adj./n.</i>	diláw
guanyar <i>v.</i>	tálo (-um-, -in [u]) (vèncer) kíta (-um-, in) (un sou)
guardar <i>v.</i>	tágo (mag-, i-), tabí (mag-, i-)
guerra <i>n.</i>	digmá, giyéra
guix <i>n.</i>	tísa, yéso
habitació <i>n.</i>	silíd, kuwárto
habitar <i>v.</i>	tirá (-um-)
haver-hi <i>v.</i>	may [§ 2.3.3]
herba <i>n.</i>	damó
hivern <i>n.</i>	taglamíg, taggináw
hola!	hoy!, hello!
home <i>n.</i>	laláki asáwa (marit) [§ 2.4.1]
hora <i>n.</i>	óras
horari <i>n.</i>	talaorasán
hospital <i>n.</i>	págamutan, ospítal
igual <i>adj.</i>	kapáris, parého
illa <i>n.</i>	puló
incorrecte <i>adj.</i>	malí
intel·ligent <i>adj.</i>	matalíno

jersei <i>n.</i>	swéter
jo <i>pron.</i>	akó [§ 2.2.1.4]
joc <i>n.</i>	laró (diversió) sugál (arriscant diners)
joguina <i>n.</i>	laruán
jove <i>adj.</i>	báta
jugar <i>v.</i>	laró (mag-) (diversió) sugál (mag-) (arriscant diners)
juliol <i>n.</i>	húlyo
juny <i>n.</i>	húnyo
lavabo <i>n.</i>	kasílyas, lababo (habitació)
llapis <i>n.</i>	lápís
llarg <i>adj.</i>	mahába (mida) matagál (durada)
llegir <i>v.</i>	bása (-um-, -hin)
lleï <i>n.</i>	batás
lleig <i>adj.</i>	pángit
llençol <i>n.</i>	kúmot
llengua <i>n.</i>	díla (cos humà) wíka (idioma)
llet <i>n.</i>	gátas
lletra <i>n.</i>	títik, létra
llevar-se <i>v.</i>	bángon (-um-)
llibre <i>n.</i>	aklát, libró
llibreta <i>n.</i>	kuwadérno
lliçó <i>n.</i>	liksyón, aralín
llit <i>n.</i>	káma, higaán
lloc <i>n.</i>	dáko, lugár
llogar <i>v.</i>	úpa (um-, -han) (prendre a lloguer) paúpa (mag-, -han) (donar a lloguer)
llum <i>n.</i>	liwánag (claror) ílaw (làmpada)
lluna <i>n.</i>	buwán
lluny <i>adv.</i>	maláyo
mà <i>n.</i>	kamáy
madur <i>adj.</i>	hinóg
mai <i>adv.</i>	hindí kailanmán
maig <i>n.</i>	máyo

malalt <i>adj.</i>	maysakit
malaltia <i>n.</i>	sakit, karamdáman
malament <i>adv.</i>	masamá
manera <i>n.</i>	paraán
mar <i>n.</i>	dáгат
març <i>n.</i>	márso
mare <i>n.</i>	nánay, ináy, iná, mamá [§ 2.4.1]
marit <i>n.</i>	asáwa [§ 2.4.1]
marró <i>adj./n.</i>	kúlay-kapé, kúlay-tsokoláte, kulay-kayumanggi
massa <i>adv.</i>	masyádo, lábis
matar <i>v.</i>	patáy (-um-, -in)
matí <i>n.</i>	umága
medicament <i>n.</i>	gamót
menjador <i>n.</i>	silíd-kainán
menjar <i>n.</i>	pagkáin
menjar <i>v.</i>	káin (-um-, -in)
mentida <i>n.</i>	kasinungalíngan
mercat <i>n.</i>	paléngke
mes <i>n.</i>	buwán
mestre <i>n.</i>	gúro, maéstro/a, títser
metge <i>n.</i>	manggagámot, doktor, médiko
meu <i>adj.</i>	ákin (prenominal) ko (postnominal) [§ 2.2.1.4]
migdia <i>n.</i>	tangháli
minut <i>n.</i>	minúto
mirar <i>v.</i>	tingín (-um-, -an [tingnán]) masíd (mag-, -an [masdán]) (observar)
molt <i>adj./pron.</i>	marámi
molt <i>adv.</i>	intensificador: [§ 2.3.4]
món <i>n.</i>	mundó, daigdíg
moneda <i>n.</i>	baryá
morir <i>v.</i>	patáy (ma- [mamatáy])
mort <i>adj.</i>	patáy
mort <i>n.</i>	kamatáyan (fem.)

mosca <i>n.</i>	lángaw
mosquit <i>n.</i>	lamók
moure <i>v.</i>	galáw (-um- / mang-, -in, i-) (canviar de posició) lípat (mag-, i-) (posar en un altre lloc)
muntanya <i>n.</i>	bundók
música <i>n.</i>	músika (art) tugtúgin (composició)
nas <i>n.</i>	ilóng
navegar <i>v.</i>	layág (mag-)
necessitar <i>v.</i>	kailángan (mang- [mangailángan], -in)
nedar <i>v.</i>	langóy (-um-, -in [u])
negre <i>adj./n.</i>	itím
néixer <i>v.</i>	anáak (ipang-)
nen / nena <i>n.</i>	báta (bátang laláki (masc.) / batang babáe (fem.)) sanggól (nadó)
net <i>adj.</i>	malínis
nét / néta <i>n.</i>	apó (apóng laláki (masc.) / apóng babáe (fem.)) [§ 2.4.1]
netejar <i>v.</i>	línis (mag-, -in)
nina <i>n.</i>	maníka
nít <i>n.</i>	gabí
no <i>adv.</i>	hindí, walá
noi / noia <i>n.</i>	báta (bátang laláki (masc.) / batang babáe (fem.))
nom <i>n.</i>	pangálan
nombre <i>n.</i>	bílang
nord <i>n.</i>	hilága, nóрте
nosaltres <i>pron.</i>	kamí (exclusiu) táyo (inclusiu) [§ 2.2.1.4]
nostre <i>adj.</i>	ámin (prenominal), námin (postnominal) (exclusiu) átin (prenominal), nátin (postnominal) (inclusiu) [§ 2.2.1.4]
nou <i>adj.</i>	bágo
nou <i>num.</i>	siyám
novembre <i>n.</i>	nobyémbre
núvol <i>n.</i>	úlap
obert <i>adj.</i>	bukás
oblidar <i>v.</i>	límot (-um-, -in [u])
obrir <i>v.</i>	bukás (mag-, i- / -an [buksán]) (tr.) (-um-) (pron.)

ocell <i>n.</i>	íbon
octubre <i>n.</i>	oktúbre
oest <i>n.</i>	kanlúran
oli <i>n.</i>	langís
olor <i>n.</i>	amóy
omplir <i>v.</i>	punó (-um- / mag-, in [u]) (ma-) (pron.)
on <i>adv.</i>	saán
on? <i>adv.</i>	nasaán? (Iloc) saán? (direcció)
oncle <i>n.</i>	tiyó (germà del pare/mare) [§ 2.4.1]
ordinador <i>n.</i>	ordenadór
orella <i>n.</i>	taínga
os <i>n.</i>	butó
ou <i>n.</i>	itlóg
pa <i>n.</i>	tinápáy
pagar <i>v.</i>	báyad (mag-, -an [bayáran])
país <i>n.</i>	báyan, bansá
pantalons <i>n.</i>	pantalón, salawál
panxa <i>n.</i>	tiyán sikmúra (estómac)
paper <i>n.</i>	papél
paraula <i>n.</i>	salitá
parc <i>n.</i>	párke, liwásan
pare <i>n.</i>	tátay, itáy, amá
paret <i>n.</i>	padér, dingdíng
parlar <i>v.</i>	salitá (mag-) úsap (mag-) (conversar)
passaport <i>n.</i>	pasapórte
passejar <i>v.</i>	lákad (-um-) (mag- [maglakád]) (a peu)
patata <i>n.</i>	patátas
pati <i>n.</i>	pátyo, palarúan (d'escola)
pau <i>n.</i>	kapayapáan
pedra <i>n.</i>	bató
pegar <i>v.</i>	dágok (mang-, -an [u])
peix <i>n.</i>	isdá
pel·lícula <i>n.</i>	pelikulá

pell <i>n.</i>	balát
pensar <i>v.</i>	ísip (mag-/ -um-, -in)
pentinar <i>v.</i>	sukláy (mag-, -in)
per què?	bákit?
perdó!	pakiráan po! (permís per passar) mawaláng gálang po! (permís per interrompre) paumanhín po! (per sortir d'un grup de conversa) patáwad po! (per haver causat un mal físic o moral)
perdre <i>v.</i>	walá (ma- / -an) (deixar de tenir) tálo (ma-) (no guanyar, ser vençut)
perdre's <i>v.</i>	ligáw (ma-)
perquè <i>conj.</i>	dáhil (causal) pára, úpang (final)
persona <i>n.</i>	táo
petit <i>adj.</i>	maliít
peu <i>n.</i>	paá
pilota <i>n.</i>	bóla
pinta <i>n.</i>	sukláy
pintar <i>v.</i>	pintá (mag-, -han) (parets) (-um-, i-) (quadres)
pis <i>n.</i>	palapág (planta) apártment (habitatge)
piscina <i>n.</i>	swimming-pool, lánquyan
pissarra <i>n.</i>	pisára
pit <i>n.</i>	dibdíb
pits <i>n.</i>	súso
plaçà <i>n.</i>	plása
planta <i>n.</i>	haláman
plat <i>n.</i>	pinggán, pláto
plàtan <i>n.</i>	ságing
platja <i>n.</i>	tabíng-dagat, apláya, beach
ple <i>adj.</i>	punó
plorar <i>v.</i>	iyák (um-)
ploure <i>v.</i>	ulán (um-)
pluja <i>n.</i>	ulán
poble <i>n.</i>	náyon
pobre <i>adj.</i>	madalítá

poc <i>adj./pron.</i>	káunti
poc <i>adv.</i>	desintensificador: [§ 2.3.4]
poder <i>v.</i>	maári, puwéde
poema <i>n.</i>	tulá
policia <i>n.</i>	pulís
pollastre <i>n.</i>	manók
pont <i>n.</i>	tuláy
por <i>n.</i>	tákot
porc <i>n.</i>	báboy
porta <i>n.</i>	pintó
portar <i>v.</i>	dalá (mag-, -hin [dahlín]) (una cosa a un lloc) suót (mag-, i-) (roba, etc. a sobre)
posar <i>v.</i>	lagáy (mag-, i-, -an [lagyán])
posar-se al llit <i>v.</i>	túlog (ma-)
potser <i>adv.</i>	baká
preguntar <i>v.</i>	tanóng (mag-, -in [u], i-)
preu <i>n.</i>	halagá
prim <i>adj.</i>	payát
primavera <i>n.</i>	tagсібóл
problema <i>n.</i>	probléma, súliranin
prohibir <i>v.</i>	báwal (mag-, i-, -an)
prop <i>adv./prep.</i>	malápit (sa)
propietari <i>n.</i>	may-ári
pujar <i>v.</i>	akyát (um-, -in) (intr.) (mag-, i-) (tr.)
quadrat <i>adj.</i>	parisukát, kuwadrádo
quan <i>conj.</i>	nang (passat) kung (hipotètic) kapág (futur)
quan? <i>adv.</i>	kailán?
quant? <i>adj./pron.</i>	gaáno? (quantitat o grau) magkáno? (cost) ilán? (pl.)
quatre <i>num.</i>	ápat
què? <i>pron.</i>	anó?
qui? <i>pron.</i>	síno?
quin? <i>adj./pron.</i>	anó? (tria no restringida) alín? (tria restringida) síno? (humà)
ràdio <i>n.</i>	rádyo

rata <i>n.</i>	dagá
rebre <i>v.</i>	tanggáp (-um-, -in)
recordar <i>v.</i>	tandá (mag-, -an)
refusar <i>v.</i>	tanggí (-um-, -han)
religió <i>n.</i>	relihiyón
rellotge <i>n.</i>	relós, orasán
rentar <i>v.</i>	húgas (mag-, -an) labá (mag-, -hán [labhán]) (roba)
resar <i>v.</i>	dasál (mag-, -in, i-)
respectar <i>v.</i>	gálang (-um-, i-)
respondre <i>v.</i>	sagót (-um-, -in [u])
restar <i>v.</i>	báwas (mag-, i-) (sostreure)
ric <i>adj.</i>	mayáman
riu <i>n.</i>	ílog
riure <i>v.</i>	táwa (-um-)
rodó <i>adj.</i>	mabílog
sa <i>adj.</i>	malusóg (que té bona salut) nakakalusóg (que causa bona salut)
sabata <i>n.</i>	sapátos
saber <i>v.</i>	maláman
saber greu <i>v.</i>	damdám (mag-, -in), sísi (mag-)
sabó <i>n.</i>	sabón
sal <i>n.</i>	asín
salat <i>adj.</i>	maálat
saltar <i>v.</i>	lundág (-um-, -in) (cap amunt o per sobre) talón (-um-, -in [u]) (cap avall)
saludar <i>v.</i>	báti (-um-, -in)
salut <i>n.</i>	kalusúgan
sang <i>n.</i>	dugó
sempre <i>adv.</i>	paráti, palági
sentir <i>v.</i>	diníg (ma-) (oir) damdám (maka-) (tenir sensacions)
senyor <i>n.</i>	Ginoó
senyora <i>n.</i>	Gínang
set <i>n.</i>	úhaw
set <i>num.</i>	pitó

setembre <i>n.</i>	setyembre
setmana <i>n.</i>	linggó
seu <i>adj.</i>	kaniyá (prenominal), niyá (postnominal) (d'ell) kanilá (prenominal), nilá (postnominal) (d'ells) [§ 2.2.1.4]
seure <i>v.</i>	upó (um- / ma-)
sí <i>adv.</i>	óo, ópo (formal)
si us plau!	kung maaári sana!, nga, pakí- [§ 2.3.6]
sis <i>num.</i>	ánim
sobre <i>prep./adv.</i>	sa ibábaw
sofà <i>n.</i>	sopá
sol <i>adj.</i>	mag-isá (estar sol) tángi (únic)
sol <i>n.</i>	áraw
solter <i>adj.</i>	bináta (home) dalága (dona)
somniar <i>v.</i>	pangárap (ma-, -in)
somriure <i>v.</i>	ngití (-um-)
son <i>n.</i>	antók (ganes de dormir)
sopar <i>n.</i>	hapúnan
sopar <i>v.</i>	hapúnan (mag-)
soroll <i>n.</i>	íngay
sorra <i>n.</i>	buhángin
sortida <i>n.</i>	labásan (lloc per on sortir)
sortir <i>v.</i>	labás (-um-)
sostre <i>n.</i>	kísame
sota <i>prep./adv.</i>	sa ilálim
sou <i>n.</i>	sáhod, suwélido
sucre <i>n.</i>	asúkal
sud <i>n.</i>	tímog
sumar <i>v.</i>	dagdág (mag-, i-, -an)
tallar <i>v.</i>	pútol (-um-, -in [u], -an [u])
tancar <i>v.</i>	sará (mag-, -hán [sarhán], i-) (tr.) (-um-) (pron.) súsi (-an) (amb clau)
tard <i>adv.</i>	hulí
tarda <i>n.</i>	hápon

tardor <i>n.</i>	tag-ulan, taglagás
taronja <i>n.</i>	dalandán
taula <i>n.</i>	mésa
te <i>n.</i>	tša
telèfon <i>n.</i>	telèpono
televisió <i>n.</i>	telebísyon
temps <i>n.</i>	panahón
tenir <i>v.</i>	may [§ 2.3.3]
terra <i>n.</i>	lúpa (matèria) mundó, daigdíg (món)
teu <i>adj.</i>	iyó (prenominal), mo (postnominal) [§ 2.2.1.4]
teulada <i>n.</i>	bubóng
tia <i>n.</i>	tiyá (germana del pare/mare) [§ 2.4.1]
tisores <i>n.</i>	guntíng
tocar <i>v.</i>	hípo (-um-, -in [u]) sáyad (-um-) (estar en contacte) tugtóg (-um-, -in [u]) (música)
tomàquet <i>n.</i>	kamátis
tornar <i>v.</i>	balík (-um-) (intr.) (mag-, i-) (tr.)
tou <i>adj.</i>	malambót
traduir <i>v.</i>	sálin (mag-, i-)
travessar <i>v.</i>	tawíd (-um-, -in [tawirín])
treballar <i>v.</i>	gawá (-um-, -in), trabáho (mag-, -hin [u])
tren <i>n.</i>	tren
trencar <i>v.</i>	síra (-um-, -in) básag (maka-, ma-) (en peces: vidre...)
tres <i>num.</i>	tatló
treure <i>v.</i>	alís (mag-, -in) (d'un lloc) labás (mag-, i-) (d'un contenidor)
trist <i>adj.</i>	malungkót
trobar <i>v.</i>	kíta (ma-) (coincidir dues persones) púlot (maka-, ma-) (una cosa)
trucar <i>v.</i>	katók (-um-, -in [u]) (a la porta) táwag (-um-, -in) (per telèfon)
tu <i>pron.</i>	ka, ikáw [§ 2.2.1.4]
tutor <i>n.</i>	maéstro/a, gúro, tiyútor
u, un <i>num.</i>	isá
ull <i>n.</i>	matá
ungla <i>n.</i>	kukó

vaca <i>n.</i>	báka
vacances <i>n.</i>	bakasyón
vaixell <i>n.</i>	barkó, bangká (petit)
veí <i>n.</i>	kápit-báhay
vell <i>adj.</i>	lúma (cosa) matandá (persona)
vendre <i>v.</i>	bilí (mag-, ipag-) tindá (mag-, i-) (en una botiga)
venir <i>v.</i>	paríto (-um-)
vent <i>n.</i>	hángin, símoy
verd <i>adj./n.</i>	bérde, luntí
verdura <i>n.</i>	gúluy
vergonya <i>n.</i>	hiyá
veritat <i>n.</i>	katotohánan
vermell <i>adj./n.</i>	pulá
vespre <i>n.</i>	gabí
vestir <i>v.</i>	bíhis (mag-, -an)
vestit <i>n.</i>	damít, bestído, báro
veure <i>v.</i>	kíta (maka-, ma-)
vi <i>n.</i>	álak
viatjar <i>v.</i>	laktáy (mag-, -in)
vida <i>n.</i>	búhay
vídeo <i>n.</i>	bídeo
viu <i>adj.</i>	buháy
viure <i>v.</i>	búhay (ma-) tirá (-um-) (habitar)
volar <i>v.</i>	lipád (-um-, -in [liparín])
voler <i>v.</i>	gustó (-um-, -hin)
vosaltres <i>pron.</i>	kayó [§ 2.2.1.4]
vostre <i>adj.</i>	inyó (prenominal), ninyó (postnominal) [§ 2.2.1.4]
vuít <i>num.</i>	waló
xai <i>n.</i>	kordéro

4.2. TAGAL - CATALÀ

abó	cendra
abogádo	advocat
abót	agafar (una cosa que és lluny) (um-, -in [u])
abril	abril
abwélo/a	avi / àvia [2.4.1]
ákin	meu [§ 2.2.1.4]
aklát	llibre
akó	jo [§ 2.2.1.4]
akyát	pujar (intr.) (um-, -in) (tr.) (mag-, i-)
adyós!	adéu!
agáhan	esmorzar
agósto	agost
álak	vi, beguda alcohòlica
alín?	quin? (tria restringida)
alís	treure, buidar (mag-, -in) anar-se'n (um-)
almusál	esmorzar (n.) esmorzar (v.) (mag-)
alpómbra	catifa
amá	pare
ámin	nostre (exclusiu) [§ 2.2.1.4]
amóy	olor
anáak	fill (anáak na laláki), filla (anáak na babáe) (n.) [§ 2.4.1] néixer (v.) (ipang-)
ánim	sis
anó?	què?, quin? (tria no restringida)
antók	son (ganes de dormir)
anyáya	convidar (mag-, -han)
angkán	família, llinatge
aparadór	armari
apártment	pis (habitatge)
ápat	quatre
apelyído	cognom
apláya	platja

apó	nét (apóng laláki), néta (apóng babáe) [§ 2.4.1]
apóy	foc
áral	estudiar (mag-, -in)
aralang-báhay	deures
aralín	llicó
áraw	dia sol (n.)
arína	farina
ása	esperar, desitjar (um-, -han)
asáwa	marit esposa [§ 2.4.1]
asín	sal
áso	gos
asó	fum
asúkal	sucre
asúl	blau
átin	nostre (inclusiu) [§ 2.2.1.4]
áway	discutir amb algú, barallar-se (mag-)
áwit	cançó (n.) cantar (v.) (um-, -in)
áwto	cotxe
áyaw	no agradar (um-)
babá	baixar (moviment físic) (-um-, -in)
bába	abaixar (mag-, i-) abaixar-se (-um-)
babáe	dona, femella
báboy	porc
baká	potser
báka	vaca
bákal	ferro
bakasyón	vacances
bákit?	per què?
bágay	cosa (objecte)
bágo	nou (adj.) abans, recentment (adv./prep., amb infinitiu) canviar, (fer) esdevenir diferent (v.) (mag- / -um-, -hin [u])
báhay	casa
balát	pell

balbás	barba
balík	tornar (intr.) (-um-) (tr.) (mag-, i-)
balíkat	espatlla
balkón	balcó
bansá	país
banyága	estranger
bangká	vaixell (petit)
bángon	aixecar (tr.) (mag-, i-) aixecar-se, llevar-se (-um-)
barkó	vaixell
báro	vestit
baryá	moneda
báryo	barri
bása	llegir (-um-, -hin)
básag	trencar en peces (vidre...) (maka-, ma-)
báso	got
basyó	buit
báta	jove (adj.) nen, noi (bátang laláki), nena, noia (bátang babáe) (n.)
batás	lleï
báti	saludar (-um-, -in)
bató	pedra
báwal	prohibir (mag-, i-, -an)
báwas	restar (sostreure) (mag-, i-)
báyad	pagar (mag-, -an [bayáran])
báyan	país
beach	platja
bérde	verd
bibíg	boca
bídeo	vídeo
bigás	arròs (cru)
bigáy	donar (mag-, -an [bigyán], i-)
bíhis	vestir (mag-, -an)

bílang	nombre, xifra (n.) comptar (intr.) (-um-), (tr.) (mag- [magbiláng], -in) (v.)
bilí	vendre (mag-, ipag-) comprar (-um-, -hin) [bilhín]
bilyéte	bitllet
bináta	home solter
bintána	finestra
bintí	cama
bísig	braç
bisikléta	bicicleta
bituín	estrella
biyéernes	divendres
blúsa	brusa
bóla	pilota
bólpen	bolígraf
bráso	braç
bubóng	teulada
bukás	obert (adj.) obrir (tr.) (mag-, i- / -an [buksán]), (pron.) (-um-) (v.)
búkas	demà
búkid	camp
bugháw	blau
buhángin	sorra
buháy	viu
búhay	vida (n.) viure, ser viu (v.) (ma-)
buhók	cabell
bulaklák	flor
bulsá	butxaca
bundók	muntanya
búnga	fruit, fruita
burá	esborrar (mag-, -hin)
bus	autobús
butó	os
buwán	lluna mes

ka	tu [§ 2.2.1.4]
káarawan	aniversari
kabáyo	cavall
kaeskuwéla	company d'escola
kagáya	com, de la mateixa manera
kahápon	ahir
kahón	calaix
káhoy	fusta
kaibígan	amic
kailán?	quan?
kailángan	necessitar (mang- [mangailángan], -in)
káin	menjar (-um-, -in)
kalán	cuina (aparell)
kalkulá	calcular (-um-, -hin)
kaliwá	esquerre
kalungkútan	dolor (anímic)
kalusúgan	salut
kálye	carrer
káma	llit
kamatáyan	mort (fem.)
kamátis	tomàquet
kamáy	mà
kamí	nosaltres (exclusiu) [§ 2.2.1.4]
kamísa	camisa
kánan	dret (no esquerre)
kanilá	seu (d'ells) [§ 2.2.1.4]
kánin	arròs (cuit)
kaniyá	seu (d'ell) [§ 2.2.1.4]
kanlúran	oest
kantá	cançó
kapág	quan (futur)
kapáris	igual
kapatíd	germà (kapatíd na laláki), germana (kapatíd na babáe) [§ 2.4.1]

kapayapáan	pau
kapé	café
kápit-báhay	veí
karamdáman	malaltia
karapatán (mga...)	drets (n.)
kárne	carn
kasádo	casat
kasál	casament
kasáma	company (de feina)
kasilyas	lavabo (habitació)
kasinungalingan	mentida
kasulatán	documents
kasundúan	contracte
katawán	cos
katók	trucar (a la porta) (-um-, -in [u])
katotohánan	veritat
katúlad	com, de la mateixa manera
káunti	poc (adj./pron.)
kayó	vosaltres [§ 2.2.1.4]
kéndi	caramel
késo	formatge
kilála	conèixer (magka-, ma-)
kiníg	escoltar (ma-)
kirót	dolor, punxada
kísame	sostre
kíta	veure (maka-, ma-) trobar-se (dues persones) (ma-)
kíta	guanyar (un sou) (-um-, in)
ko	meu [§ 2.2.1.4]
koného	conill
kontráta	contracte
kordéro	xai
kótse	cotxe
kukó	ungla

kúlang	faltar (mag-)
kúlay	color
kúlay-kapé	marró
kúlay-kayumanggi	marró
kúlay-tsokoláte	marró
kúmot	llençol
kumustá ka?	com estàs?
kumustá?	com? (qualitat)
kung	quan (hipotètic)
kung maaári sána!	si us plau!
kusína	cuina (habitació)
kusinílya	cuina de gas
kutsára	cullera
kutsaríta	cullereta
kutsílyo	ganivet
kuwadérno	llibreta
kuwadrádo	quadrat
kuwárta	diners
kuwárto	habitació
kuwénto	conte (n.) explicar, narrar (v.) (mag-, i-)
daán	carretera, camí
dáko	lloc
dagá	rata
dágat	mar
dagdág	sumar (mag-, i-, -an)
dágok	pegar (mang-, -an [u])
dáhil	perquè (causal)
dáhon	fulla
daigdíg	món
dalá	portar (una cosa a un lloc) (mag-, -hin [dalhín])
dalága	dona soltera
dalandán	taronja
dalawá	dos

dalíri	dit
damdám	sentir, tenir sensacions (maka-), saber greu (mag-, -in)
damít	vestit
damó	herba
dasál	resar (mag-, -in, i-)
dáti	abans, fa temps
datíng	arribar (-um-, -an [datnán])
dáyo	emigrar (-um-)
dibdíb	pit
digmá	guerra
díla	llengua (part del cos)
diláw	groc
diníg	oir, sentir (ma-)
dingdíng	paret
direksyón	adreça
direktór	director
disyembre	desembre
dító	aquí (proper al parlant) [§ 2.2.1.5]
diyán	aquí (proper a l'oient) [§ 2.2.1.5]
diyáryo	diari (n.)
doktór	metge
doón	allà [§ 2.2.1.5]
dugó	sang
dukuménto	document
dúlse	dolç
durungawán	finestra
dútsa	dutxa
edád	edat
enéro	gener
eropláno	avió
eskuwelahán	escola
européo	europèu
gaáno?	quant? (quantitat o grau)

gabí	vespre, nit
gálang	respectar (-um-, i-)
galáw	moure, canviar de posició (-um- / mang-, -in, i-)
galít	enfadat
gamót	medicament (n.) curar (v.) (-um-, -in [u])
ganitó	així
gasolína	benzina
gátas	llet
gawá	fer, treballar (-um- / -in [gawín])
Gínang	senyora
gináw	fred (n.)
Ginoó	senyor
gisíng	despertar-se (-um- [gumising])
giyéra	guerra
grípo	aixeta
gúhit	dibuixar (-um-, i-)
gúlang	edat
gúlay	verdura
guntíng	tisores
gúro	mestre, tutor
gustó	agradar, voler (-um-, -hin)
gútom	gana
gwápo/a	bonic (persones)
hagdán	escala
halagá	preu
haláman	planta
hánap	buscar (-um-, -in)
hanapbúhay	feina (professió)
handáan	festa (amb menjar)
hanggánan	frontera
hángin	aire, vent
hápon	tarda
hapúnan	sopar (n.) sopar (v.) (mag-)

háwak	agafar, tenir agafat (-um-, -an)
háyop	animal
higaán	llit
híhip	bufar (um-)
hilága	nord
himpapawíd	aire, espai atmosfèric
himpílan	estació (de tren...)
hindí	no
hindí kailanmán	mai
hinóg	madur
hintáy	esperar, restar en un lloc (mag-, -in)
hingí	demanar (-um-, -in)
hípo	tocar (-um-, -in [u])
híta	cuixa
hiyá	vergonya
hiyáw	cridar, parlar fort (-um-)
hoy!	hola!
hubád	despullar-se (mag-)
húgas	rentar (excepte roba) (mag-, -an)
hulí	tard
húli	agafar, atrapar (-um-, hin)
húlog	caure (ma-)
húlyo	juliol
húnyo	juny
huwád	fals (imitació)
huwébes	dijous
ibá	diferent
íbig	estimar (um-, -in) (entre la parella, al principi)
íbon	ocell
ikáv	tu [§ 2.2.1.4]
ilán?	quant? (plural)
ílaw	làmpada, llum
ílog	riu

ilóng	nas
impók	estalviar diners (mag-, -in [u])
iná	mare [§ 2.4.1]
inahíng manók	gallina
ináy	mare [§ 2.4.1]
íníp	cansat, avorrit
ínit	calor (n.) escalfar (v.) (mag-, -in), escalfar-se (um-), cremar, ser calent (ma-)
inóm	beguda (no alcohòlica) (n.) beure (v.) (um-, -ín [u])
intindí	entendre (ma-, -han)
inyó	vostre [§ 2.2.1.4]
íngay	soroll
ípon	estalviar (mag-, - in [u])
isá	u, un (num.)
isdá	peix
ísip	pensar (mag- / -um-, -in)
istasyón	estació (de tren...)
itáy	pare [2.4.1]
itím	negre
itlóg	ou
itó	aquest (proper al parlant) això (proper al parlant) [§ 2.2.1.5]
íwan	deixar (en un lloc) (mag-, -an)
iyák	plorar (um-)
iyán	aquest (proper a l'oient) això (proper a l'oient) [§ 2.2.1.5]
iyó	teu [§ 2.2.1.4]
iyón	aquell allò [§ 2.2.1.5]
labá	rentar roba (mag-, -hán [labhán])
labábo	lavabo (habitació)
labás	sortir (-um-) treure (mag-, i-) (d'un contenidor)
labásan	sortida (lloc per on sortir)
lábis	massa molt [§ 2.3.4]
lákad	caminar, passejar (mag- [maglakád] / -um-)
lakbáy	viatjar (mag-, -in)

lagáy	posar (mag-, i-, -an [lagyán])
lagnát	febre
lalagyán	armari (ng damit: per a roba; ng plato: per a plats)
laláki	home, mascle
lalamúnan	coll, gola
lamíg	fred (n.)
lamók	mosquit
lángaw	mosca
langgám	formiga
langís	oli
lángit	cel
langóy	nedar (-um-, -in [u])
lánguyan	piscina
lápís	llapis
laráwan	fotografia
laró	joc (diversió) (n.) jugar (diversió) (mag-) (v.)
laruán	joguina
layág	navegar (mag-)
leksiyón	deures (de l'escola)
leég	coll
létra	lletra
libró	llibre
likód	esquena
liksyón	lliçó
ligáw	perdre's (ma-)
ligáya	felicitat
líham	carta
limá	cinc
límot	oblidar (-um-, -in [u])
línis	netejar (mag-, -in)
linggó	setmana diumenge
lipád	volar (-um-, -in [liparín])
lípat	moure, posar en un altre lloc (mag-, i-)

liwánag	llum, claror
liwásan	parc
lóla	àvia [2.4.1]
lólo	avi [2.4.1]
lugár	lloc
lúma	vell (coses)
lundág	saltar (cap amunt o per sobre) (-um-, -in)
lúnes	dilluns
lunsód	ciutat
luntí	verd
lúpa	terra (matèria)
lúto	cuinar (mag-, -in [u], i-)
maága	aviat, d'hora
maálat	salat
maári	poder (v.)
mabába	baix
mabaít	bo (caràcter)
mabílog	rodó
mabúti	bo (condició o qualitat)
makítid	estret
madalí	fàcil
madalítá	pobre
madilím	fosc (color)
maéstro/a	mestre, tutor
mag-aarál	alumne
magalíng	bé
magandá	bonic
magandáng áraw!	bon dia!
magandáng gabí!	bona nit!
magandáng hápon!	bona tarda!
magkáno?	quant? (cost)
magináw	fred (adj.)
mag-isá	estar sol

mahába	llarg (mida)
mahál	car (adj.) estimar (mag-, -in)
mahírap	difícil, dur
maiklí	curt
mainít	calent
maís	blat de moro
malakí	gran
malábo	fosc, poc comprensible
malakás	fort
maláman	saber
malambót	tou
malamíg	fred (adj.)
malápad	ample
malápit (sa)	prop (de)
maláyo	lluny
malí	incorrecte, fals
maligáya	content, feliç
maligáyang batí!	felicitats!
maliít	petit
malínis	net
maliwánag	clar
malungkót	trist
malusóg	sa (que té bona salut)
mamá	mare [§ 2.4.1]
mamayá	aviat, d'aquí a poc temps
mánananggol	advocat
maného	conduir (un vehicle) (mag-, -in [u])
maníka	nina
manók	pollastre
manggagámot	metge
marámi	molt (adj./pron.)
márso	març
mártes	dimarts

marumí	brut
masamá	dolent (adj.) malament (adv.)
masaráp	bo (de gust)
masayá	content, feliç
masíd	mirar, observar (mag-, -an [masdán])
masyádo	massa
matá	ull
mataás	alt (coses)
matabá	gras
matagál	llarg (durada)
matalíno	intel·ligent
matamís	dolç
matandá	vell, ancià (persones) (adj.)
matangkád	alt (persones)
matigás	dur (consistència)
matindí	fort, intens
matuwíd	dret, recte, vertical
mawaláng gálang po!	perdó! (permís per interrompre)
may	haver-hi, tenir [§ 2.3.3]
mayáman	ric
may-ári	propietari
máyo	maig
maysakít	malalt
médiko	metge
meryénda	berenar (n.) berenar (v.) (mag-)
mésa	taula
minúto	minut
miyérkoles	dimecres
mo	teu [§ 2.2.1.4]
mukhá	cara
múndo	món
munisípyo	ajuntament
múra	barat

músika	música (art)
nakakalusóg	sa, que causa bona salut
námin	nostre (exclusiu) [§ 2.2.1.4]
nánay	mare [§ 2.4.1]
nang	quan (passat)
náog	baixar (moviment físic) (ma-)
nása	ganes
nasaán?	on? (lloc)
nátin	nostre (inclusiu) [§ 2.2.1.4]
náyon	poble
nilá	seu (d'ells) [§ 2.2.1.4]
ninyó	vostre [§ 2.2.1.4]
niyá	seu (d'ell) [§ 2.2.1.4]
nobyembre	novembre
nórte	nord
número	número, xifra
nga	si us plau [§ 2.3.6]
ngayón	ara
ngayóng	avui
ngípin	dent
ngítí	somriure (-um-)
oktúbre	octubre
óo	sí
oo na!	d'acord!
ópo	sí (formal)
óras	hora
orasán	rellotge
ordenadór	ordinador
ospitál	hospital
paá	peu
paálam na po!	adéu!
paáno?	com? (manera)
paaralán	escola

pababá	avall
pakasál	casar-se (mag-)
pakiráan po!	perdó! (permís per passar)
pakíta	ensenyar, mostrar (mag-, i-, -an [pakitáan])
padalá	enviar (mag-, han- [padalhán], i-)
padér	paret
págamutan	hospital
pagkáin	menjar
pagkaraán	després
pagkatápos	després (amb infinitiu)
pagód	cansat, exhaust
págod	cansar-se (ma-)
páhayagan	diari (n.)
pahintúlot	deixar, permetre (mag-, i-, -an [u])
pahingá	descansar (mag-)
pahirám	deixar, prestar (mag-, -in)
palági	sempre
palapág	pis (planta d'un edifici)
palarúan	pati (d'escola)
pálda	faldilla
paléngke	mercat
palígo	bany (acció)
paligwánag	explicar, fer clar (mag-, i-)
palít	canviar (una cosa per una altra) (mag-, -an, i-)
pamílya	família
paminggálan	armari (per a plats...)
panabihan	armari (per a roba)
panahón	temps estació, període de temps
paniwála	creure (que una cosa és certa) (m-, -an)
pantalón	pantalons
pangálan	nom
pangárap	somniar (ma-, -in)
pángit	lleig

papél	paper
pára	perquè (final)
paraán	manera
paráti	sempre
párke	parc
parého	igual
parisukát	quadrat
paríto	venir (-um-)
párti	festa
pasapóрте	passaport
pások	entrar (intr.) (-um-, -in [u]) (tr.) (mag-, i-)
pasukán	entrada (lloc)
pataás	amunt
patátas	patata
patáwad po!	perdó! (per haver causat un mal físic o moral)
patáy	mort (adj.) matar; apagar (-um-, -in) morir (m- [matáy])
pátyo	pati
paumanhín po!	perdó! (per sortir d'un grup de conversa)
paúpa	llogar (donar a lloguer) (mag-, -han)
payát	prim
pebréro	febrer
pelikulá	pel·lícula
péra	diners
pínsan	cosí (pínsag laláki), cosina (pínsang babáe) [§ 2.4.1]
pintá	pintar (mag-, -han) (parets) (-um-, i-) (quadres)
pintó	porta
pintúan	entrada (lloc)
pinggán	plat
pisára	pissarra
pistá	festa
pitó	set (num.)
plása	plaça
pláto	plat

probléma	problema
prútas	fruita
pulá	vermell
pulís	policia
puló	illa
púlot	trobar (una cosa) (maka-, ma-)
punó	ple (adj.) omplir (tr.) (-um- / mag-, in [u]) (pron.) (ma-)
púno	arbre
púno	cap (que mana)
puntá	anar (-um- / mag-)
punungkáhoy	arbre
púsa	gat
púso	cor
putí	blanc
pútol	tallar (-um-, -in [u], -an [u])
puwéde	poder (v.)
puwít	cul
rádyo	ràdio
relihiyón	religió
relós	rellotge
resíbo	factura
retrato	fotografia
sa haráp	davant
sa ibábaw	sobre
sa ilálim	sota
sa labás	fora
sa likód	darrere
sa loób	dins
saán	on
saán?	on? (direcció)
sábado	dissabte
sábi	dir (mag-, -hin)
sabón	sabó

saká na	després, més tard
sakít	malaltia, dolor (físic)
ságing	plàtan
sagót	respondre (-um-, -in [u])
sáhod	sou
salámat!	gràcies!
salapí	diners
salawál	pantalons
sálin	traduir (mag-, i-)
salítá	paraula (n.) parlar (v.) (mag-)
sáma	acompanyar (mag-, i-)
sampalatáya	creure (tenir fe) (-um-)
sampú	deu (num.)
sanggól	nadó
sapátos	sabata
sará	tancar (tr.) (mag-, -hán [sarhán], i-) (pron.) (-um-)
sáya	faldilla llarga
sáyad	tocar, estar en contacte (-um-)
sayáw	ball (n.) ballar (v.) (-um- / mag-)
seremónya	cerimònia
setyémbre	setembre
sikmúra	estómac, panxa
sigáw	cridar, fer crits (-um-)
silá	ells [§ 2.2.1.4]
silángan	est
silíd	habitació
silíd-aralán	aula
silíd-kainán	menjador
silya	cadira
simbáhan	església
símoy	vent
sínat	febre lleugera
sindí	encendre, il·luminar-se (intr.) (-um-) (tr.) (mag-, -han, i-)

síne	cinema
síno?	qui? quin? (humà)
síra	trencar (-um-, -in)
sísi	saber greu (mag-)
siyá	ell [§ 2.2.1.4]
siyám	nou (num.)
siyudád	ciutat
sopá	sofà
sukláy	pinta (n.) pentinar (v.) (mag-, -in)
sugál	joc (arriscant diners) (n.) jugar (arriscant diners) (v.) (mag-)
súlat	carta (n.) escriure (lletres, paraules) (-um-), redactar (mag- [magsulát], -in, i-) (v.)
súliranin	problema
súmmmer	estiu
sunód	creure, obeir (-um-, -in [sundín])
súnog	foc, incendi (n.) cremar (v.) (tr.) (-um-, -in [u]), (pron.) (ma-)
suót	portar roba, etc. a sobre (mag-, i-)
súsi	clau (per obrir) (n.) tancar (amb clau) (v.) (-an)
súso	pits
suwéldo	sou
swéter	jersei
swimming-pool	piscina
tabí	costat
tabí	guardar (mag-, i-)
tabíng-dagat	platja
takbó	córrer (-um-)
takíp	cobrir (mag-, -an [takpán])
tákot	por
taga Európa	europèu
tagál	durar (-um-)
tagapamahála	director
tag-áraw	estiu
taggináw	hivern

tagilíran	costat
tag-inít	estiu
taglagás	tardor
taglamíg	hivern
tágo	guardar, amagar (mag-, i-)
tagсібól	primavera
tag-ulán	tardor
tahánan	casa, llar
tahí	cosir (-um- / mang- [manahí], -in)
tahímik	callar (-um-)
taínga	orella
tála	estrella
talaorasán	horari
tálo	guanyar, vèncer (-um-, -in [u]) perdre, ser vençut (ma-)
tálo	discutir (d'alguna cosa) (mag-)
talón	saltar (cap avall) (-um-, -in)
táma	cert, correcte
tandá	recordar (mag-, -an)
tanóng	preguntar (mag-, -in [u], i-)
tanggáp	rebre, acceptar (-um-, -in)
tanggí	refusar (-um-, -han)
tangháli	migdia (n.) dinar (v.) (mang- [manangháli])
tanghalían	dinar (n.)
tángi	sol, únic
táo	persona
taón	any
tápos	acabar (-in [u])
tátay	pare
tatló	tres
táwa	riure (-um-)
táwag	cridar (algú) trucar (per telèfon) (-um-, -in)
tawíd	travessar (-um-, -in [tawirín])
tayó	construir (mag-, i-)

táyo	nosaltres (inclusiu) [§ 2.2.1.4]
telebísyon	televisió
telépono	telèfon
tíket	bitllet
tímog	sud
tinápay	pa
tindá	vendre (mag-, i-) (en una botiga)
tindáhan	botiga
tinidór	forquilla
tingín	mirar (-um-, -an [tingnán])
tirá	habitar (-um-)
tiráhan	adreça
tísa	guix
títik	lletra
títser	mestre
tiyá	tia (germana del pare/mare) [§ 2.4.1]
tiyán	estómac, panxa
tiyó	oncle (germà del pare/mare) [§ 2.4.1]
tiyútor	tutor
totoó	cert
trabáho	feina (n.) treballar (v.) (mag-, -hin [u])
trak	camió
tren	tren
tsa	te (n.)
túbig	aigua
tugtóg	tocar música (-um-, -in [u])
tugtúgin	música (composició)
túhod	genoll
tulá	poema
tuláy	pont
túlog	dormir, posar-se al llit (-um- / ma-)
túlong	ajudar (-um-, -an [u])
túro	ensenyar (coneixements) (mag-, i-)

túto	aprendre (ma-)
úbod	molt (adv.) [§ 2.3.4]
úhaw	set (n.)
ulán	pluja (n.) ploure (v.) (um-)
úlap	boira, núvol
úlo	cap (part del cos)
umága	matí
umpisá	començar (mag-, -han)
unáwa	entendre (um-, -in)
úpa	llogar (prendre a lloguer) (um-, -han)
úpang	perquè (final)
upó	seure (um- / ma-)
upuán	cadira
úsap	parlar, conversar (mag-)
úsok	fum
wakás	acabar (mag-, -an)
walá	no
walá	perdre, deixar de tenir (ma- / -an)
waláng anumán!	de res!
waláng lamán	buit
waló	vuit
wíka	llengua, idioma
yákap	abraçar (-um-, -in)
yapós	abraçar (-um-, -in [u])
yéso	guix

5. BIBLIOGRAFIA

- ASPILLERA, PARALUMAN S. (1993): *Basic Tagalog*. Tòquio: Charles E. Tuttle Company.
- BICKFORD, SAM i ANGELIKA BICKFORD (1985): *Pilipino - English / English - Pilipino Dictionary*. Nova York: Hippocrene Books, 2001.
- CAMPBELL, GEORGE L. (1995): *Concise Compendium of the World's Languages*. Londres: Routledge.
- CONSTANTINO, ERNESTO A. (s. d.): "Current Topics in Philippine Linguistics" [http://www.geocities.com/CollegePark/Field/4260/book/papers_current.html]
- HABAL PERNECITA, MARIA LOBBIE (2003): *Diccionari català-filipí / filipí-català*. Barcelona: Ediciones Rondas.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1999): *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2003): "Modificació dels noms dels temps verbals", *Documents de la Secció Filològica, IV*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans (p. 21-24)
- MALHERBE, MICHEL (1995): *Les langues de l'humanité*. París: Robert Laffont.
- MORAL, RAFAEL DEL (2002): *Lenguas del mundo*. Madrid: Espasa.
- POTTIER, MARINA (1999): *Parlons Tagalog*. París: L'Harmattan.
- RAMOS, TERESITA V. (1971): *Tagalog Dictionary*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- SCHACHTER, PAUL (1987): "Tagalog", a B. Comrie (ed.): *The Major Languages of East and South-East Asia*. Londres: Routledge (p. 208-230).
- SCHACHTER, PAUL i FE T. OTANES (1972): *Tagalog Reference Grammar*. Berkeley: University of California Press.
- TD: *English - Tagalog, Tagalog - English Dictionary*. [<http://www.hawaii.edu/filipino/Related%20Material%20pages%20/AAA-CDDictionary.html>]

TG: *Tagalog Grammar*. [<http://www.seasite.niu.edu/Tagalog/Grammar%20Activities/Grammar>] 2 nivells: *Beginning Tagalog 1* i *Beginning Tagalog 2*.

<http://afpol.multimania.com/tagalog.htm> [curs de tagal]

<http://babel.uoregon.edu/yamada/guides/tagalog.html> [enllaços amb pàgines sobre llengua i cultura tagal i d'altres llengües de les Filipines]

<http://iloko.tripod.com> [llengües de les Filipines, mapa lingüístic]

<http://www.bisaya.com> [informació sobre llengües de les Filipines]

<http://www.ethnologue.com> [informació sobre llengües del món]

<http://www.foreignword.com/dictionary/Tagalog> [diccionari tagal - anglès - tagal]

<http://www.hawaii.edu/filipino/> [cursos de tagal]

<http://www.seasite.niu.edu/Tagalog/> [llengua i cultura de les Filipines, cursos, gramàtiques, diccionaris]

<http://www.tagalog.org> [informació sobre llengües de les Filipines]

<http://www.yourdictionary.com> [gramàtiques, diccionaris en línia i altres referències de moltes llengües del món]

<http://www3.arts.gla.ac.uk/IPA/ipa.html> [pàgina de la *International Phonetic Association*; quadre i explicacions de l'alfabet fonètic internacional i possibilitat d'escoltar els sons]

<http://www3.itu.int/udhr/lang/> [Declaració Universal dels Drets Humans]

6. APÈNDIXS

6.1. L'ALFABET FONÈTIC INTERNACIONAL

THE INTERNATIONAL PHONETIC ALPHABET (revised to 1993)

CONSONANTS (PULMONIC)

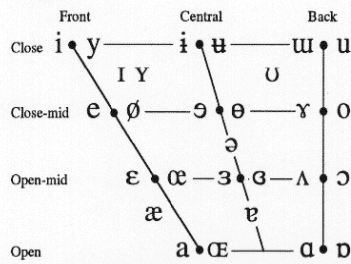
	Bilabial	Labiodental	Dental	Alveolar	Postalveolar	Retroflex	Palatal	Velar	Uvular	Pharyngeal	Glottal
Plosive	p b			t d		ʈ ɖ	c ɟ	k ɡ	q ɢ		ʔ
Nasal		m ɱ		n		ɳ	ɲ	ŋ	ɴ		
Trill				r					ʀ		
Tap or Flap				ɾ		ɽ					
Fricative	ɸ β	f v	θ ð	s z	ʃ ʒ	ʂ ʐ	ç ʝ	x ɣ	χ ʁ	ħ ʕ	h ɦ
Lateral fricative				ɬ ɮ							
Approximant		ʋ		ɹ		ɻ	j	ɰ			
Lateral approximant				l		ɭ	ʎ	ʟ			

Where symbols appear in pairs, the one to the right represents a voiced consonant. Shaded areas denote articulations judged impossible.

CONSONANTS (NON-PULMONIC)

Clicks	Voiced implosives	Ejectives
◌ ɸ	ɓ Bilabial	ʼ as in:
◌ ǀ	ɗ Dental/alveolar	ɸ' Bilabial
◌ ǃ (Postalveolar)	ɟ Palatal	ɬ' Dental/alveolar
◌ ǂ (Palatoalveolar)	ɠ Velar	ɕ' Velar
◌ ǁ Alveolar lateral	ɠ Uvular	ɖ' Alveolar fricative

VOWELS

OTHER SYMBOLS

ɱ	Voiceless labial-velar fricative	ɕ ʑ	Alveolo-palatal fricatives
ʋ	Voiced labial-velar approximant	ɺ	Alveolar lateral flap
ɰ	Voiced labial-palatal approximant	ɧ	Simultaneous ʃ and x
ħ	Voiceless epiglottal fricative	Affricates and double articulations can be represented by two symbols joined by a tie bar if necessary.	
ʕ	Voiced epiglottal fricative	k͡p t͡s	
ʡ	Epiglottal plosive		

SUPRASEGMENTALS

	TONES & WORD ACCENTS
	LEVEL
ˈ	Primary stress
ˌ	Secondary stress
ː	Long
ˑ	Half-long
◌̥	Extra-short
◌̩	Syllable break
◌̯	Minor (foot) group
◌̰	Major (intonation) group
◌̱	Linking (absence of a break)
˥	Extra high
˦	High
˧	Mid
˨	Low
˩	Extra low
˧̃	Downstep
˨̃	Upstep
˥̃	Rising
˦̃	Falling
˧̃	High rising
˨̃	Low rising
˥̃˩	Rising-falling
˥̃˦	Global rise
˥̃˨	Global fall

DIACRITICS

Diacritics may be placed above a symbol with a descender, e.g. ɲ̥.

◌̥	Voiceless	◌̤	Breathy voiced	◌̦	Dental
◌̇	Voiced	◌̨	Creaky voiced	◌̩	Apical
◌̈	Aspirated	◌̪	Linguolabial	◌̫	Laminal
◌̫	More rounded	◌̬	Labialized	◌̭	Nasalized
◌̮	Less rounded	◌̯	Palatalized	◌̰	Nasal release
◌̰	Advanced	◌̱	Velarized	◌̲	Lateral release
◌̲	Retracted	◌̳	Pharyngealized	◌̴	No audible release
◌̵	Centralized	◌̶	Velarized or pharyngealized		
◌̷	Mid-centralized	◌̸	Raised	◌̹	(ɹ̹ = voiced alveolar fricative)
◌̺	Syllabic	◌̻	Lowered	◌̼	(β̼ = voiced bilabial approximant)
◌̽	Non-syllabic	◌̾	Advanced Tongue Root	◌̿	
◌̰̽	Rhoticity	◌̱̽	Retracted Tongue Root	◌̲̽	

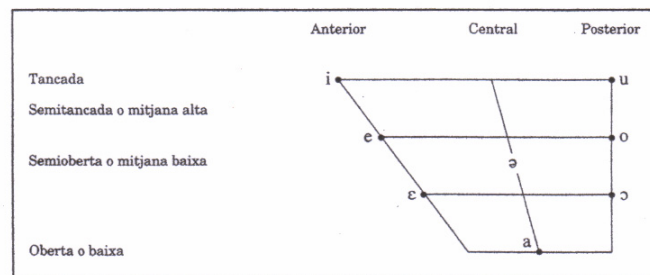
6.2. QUADRE DE SONS DEL CATALÀ

Consonants*

	Bilabial	Labiodental	Dental	Alveolar	Prepalatal	Palatal	Velar	Labiovelar
Oclusiva	p b		t d				k g	
Nasal	m	ɱ		n		ɲ	ŋ	
Vibrant				r				
Bategant				r				
Fricativa		f v		s z	ʃ ʒ			
Africada				tʃ dʒ	tʃ dʒ			
Aproximant	β		ð			j	ɣ	w
Lateral				l		ʎ		

* En les caselles que contenen dos signes, el de la dreta representa la consonant sonora.

Vocals

(Institut d'Estudis Catalans, 1999)

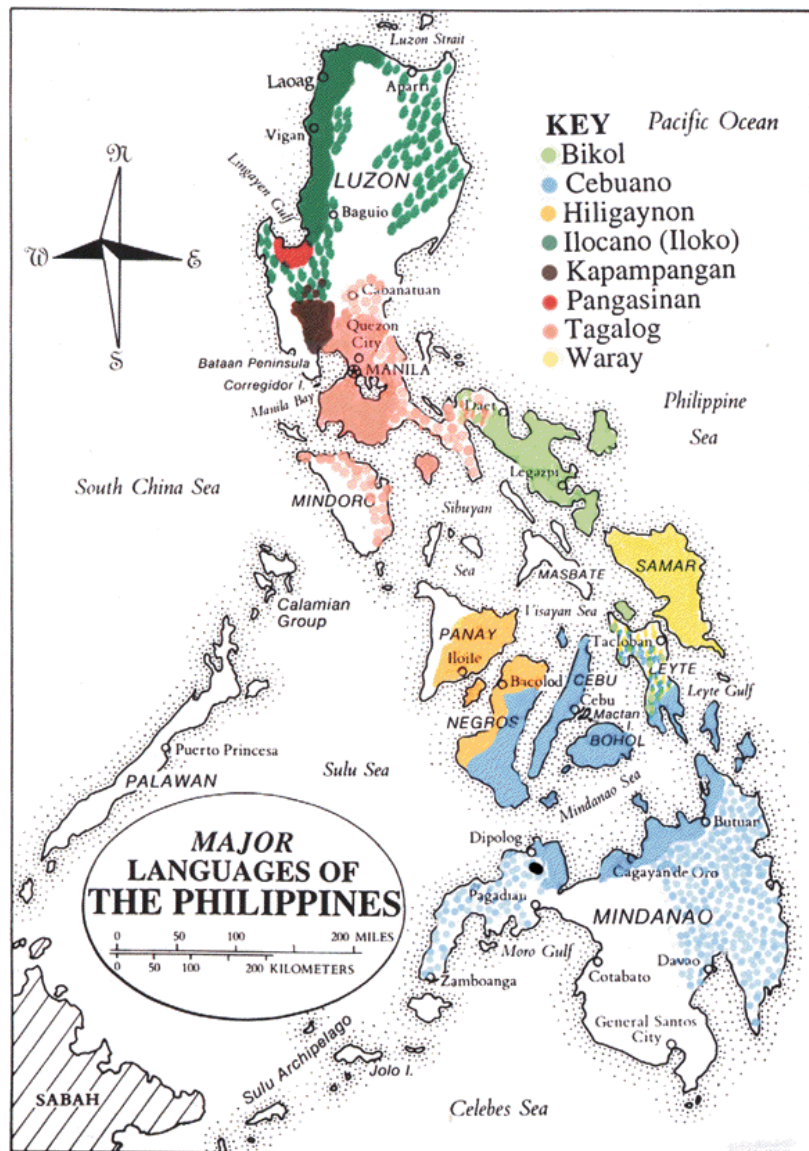
6.3. FORMES VERBALS

En el quadre següent donem algunes formes verbals que deriven de l'arrel *bása* 'llegir' quan es combina amb els afixos de concordança amb l'argument principal, amb les marques d'aspecte i amb altres afixos que en modifiquen el valor semàntic (Aspillera, 1993: 161s):

	infinitiu	imperatiu	perfectiu	imperfectiu	previst
-um-	bumása	bumása	bumása	bumábasa	bábasa
mag-	magbasá	magbasá	nagbasá	nagbábasa	magbábasa
ma-	mabása		nabása	nabábasa	mabábasa
maká	makábasa		nakábasa	nakákabasa	makákabasa
maka-	makabása		nakabása	nakabábasa	makabábasa
maki-	makibása	makibása	nakibása	nakíkibása	makíkibása
paki-	pakibása	pakibása	pinakibása	pinakíkibása	pakíkibása
magpa-	magpabása	magpabása	nagpabása	nagpápabása	magpápabása
pa-in	pabasáhin	pabasáhin	pinabása	pinabábasa	pabábasáhin
i-	ibása	ibása	ibinasa	ibinábasa	ibábasa
-in	basáhin	basáhin	binása	binábasa	bábasáhin
-an	basáhan	basáhan	binasáhan	binábasáhan	bábasáhan
ma-an	mabasáhan		nabasáhan	nababasáhan	nababasáhan
pa-an	pabasáhan	pabasáhan	pinabasáhan	pinabábasahan	pabábasahan

6.4. MAPA LINGÜÍSTIC

<http://iloko.tripod.com>

ÍNDIX

1. IDENTIFICACIÓ DE LA LLENGUA	1
1.1. FAMÍLIA LINGÜÍSTICA, SITUACIÓ GEOGRÀFICA, NOMBRE DE PARLANTS I SITUACIÓ SOCIOLINGÜÍSTICA	1
1.2. L'ESCRITURA	3
1.3. PROPIETATS TIPOLÒGIQUES	4
2. DESCRIPCIÓ GRAMATICAL	8
2.1. FONOLOGIA I FONÈTICA	8
2.1.1. El sistema vocàlic	8
2.1.2. El sistema consonàntic	11
2.1.3. Estructura sil·làbica	14
2.1.4. L'accent	15
2.2. MORFOLOGIA	16
2.2.1. La flexió nominal	16
2.2.1.1. El nombre	16
2.2.1.2. El gènere	18
2.2.1.3. Les marques de funció	21
2.2.1.4. Els pronoms personals i les formes possessives	25
2.2.1.5. Els demostratius	28
2.2.1.6. Els numerals	30
2.2.2. La flexió verbal	33
2.2.2.1. La persona i el nombre	33
2.2.2.2. El temps i l'aspecte	35
2.2.2.3. Les arrels verbals	39
2.2.2.4. Afixos d'argument principal	41
2.2.3. La formació de mots	45
2.2.3.1. Formes verbals	46
2.2.3.2. Formes adjectives	48
2.2.3.3. Formes nominals	50
2.3. SINTAXI	53
2.3.1. L'ordre dels constituents	53
2.3.1.1. L'ordre dels constituents a la frase i les funcions sintàctiques i semàntiques	53
2.3.1.2. L'ordre dels mots dintre del sintagma nominal	57
2.3.2. Les frases atributives i les locatives	62
2.3.3. Les frases existencials i les possessives	65
2.3.4. Les frases comparatives i els modificadors de grau	68
2.3.5. Les frases negatives	72
2.3.6. Les frases imperatives	74
2.3.7. Les frases interrogatives	75
2.3.7.1. Les interrogatives totals	75
2.3.7.2. Les interrogatives parcials	76
2.3.8. Les frases compostes	77
2.3.8.1. La coordinació	78
2.3.8.2. La subordinació	80
2.3.8.2.1. Les subordinades completives i els verbs modals o pseudoverbs	80
2.3.8.2.2. Les subordinades adverbials	88
2.3.8.2.3. Les subordinades relatives	91
2.4. LÈXIC	95
2.4.1. Els termes de parentiu	95
2.4.2. L'ús dels numerals	97

2.4.3. Els mesos de l'any i els dies de la setmana	99
2.4.4. Els termes de colors	100
2.4.5. Alguns errors lèxics	101
3. RESUM DE QÜESTIONS GRAMATICALS PROBLEMÀTIQUES	104
3.1. FONÈTICA	104
3.2. MORFOLOGIA	105
3.2.1. Flexió nominal	105
3.2.2. Flexió verbal	106
3.2.3. Les parts de l'oració	108
3.3. SINTAXI	110
3.3.1. L'ordre dels constituents a la frase	110
3.3.2. Frases atributives, locatives, existencials i possessives	110
3.3.3. El verb <i>agradar</i>	111
3.3.4. Frases subordinades	112
4. VOCABULARIS CATALÀ - TAGAL / TAGAL - CATALÀ	113
4.1. CATALÀ - TAGAL	117
4.2. TAGAL - CATALÀ	137
5. BIBLIOGRAFIA	161
6. APÈNDIXS	163
6.1. L'ALFABET FONÈTIC INTERNACIONAL	163
6.2. QUADRE DE SONS DEL CATALÀ	164
6.3. FORMES VERBALS	165
6.4. MAPA LINGÜÍSTIC	166